AYLA KUTLU

5. basım

1990 Sait Faik Hikâye Ödülü

sen de gitme triyandafilis

Bilgi Yayınevi

BİLGİ YAYINLARI : 301
AYLA KUTLU, BÜTÜN ESERLERİ : 8

ISBN 975 - 494 - 201 - 3
2000 . 06 . Y . 0105 . 1666

Birinci Basım 1990
İkinci Basım 1991
Üçüncü Basım 1994
Dördüncü Basım 1996

Beşinci Basım
Şubat 2000

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Caddesi, No: 46/A, Yenişehir 06420 / Ankara
Tlf : (0-312) 434 49 98 - 434 49 99 - 431 81 22 - 434 12 71
Faks: (0-312) 431 77 58

http://www.bilgiyayinevi.com.tr
e-mail: info@bilgiyayinevi.com.tr

●

BİLGİ KİTABEVİ
Sakarya Caddesi, No: 8/A, Kızılay 06420 / Ankara
Tlf : (0-312) 434 41 06 - 434 41 07
Faks: (0-312) 433 19 36

AYLA KUTLU

Bütün Eserleri

8

Sen de Gitme Triyandafilis

"1990 Sait Faik Hikâye Ödülü"

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

AYLA KUTLU
BÜTÜN ESERLERİ

1. Cadı Ağacı
2. Tutsaklar
3. Hüsnüyusuf Güzellemesi
4. Bir Göçmen Kuştu O
   (1986 Madaralı Roman Ödülü)
5. Kaçış
6. Islak Güneş
7. Hoşça Kal Umut
   (1987 Mülkiyeliler Birliği Rüştü Koray Ödülü)
8. Sen de Gitme Triyandafilis
   (1990 Sait Faik Hikâye Ödülü)
9. Kadın Destanı
10. Mekruh Kadınlar Mezarlığı
    (1996 Yunus Nadi Öykü Ödülü)
11. Emir Bey'in Kızları
    Bir Göçmen Kuştu O / 2

İÇİNDEKİLER

Sen de Gitme Triyandafilis 13
Altın 71
Eski Bir Türküye Ağıt 95
Gitmeyi Bilmek 111
Gülperi 133
Üçgenin Perişan Kenarı 149
Can Kuşu 171
Bütün Yeşiller... Bütün Maviler... 185
Ay ve Su 203

"Sen de Gitme Triyandafilis" Üstüne
Ayla Kutlu ile Söyleşi (Şemsettin Ünlü) 211

Doğasını ve insanlarını bende yeniden doğuran; iç zenginliğimi, düş gücümü ve yaratıcılığımı çoğaltan kentime:

İSKENDERUN'a...

Hayatlarında kederden başka olay olmayan bizler zamanı ıstırabın zonklamalarıyla ve acılı anların anısıyla ölçmek zorundayız. Acı çekmek bizim varoluş yolumuzdur... Geçmişte çektiğimiz acıların anısı ise, kimliğimizin devamlılığının garantisi, kanıtı olarak gereklidir bizim için.

Oscar WILDE
(De Profundis)

Sen de Gitme Triyandafilis

Sultan sabah erkenden alışveriş için sokağa çıktı. Kocasıyla birlikteydi. Kuşağına takılı zincirin ucundaki anahtarla kapıyı kilitledi. İtti sonra. Sağlamdı. Buna zorunluyum der gibi baktı kocasına. Adam anlayışla gülümsedi. Küp gibi sağırdı. Sağırların sessizlikten kurtulmak için gösterdikleri çaba gözlerinde ışıl ışıl yandı. Sultan kocasını eliyle yönlendirdi. Köşeyi dönüp evin önünden geçmek istiyordu.

Adam madeni sesiyle sordu:

"Uyanmış mıdır?"

Kulağına yaklaştı, bağırdı Sultan:

"Kapıyı onun için kilitledim. Bütün derdi evden kaçmak. Önden geçersek, anakapıyı da yoklarız."

Sesi, sabahın erken saatinde boş sokakta yankılandı. Duvarın dibinde uyuyan sokak köpeği ürktü, koşarak uzaklaştı. Adam üzüntüyle topal köpeğin ardından baktı. Sultan kocasının köpeklere sevgisini biliyordu. Geç kalmamak için, adamı kolundan çekti. Köşeyi döndüler. Dar sokağın önüne set çekmiş, sokağı kesip bitirmiş evin ön kapısını yokladı. Kilitliydi. Sultan üç katlı evin pencerelerini gözden geçirdi. Bütün perdeler kapalıydı.

Hepsi değil. Ön kapının sol yanındaki pencerenin önünde Triyandafilis duruyor. Altdudağı sarkmış, küskün.

Sultan gülümsedi. Avucunu öptü, öpücüğü kıza üfledi. Kız omuz silkti, kaşlarını çattı. Sultan geçip gidemedi. Pencereye yaklaştı. Kız, telaşla kapıyı gösterip açması için işaret etti. Sultan da işaretle anahtarın kendisinde

olmadığını söyledi. Kız yine suratını asıp arkasını döndü. Giysisinin ense düğmesi iliklenmemiş, uzun, dalgalı kumral saçları taranmamıştı. Sultan'ın yüreği ağrır gibi oldu. Az önce iri kara gözleri, sarkıttığı kıpkırmızı dudaklarıyla ne kadar güzeldi. Döndü kocasına baktı. Adamın gözleri acıma doluydu. Sultan koluna asıldı, yürüdüler. Kız arkalarından cama vurdu. Duymazdan geldi. Açamazdı kapıyı, işinden olurdu.

Akşama doğru Sultan'ın kocası İskenderun'a döndü. Adamla iki sözcük edip uğurlar olsun bile diyemedi Sultan. Çok işi vardı. Fransız ordusunun yiyecek mutemedi Mösyö Antuvan ve eşi yemeğe çok önemli bir konuğu, Mayör Portal'ı çağırmışlardı. Kusursuz bir yemek gerekiyordu. Bütün çalışanlar seferber oldu. En zor yemekler hazırlandı. Sultan sabah erkenden çarşıya çıkmış, eşek arabası yükle dönmüştü. Sebze, meyve ve bin türlü otlarla. Nane, maydanoz, zahter, semiz, tarhun, reyhan, defne, ıtır, dereotu, tere... Yılanbalığı bir akşam önce gelmiş, hazırlanmıştı. Etler ise öğleüzeri...

Madam Teodora öğleye doğru çıktı odasından. Tirşe geceliği, aynı renkte, daha kalın ipekten sabahlığı, beyaz ponponlu terlikleri ile masallardan kaçıp gelmiş bir kraliçeydi o. Teodora'nın boyunca kızı olduğuna kimseler inanmazdı. Vardı: Aleksiya. Yakında evlenecekti. Yirmi bir yaşında, annesi kadar olmasa da güzel bir kız. İkizler, Niko ile Elenia on iki yaşındaydılar. Birbirleriyle didişmedikleri zaman, Triyandafilis'e sataşır, kızı ağlatacak kadar ileri giderlerdi. Triyandafilis ikinci çocuktu. Teodora'dan bile daha güzeldi. On beş yaşında, saf, hatta geri...

Triyandafilis hizmetçilerin sevgilisi. Öyle yumuşacık

bir çocuk ki. Kardeşlerinden başka kimseyle sorunu yok. Hep sokağa kaçmak ister. O yüzden evin ön kapısı da, yandaki bahçe kapısı da sürekli olarak kilit altında. Çalışanlar da evin bireyleri de sürekli kapıları kontrol ederler. Mösyö Antuvan kimseyi azarlamaz, hatta zaman zaman şakalaşır. Ama Triyandafilis birkaç kez kaçtı ve onu izleyen günlerde yaşamak bütün çalışanların burnundan geldi. Sert ve acımasızdı Mösyö Antuvan. Kimini kovdu, kimini dövdü. Evdeki fırtına öylesine ürkütücü oldu ki, kendileri soluk almak için Triyandafilis'e soluk aldırmamayı yeğlediler.

Triyandafilis hep evdeydi. Bebekliğinde, çocukluğunda, okul çağında. Annesiyle dışarı çıkabilirdi ancak. Onun dışında, özgürlüğü, üstüne cam kırıkları yerleştirilmiş yüksek bahçe duvarının başladığı yere kadardı.

Kaç kez o sınırı büyütmek için ayakkabısını çıkarıp ayağını toprakla duvarın bitiştiği çizgiye yapıştırdı. Merdiven buldu, duvara tırmandı. Ayakları, parmakları kesildi. Merdiveni yukarı çekip sokak yanına uzatamadığı için duvarın üstünde kaldı. Ellerinden ayaklarından kanlar akıyor, saçları rüzgârda uçuşuyor, iri gözlerinden yaşlar savruluyordu. İnmiyordu bahçeye. Özgürlük öte yanda, yirmi santim ötesindeydi, ama üç metre aşağıdaydı. Kendini o yükseklikten aşağı atamadı.

Merdiven kilitli tavanarasına kalktı. Hizmetçiler yeni bir fırtınayı acılarla korkularla savuşturdular. Triyandafilis iyice baskıya alındı.

Gövdesi düzenli gelişiyor, uzuyor, biçimleniyordu. Mösyö Antuvan nice doktorlar getirdi, nice doktorlara götürdü. Umut yoktu. Triyandafilis'in zekâsı yedi yaşındaki bir çocuğunkini hiçbir zaman geçemeyecekti.

Bunu anlamıyordu o. Yalnızca özgürlüğü özlüyordu.

Bu kendisine tanınmayınca, eşyasını özgürlüğe kavuşturmayı denedi. Ayakkabıları, çorapları, kurdeleleri, bileziği, kolyesi, hatta donu... Yüksek duvarı aşıp sokakta özgürlüğü buldu. Daha sonra bahçe çiçekleri, mutfaktaki sebzeler, pastalar, çörekler, kuruyemişler, yemesi için önüne konan yemekler... Her hafta, cam kırıklarıyla dolu yüksek duvara çıkılıp oraya birikmiş çürüyen, kokan yiyecekler temizleniyor, takılı eşya toplanıyordu.

Mösyö Antuvan'ın işinde gece ve gündüz belli değildi. Çocuklarını sevmeyi bilmiyordu. Babası, çocukların başağrısı olduğunu söylerdi. Mersin'deki evden kaçıp Beyrut'a gitmiş, zengin olduktan sonra Antakya'nın iyi ailelerinden birinin kızı olan Teodora'yla evlenmiş, ailenin tek şartı olan, "Bu kente yerleş..." sözünü tutmuş, işlerinin bir kısmını buraya taşımıştı. Fransız işgali ve mandası zenginliğini artırdı, ilişkilerini güçlendirdi. Önünde sonsuz görünen bir yol açıldı. Artık çiçek toplar gibi rahatlıkla para toplama dönemine girdi. Daha çok toplamak için daha çok dolaşmak gerekiyor, o da bunu hoşnutlukla yapıyordu. Bir hayalet kadar az görünüyordu evde. Göründüğünde de, yalnızca Triyandafilis'i kucaklıyor, koskoca kızı kucağına oturtup yüzüne bakarak yağmur gibi gözyaşı döküyordu. Mersin'in bir kenar mahallesinde tek göz odada oturan yoksul balıkçının oğlu, yaşamdan, sokağın çocuklarından korkan Antuvan; kızının derin, iri ve gamlı gözlerinde kendisine bakıyordu. Triyandafilis bütün evin ürktüğü bu koskoca adamın kucağında, büyük ellerinin sarılışından, saçlarını okşayışından rahatsız, yüzüne tokatlar indiriyor, "Bırak!.." diye bağırıyordu. "Bırak beni... Bırak... Bırak..."

Sevgisini anlatamayacağını neden sonra anlayıp bırakıyordu kızını. Odasına kapanıp kapıyı kitliyordu. Yarım saat, bir saat sonra odadan çıkan göz çevresi kırmızı, bebekleri yeşermiş adam, evin ürkütücü reisiydi yine. Bir gece kalıyordu. En çok iki gece. Sonra Beyrut'a gidiyordu Mösyö Antuvan. Büyük, rahat, şoförlü Citroen'iyle. Fransız Genel Komutanıyla bitmeyen işlerini çözümlüyordu.

Akşam için hazırlanmış sofrayı gözden geçirmek için odasından çıktı Teodora. Kusur bulamadı. Triyandafilis'i sordu.

"Odasında, Sultan'la birlikte," dediler.

Eteğinin önünü kaldırarak geniş alçak merdiveni çıktı, koridorun sonuna kadar yürüdü. Kapıyı açtı.

Sultan saçlarını tarıyordu kızın. Upuzun bırakmış, yanlardan aldığı iki ince tutamı örüp tepesinde birleştirmişti. Kurdeleyi tokayla bu örgülerin üstüne tuttururken, Triyandafilis kapıya döndü. Annesine koşmak istedi. Yalnız kurdele değil, örgüler de iki yana düştü.

"Anne, misafir istemiyorum, giyinmek istemiyorum."

"Kibar bir kız gibi davranmalısın yavrum. Misafir gelecek. Artık, gelme diyemeyiz."

Triyandafilis annesine kızgınlıkla baktı, parmağını giysisinin yakasına taktı, çekti. Düğme fırladı. Sultan çevresinde dönenmeye başladı:

"Yapma yavrum. Nerede o akıllı kızım benim?"

Teodora kapıyı kaparken, parmağıyla Sultan'ı çağırdı.

Aralıkta tembihledi:

"Sakinleştir şunu. Binbaşıyla beni yapayalnız bırakmasını istemediğimi söyle. En sevgili çocuğum olduğunu, onu görmeyince mutsuz olduğumu anlat."

Sultan başını salladı. Bu her zamanki oyun. Annenin sevgisini neden söylemediği de biliniyordu. İkizler çok kıskanıyordu Triyandafilis'i.

Annesinin isteğine uydu Triyandafilis. Hazırlandı, kapının yanındaki pencereye gitti. Karşıdan gelen insanlar, ev sokağın karşısına bir dev gibi çıktığı için; ya sağa, ya sola kıvrılarak gidiyorlardı yollarına. Yalnızca eve gelen konuklar karşısındaydı Triyandafilis'in.

Bu akşam saatinde kimseler yoktu. Bir köpek, bir kedi, bir kuş, hatta bir fareyi bile özledi Triyandafilis. Niko, yavaşça yaklaştı, giysisinin kuşağını çözdü. Elenia saçının ortasından bir tutam kesti. Onun sessiz durduğunu görünce, gergin çoraplarını aşağı çektiler.

Aleksiya yukardan inerken, saçı biçimsiz yerinden kesilmiş, kuşağı çözülmüş, çorapları düşük Triyandafilis'e dudak büktü. Ahmaklarla uğraşacak zamanı yoktu. Nişanlısıyla buluşacaktı. Nişanlı sözün gelişi. Bu kaçıncı nişanlıydı. Fransız subayları bir haftalığına, on beş günlüğüne Aleksiya'nın nişanlısı oluyordu. Onlar da eğleniyordu, Aleksiya da...

Aleksiya ortalığı karıştırmak için bağırdı:

"Anne, dikkatli olun, Triyandafilis kaçmaya hazırlanıyor."

Triyandafilis ablasının sesini duyunca sokaktan koptu. Şaşkınca baktı. Bir meleğe benziyordu. Gözleri iri iri açılmış, dantelli giysisi kabarık, boynu eğik.

Anne, ikizler, mutfaktakiler dışında bütün çalışanlar, bir anda işlerini bırakıp salona toplandılar. Aleksiya çıngıraklı kahkahalar attı. Triyandafilis koşuşturmacaya

umursamadan baktı. Teodora öfkeyle dişini sıktı. Odasına dönerken çalışanlara gözdağı verdi:

"Kapıları kontrol edin."

Dağıldı herkes. Kapılar kontrol edildi. Aleksiya yan kapıdan çıktı. Kapıyı hizmetçinin biri ardından kilitledi.

Mayör Portal o sırada ön kapıya geldi.

Teodora, Mösyö Antuvan'ın bu akşam gelmeyeceğini biliyordu. Konukları davet ediyor, yemek bittikten epey sonra geç saatte eve geliyordu. Karısının hoşlandığı insanlardan hoşlanmıyordu. Teodora ise onun hoşlandıklarından tiksiniyordu. Her davet gecesi Antuvan'ın bırakamayacağı işinin çıkacağını önceden bilirdi. Antuvan'ın konukları ise Teodora'nın yüzünü birkaç dakikalığına görebilirdi, şansları varsa. Özür dilenirdi. Rahatsızdı...

Kapı açıldı. Büyük bir kutu İsviçre çikolatası getirmiş Portal. Paketi, Triyandafilis'e uzattı. Triyandafilis iki kolunu birden uzattı. Binbaşı şaşkınca paketi kızın kollarının üstüne koydu. Niko ile Elenia koştular, annelerinin çevresinde onun giysisini buruşturarak dolandılar. Binbaşı Portal'ın gece giysisinin sırmalarını okşadılar, Triyandafilis'in kollarındaki büyük kutuyu kapıp uzaklaştılar.

"Çok canlı çocuklar," dedi binbaşı. Gülümsedi. Ayıpladığı belliydi.

"Özür dilerim," dedi Teodora. "Hem çocuklarım, hem kocam için. Her güzel geceyi bozmayı iyi bilir benim ailem."

"Üzülmeyin madam. Ben, sizin konuğunuzum. Başkaları o kadar çekici gelmiyor. Hele kocanız... Hiç."

Triyandafilis ağzı açık bakıyordu onlara. Rahatsız edici bir şey vardı ortada. Ama ne?

"Triyandafilis yukarı çıkacak. Sultan'a bir şey soracak."

Çıktı. Sultan'ı aramadı. Geniş sahanlığın parmaklıklarına tutunup çömeldi, onları izledi. Binbaşı birkaç kez alçak sesle bir şeyler söyledi, annenin elini öptü art arda. Başka şey olmadı. Uslu uslu oturdular.

Sultan'a yakalandı. Gözleriyle azarladı Sultan onu. Triyandafilis'in dudakları kıvrıldı, gözlerinde yaşlar birikmeye başladı. Sultan sarıldı, öptü, saçlarını düzeltti. Triyandafilis'in gözyaşları kuruyunca odasına götürüp görünüşüne çekidüzen verdi.

Yemek çanı çalınca Triyandafilis koşarak aşağı indi.

Sıkıcı bir yemek oldu. Annesi yakında Beyrut'a taşınacaklarını anlatıyordu. Triyandafilis bunu zaten biliyordu. Binbaşı Portal buna memnun olduğunu söyledi. Niko elindeki kaşığı sallayarak söze karıştı:

"Gitmeyi çok istiyorum ben de. Ama şartım var. Bu aptal Triyandafilis'i burada bırakalım, diyorum."

"Haklı," diye atıldı Elenia. "Aptal bir ablamız var diye okulda alay ediyorlar bizimle. Aptal değil aslında. Deli. O, hizmetçilerle burada kalabilir. Zaten onları seviyor."

Teodora azarlayan edayla baktı ikizlere. Binbaşı ise Triyandafilis'i gözledi. Önüne konan yemeği yiyordu. Konuşulanları duymamış gibiydi.

"İkizlerin bu duygusuzluklarına çok üzülüyorum," dedi Teodora.

"Az kaldı madam. Göreceksiniz, sonradan en çok ikizler koruyacaktır onu. Çocukluktan çıkmak üzereler. Bu dumanlı baş, o yüzden."

Elenia, binbaşıyı yalancı çıkarmak istiyormuş gibi uzandı, Triyandafilis'in giysisinin arkada iliklenen bütün düğmelerini açtı. Triyandafilis dünya tabağının içindeymiş gibi dalmıştı. Niko kızın bacağını tekmeledi. Triyan-

dafilis bir eliyle bacağını ovuşturdu, yüzü acıyla kasıldı. Yine başını kaldırmadı.

Teodora öfkeyle baktı ikizlere. Başlarını eğdiler. Az sonra, sofradan kalkmak için izin istediler. Elenia, Triyandafilis'in kurdelesini çözdü yanından geçerken. Niko dil çıkardı. İkisi birbirlerini itip kakarak, kahkahalar atarak çıktılar.

Binbaşı gözlerini alamıyordu Triyandafilis'ten. Karşısında, utangaç bir melek oturuyordu sanki. Kendini zorlayarak Teodora'ya döndü:

"İnsana keder verecek kadar güzel bir çocuk bu madam. Kaçıncı çocuğunuz?"

"İkinci..."

"Okuduklarımın gerçekliğini gözlerimle görüyorum şimdi."

"Ne okumuştunuz binbaşı?"

"İkinci çocukta ortaya çıkan zekâ geriliğinin nedenini anlatıyordu yazı. Neden, kanların uyuşmamasıymış."

"Kimin kanlarının?"

"Kadınla kocasının..."

"Kocamla benim hiçbir şeyimiz uyuşmaz ki binbaşı."

"Üzülmeyin madam. Bundan ilk yakınan kadın siz değilsiniz. Onu anlatıyordum: İkinci çocukta ortaya çıkan ve kan uyuşmazlığından doğan zekâ geriliği, kan değiştirilebilirse, giderilebilir deniyordu."

"Saçma. Öyle olsa neden yapmıyorlar bunu?"

"Çünkü şimdiye kadar kanı değiştirilen bütün çocuklar öldü madam. Kanda henüz bilmediğimiz bir özellik var. O anlaşılınca sorun kalmayacak."

"Diyelim ki böyle bir şey var binbaşı. Bunun Triyandafilis'e yararı ne?"

"Ne yazık bunun yanıtını bilmiyorum. Belki yararı yok."

Teodora hüzünlendi, kızına baktı. Açık pencereden bir yasemin dalı girmişti. İnce uzun dal Triyandafilis'in başının üstünde salınıyordu. Gözleri tabağında, elleri kucağındaydı. Onun güzelliği yüreğine ağrı olarak saplandı annenin.

Kız hiçbir şeyin ayırdında değildi. Başını kaldırmadan, çok yüksek, ayarsız ve duyarsız bir tonda sordu:

"Yemeğimi bitirdim anne, kalkabilir miyim?"

"Kalk yavrum."

Kalktı, başıyla binbaşıya selam verdi. Kusursuzdu davranışı. Çıkmak için döndüğünde masaya çarptı ayağını. Türkçe bir küfür savurdu:

"Hay, ...nı ...tiğimin masası..."

Teodora'nın tüyleri diken diken oldu. Tek avuntusu, binbaşının bu sözlerin anlamını bilmiyor olmasıydı. Yüzüne baktı adamın. Ne yazık, binbaşı öğrenmişti sözleri. Belli etmemeye çalışarak gülüyordu.

Triyandafilis'i bekleyen Sultan, kızı soydu, yıkadı. Memeleri dimdik, biçimli, bacakları uzun, tüyleri sarımsı ve belli belirsizdi. Gıdısından öptü onu. Odadan çıkarken Triyandafilis seslendi:

"Masal Sultan, masal anlatmayı unuttun."

"Bu akşam geç yatıyorsun kuzu. Masal anlatmayacağım. Uykunu alamazsan ertesi gün huysuz oluyorsun."

Dudakları kıvrıldı Triyandafilis'in, ağlamaya başladı. Sultan korktu. İki tür ağlaması vardı kızın. Bu hangisiydi bilmiyordu: Saatler süreni mi, hemen kesileni mi?

Geri döndü, ışığı yaktı, masala başladı.

"Bunu istemiyorum. Dev Kız masalını anlat."

Dev Kız odaya girdi.

Dev Kız odaya zorlukla sığıyordu. Bir dolandı, Triyandafilis'in çenesini okşadı, gülümsedi, ardından masalı yaşamak için memleketine gitti. Triyandafilis'le Sultan onu sessizce izlediler. Bir duvarın ardına pusup olanı biteni seyrettiler.

Bir karı kocanın kırk oğlu vardı. Bu oğulların her biri bir huydaydı. O yüzden her biri ayrı iş tutmuştu. Biri avcıydı, biri duvar yapıcısı. Birisi tembeldi, öbürü gökyüzüne, yıldızlara merak salmış. Biri kavga gördüğü zaman dayanamaz, bir başkası kız görünce peşine düşer. Biri aptaldı, bir başkası her işin önceden belirlendiği gibi yapılmasına özen gösterirdi. Anayla baba bu oğulların dedikleri olsun, gönülleri kırılmasın diye didinir dururlardı.

Hırgür eksik olmazdı evde. Biri diğerini hırsızlıkla suçlar, bir başkası odasının karıştırıldığını, bir diğeri, kendisine az yiyecek verildiğini söyler, sürekli bir çatışma ortamı oluştururlardı.

Ana, baba bunaldı. Dediler ki:

"Biz bir kız istiyoruz. Bütün sıkıntılarımızı ortadan kaldırsın. Bize sevinç getirsin. Ne olursa, nasıl olursa olsun ama bizi kurtarsın."

Dev Kız doğduğunda oğulların hepsi ürktüler ondan. Analarını, babalarını zorladılar.

"Bu kızı ortadan kaldıralım. Yarın öbür gün hepimiz için felaket olur bu."

Anayla baba kıyamadılar,

"Dev olsa da, çirkin görünse de o bizim çocuğumuz. Onu seviyoruz," dediler.

En küçük oğul haklı buldu onları. Kendisini tehlikeye atmak da istemedi. Atını eğerledi, heybesini doldurdu, büyüklerinin elini öptü, bindi, tozu dumana

katarak vurdu gitti, dağın ardında yitti. Onu gözden ırak tutan dağ, başka dağların ardında kaldı.

Yıllar geçti, Dev Kız büyüdü. Baktı, ağalarından birisi sürekli kumar oynuyor ve hile yapıyor. Bir yutkundu, iki yutkundu. Sonunda bir pençe attı, oğlan sizlere ömür...

Triyandafilis kıkırdadı.

Bir başka ağabeyini de pusu kurup öldürdü. Kadın kız demeden saldırıp gebe bırakıyordu onları. Sonra da marifetmiş gibi herkese anlatıyordu bunu. O kızlara, kadınlara kötü gözle bakıyordu başka erkekler. Ağasının adı çapkına çıkmış, saldırıya uğrayanlar ise ahlaksız, fahişe, piç anası olmuşlardı. Dayanamadı, vurdu yıktı.

Bir diğeri dünyayı yönetiyordu. Ağacı yaşken koparıyor, ekinin içine hayvan sürüyor, ürünü, benek düşmeden ucuza kapatıyordu. O da gitti.

Biri bütün evleri üstüne geçirmiş, insanları yalvar yakar ediyordu. Bir başkası yakmaktan hoşlanıyordu. Bütün ormanlar gidiyordu onun adım attığı yerde. Sonunda kendisi de üstüne düşen bir ağacın altında terki dünya eyledi.

Velhasıl... Yıllar geçip en küçük gezgin oğlan, anasını, babasını, ağalarını ve bacısını özlediğinde çalkamçı etti atına. Altı tanesini çatlattı, yedincisi çok güçlüydü. Sekiz menzil bitirdi, dokuzuncu menzilde "pes" etti.

"Vur beni insanoğlu. Yüklen semerimi, var git yoluna..."

Oğlan baktı ki at yavuzdur, içi razı gelmedi bırakmaya. İndi üstünden. Dizginine asıldı, yürüyerek köye girdi.

İyi ki böyle girdi. Sessiz ve tozsuz...

Dev Kız, haksızlıkları yok etmiş ama kendi gücüne hayran kalmış bir hasta insandı artık.

Kimseye yaşama hakkı vermiyordu.

Sustu Sultan, soluk aldı.

Baktı, Triyandafilis uyumuş. Dev Kızın sonunu merak etmiyor, uyuyordu her zaman.

Bu hafta sonu kocası gelmişti İskenderun'dan. Önümüzdeki hafta kendisi gidecekti. Ailenin İskenderun'da bu evin benzeri, daha küçük bir evi vardı. Kocası bahçesine bakıp bekçiliğini yapıyordu oranın. Mösyö Antuvan ailesini Beyrut'a taşıdığında nasıl yaşayacaklardı? O günleri korkuyla bekliyordu Sultan. Çocuk yoktu, bir yanda birikmiş üç kuruş yoktu. Kocası çok yaşlıydı, sağır bir adamı kimse işe almazdı.

Kalktı, ışığı ve oda kapısını kapatıp çıktı.

Hazırlıklar başladı. Evin çok büyük, eşyanın fazla ve değerli, Teodora'nın da inanılmaz derecede kararsız olduğu anlaşıldı. Hazırlıklar yavaş yavaş yürüyordu. Toplanıp götürülmeye hazırlanan şeyler bırakılıyor, atılması için hazırlananlar, bir daha, bir daha elden geçiriliyor, atılmasından vazgeçiliyordu. Bütün çalışanlar yorgun ve hiçbir hazırlığı tamamlamamış olmanın tedirginliğiyle evin içinde koşturup duruyorlardı.

Triyandafilis olanın bitenin farkında değildi. Sabahtan akşama kadar pencerede durup geleni geçeni gözlüyordu.

Dışarda kopan kıyamet bu eve sızmıyordu bile. Türkler, Araplar, Rumlar, Ermeniler Hatay'ın Fransız Mandasındaki Suriye'ye bağlanması yahut Türkiye'ye ka-

tılması, yahut bağımsız devlet olması için bir gecede saf değiştiriyor, planlar hazırlıyorlardı.

Evin içinde ya da dışarda olanlar... Triyandafilis için hiçbirinin anlamı yoktu.

On dokuz yaşında, incecik Fransız eri Pierre, kendisine dikkatle bakan, pencereye yaklaştığında diliyle dudaklarını yalayan, bir hafta sonra korkarak uzaktan bir öpücük işareti yaptığında bir an duraksamadan bunu yineleyen, evinin penceresinde kendisini bekleyen kıza âşıktı.

Triyandafilis, adını bilmediği genç bir Fransız askerini seviyordu.

Sultan onları pencerenin iki yanında, kilitli cam ve incecik demirlerle ayrılmış olarak birbirlerine bakarken görünce, Triyandafilis'in ardında durup gözlerini delikanlıya dikti. Pierre başını eğerek uzaklaştı.

Diğer çalışanlar da tanık oldular bu bakışmalara. Kızı korumak her şeye öncelikli görevleriydi. Onlar da Sultan gibi yaptılar, kızın ardında durdular. Pierre başını eğdi, ayrıldı.

Gece soyunurken Triyandafilis bileklerine yapıştı Sultan'ın:

"Ben artık büyük müyüm Sultan?"

"Evet... Kocaman bir küçükhanımsın."

"Güzel miyim?"

"Sen... Sen dünyanın en güzel kızısın yavrum."

İnanmaz gibi baktı Triyandafilis.

"Aleksiya kadar güzel?"

Sultan başını salladı.

"Ya annem?"

Yine başını salladı Sultan. Birden ürktü. Bu sorula-

rın nedeni vardı. Dış dünya kızın üstüne saldırıyordu. Onu ne zamana kadar koruyabilirlerdi?

"Hemen uyuyayım da, yarın güzel olayım, değil mi?"

"Evet yavrum."

Kaygıyla çıktı odadan Sultan. O genç askerden ürküyordu. Kız çirkin olsa, zekâ eksikliği yüzünden okunsa.. Tam tersiydi. Bir yanının eksikliği artarken, her geçen gün güzelliği ışıltılar saçıyordu.

Sabah ev birbirine girdi. Triyandafilis bulunamıyordu.

İşler bırakıldı. İkizler dışında herkes evden dışarı uğradı. Bahçe kapısı aşçının konuk yeğeni tarafından açık bırakılmıştı. Öteki çalışanların akıllarına kontrol etmek gelmemişti. Çünkü hem çok işleri vardı, hem de Matmazel Triyandafilis ne zamandır sabahları erken kalkmıyordu.

Herkes bir yana seğirtti. Erkekler uzaklara, köprüye, Harbiye yoluna doğru koşarak uzaklaştı. Kadınlar daha yakınlara dağıldı. Teodora üzüntüyle dönerken, komşu evin bahçe sundurmasının altında gördü kızını. Evden on adım uzaktaydı. Paslı bir gaz tenekesinin üstüne oturmuştu. Pierre önünde diz çökmüştü. Kızın elleri delikanlının avuçlarında. Pierre bu küçük, yumuşak, beyaz elleri öpüyor, "Seni seviyorum" diyordu. "Seni seviyorum, seviyorum, seviyorum..." Triyandafilis yalnızca gülümsüyordu. Delikanlı kızın Fransızca bilmediğini düşünüyor, ondan söz söylemesini beklemiyordu. Gülümsesin, yeter. Bir de... Ellerini almasın avucundan. Bir çift yavru güvercin olan ellerini.

Teodora gidemedi kızının yanına. İkisi de saf, temiz-

di. Kendini kötü yürekli bir cadı sanacaktı karşılarına çıkarsa. Eliyle işaretleyerek birini çağırdı. Sultan'dı koşan. Belki anası kadar telaşlı ve ürkekti. Gitti. Triyandafilis'in omzuna dokundu. Kız direnecek oldu. Sultan annesini gösterdi. Boynunu büktü o zaman. Pierre'i unutup ellerini çekti, yürüdü. Pierre bakımsız bahçenin eski tarhlarına basarak kaçtı gitti.

Gaz tenekesinin üstünde pembe ve kırmızı sardunyalar kaldı. Sultan gülümsedi. Bu Fransızlar tuhaftı. Kıza bu adi çiçekleri toplamış. Burada, mezarlıklarda biten bu çiçeklere kimse el sürmezdi.

Ev yaşanmaz oldu. Her şey ortadaydı. Herkesin gözü, bir anlık hatanın yapılmaması için Triyandafilis'in üzerindeydi.

Triyandafilis zorla yemeğe oturtuluyor, zorla yatırılıyordu. Hep pencerenin önündeydi. Mösyö Antuvan işleri yüzünden Beyrut'ta takılıp kalmıştı.

Asker Hatay'a girdiğinde, Fransızların bir kısmı çekilmişti Suriye'ye. Teodora, şurada üç beş gün kaldığı için kızının üstüne çok varmıyordu. Kendilerini Beyrut'a attıklarında, Pierre gibi küçük askerciklerin yanından geçmeye kalkışamayacakları bir konakta oturacaklardı. Triyandafilis biraz daha özgür olacaktı. Korusu, ahırları, arabalığı, şaraphanesi ile bir ülke kadar büyüktü yeni evleri.

Sultan eşya toplarken akşam alacası içinde Triyandafilis'i gördü. Pierre camın önündeydi, ağlıyordu. Elini cama sürüyor, parmaklarını demirlerin arasından geçiriyor sayıklar gibi sürekli konuşuyordu. Triyandafilis'in gözyaşları yanağından göğsüne damlıyordu.

"Ne pars pas..."

Sultan kalakaldı. Kız acı çekiyordu. Dayanamadı. Sokak kapısını açtı. Triyandafilis'e,

"Haydi," dedi. "Git vedalaş arkadaşınla."

Kız fırladı. Koştu Pierre'in boynuna sarıldı. İkisi sarmaş dolaş sundurmanın altına gittiler. Kapıyı ardına kadar açık bıraktığını unutan Sultan onları izledi. Pierre ellerini öpüyordu kızın. Kalktı, beyaz bir sardunya dalı kopardı, kızın saçına taktı. Yanağını, sonra da dudağını öptü. Sultan, Pierre'in zevksizliği yüzünden yere tükürecekken gözü Triyandafilis'e ilişti. Çiçek kıza çok yakışmıştı. Yutkundu.

Birbirleriyle itişiyorlardı. Bir ara Triyandafilis Pierre'i düşürdü. Kahkahalarla gülünce Pierre küstü, gidecek gibi birkaç adım attı. Ardından koşup yetişti Triyandafilis. Sarıldı. Kollarını bastırarak delikanlının gövdesini sımsıkı tuttu. Güldü:

"Ne pars pas..." dedi.

Güneş batıyordu. Bin sarı, bin turuncu, bin kızıl çiçeği birleştirip batıya doğru götürüyordu güneş. Hafif bir yel çıktı, her yan ful ve yasemin kokuyordu. Sultan, "Sevda için her şey hazır," diye düşündü. "Zavallı yavrum, sen ne olsa mutsuz olacaksın..."

Pierre saatine bakmayı akıl etti. Çok geç kalmıştı. O telaşlanınca Sultan da telaşlandı. Koştu, bir an bile yalnız bırakmadı Triyandafilis'i. Sarıldı. Palaskasını tutarak kasaturasının çarpmasını önlemeye çalışan Pierre de karanlıkta önüne bakmadan koşuyordu. Sultan içinden yükselen ağlama isteğini kırdı. Korkusu ağır bastı, kızı çekerek eve soktu. Kapıyı kapadı. Hemen oracıkta duran hurcun üstüne oturttu. Triyandafilis Sultan'a baktı. Dudakları titriyordu. Sultan mutfağa giderken yavaşça seslendi:

"Gitme..." dedi.

"Ama yavrum işim var."

"Gitme..."

Söz değildi bu. Kendini vermekti, bırakmaktı. Çaresizliğinin farkında olmaksızın çaresizliğinin giderilmesini istemekti. Sultan bu söz aklına geldikçe bütün gece ağladı.

Birliğinin ayrılacağı günün sabahı, Pierre son kez geldi kapıya. Triyandafilis boş salonda pencerenin önünde onu bekliyordu. Pierre konuştukça Triyandafilis sürekli güldü. Büyük bir inançla seslendi:

"Ne pars pas..."

Acıyla gülümsedi Pierre:

"Keşke sen de gelebilsen."

"Ne pars pas..."

"Senden hiç ayrılmazdım."

Niko geldi, Triyandafilis'in başını itti. Pierre'e dil çıkardı. Bunlarla yetinmedi yukarı seslendi:

"Anne Triyandafilis o serseriyle konuşuyor."

Pierre korktu, uzaklaştı. Triyandafilis kardeşini tokatladı. Böyle bir şeyi ilk kez yaptığı için Niko da, odasından çıkıp aşağı inmekte olan Teodora da donup kaldı. Triyandafilis avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

"Ne pars pas... Ne pars pas..."

Dönmedi Pierre. Triyandafilis kendini oradan oraya attı. Hiçbir şeyle oyalanmadı.

Pierre öğleden sonra sıraya girdi, kamyona bindi. Birliğiyle birlikte güneye doğru yola çıkarıldı.

Triyandafilis bunu hiçbir zaman öğrenemedi. Pencere önüne geçti. Bütün gün yemek yemedi. Sultan'ın zor-

lamasıyla yattı. Sabah erkenden kalkıp pencerenin önüne geçti. Yalvarıyordu.

"Gitme... Gitme..."

Eşyanın taşınıp yüklenmesi sırasında Triyandafilis kaçtı. Nereye gideceği biliniyordu. Ama bahçede yoktu. Giderek büyütülen çemberlerle arama başladı. Aylardır evine gelmeyen Mösyö Antuvan'a haber salındı. Fransız Genel Komutanı Türk komutandan rica etti. Polis güçlerine haber verildi. Aradan günler geçti.

Umut vardı, kırıldı. Umutsuzluk çöktü, giderek ağırlaştı. Mösyö Antuvan dirisinden geçti, ölüsüne bile razı oldu.

Triyandafilis, evden elini kolunu sallayarak çıktı. Kenti çok karışık buldu. Pierre'i arıyor, çağırıyordu. Nerede olabileceği hakkında en küçük bilgisi yoktu. Kışlanın bulunduğu yerin tam tersi yöne gitti. Eski köprüyü geçti. Meydanda kalakaldı. Buralarda Pierre'e benzeyen kimse yoktu. Geri döndü. Koştu koştu, kenti sağ yanda boydan boya aştı, mağazalarla dolu caddeyi geçti. Kışlaya geldi. Akıl almayacak kadar hareketliydi burası. Koşanlar, hareket eden araçlar, kapalı yerlerden çıkan askerler, bekleyen araçlar... Bayılacağını sandı Triyandafilis. Annesini, Sultan'ı özlüyordu. Niçin buralara geldiğini unutmuştu. Bir kenara pusmayı akletti. Önünden asker yüklü kamyonlar geçti. Birincisi... İkincisi... Ayağa kalktı. Onların şarkıları, marşları, bağırışları, gülmeleri içini sevinçle doldurdu. Şimdi buraya geldiği için hoşnuttu kendinden. Yürümeye başladı. Yanından geçen kamyon-

dan neşeyle bağrıştı askerler. Triyandafilis Pierre'i gördüğünü sandı. Bağırarak kamyonun arkasından koşmaya başladı.

"Ne pars pas Pierre... Ne pars pas..."

Hızlandı kamyon, gitti. Bir sonraki kamyondakiler de laf attılar, kollarını uzattılar:

"Gel güzelim, gel bizimle. Yalnızlık zor..."

Triyandafilis korkmadı. Gitmek istiyordu. Koştu, yetişemedi. Az sonra, yokuşa gelince araç ağırlaştı. Triyandafilis'i kolundan yakaladılar askerler, elbirliğiyle içeri çektiler.

Kimse görmedi onu.

Triyandafilis'i kısa sürede unuttu herkes. Babası, Sultan ve annesi dışında.

Mösyö Antuvan Ortodoks kilisesine haberler saldı, armağanlar gönderdi. Papazlar, cemaatin yardımını istedi. Dostlar kızın izini süreceklerdi.

Belki aradılar, belki aramadılar ama, acılı anneyle babanın duygularına saygıda kusur etmediler.

Sultan çok üzgün geldi İskenderun'a.

"Ölseydi bu kadar üzülmeyecektim," dedi kocasına.

Kocası, karısını oyalayacak sözler arandı. Bulamayınca gerçeği söyledi:

"O kız seni mutsuz edecekti. Yaşasa da, gitse de, hatta olmaz ya, seninle kalsa bile."

Kısa süre sonra ikinci büyük savaş çıktı. İnsanların hepsi; ölenler mezarlarında, yaşayanlar oturdukları yerde mahpus oluverdi.

Savaş ülkenin çevresini sarıp bütün dünyayı kan ve acıyla çoğalan yokluk içinde bıraktığında Triyandafilis unutuldu gitti. Sultan bile zaman zaman bir yürek ağrısı olarak hatırladı onu. Acısının rüzgârı giderek hafifledi.

Bir pazartesi günü öğleden sonra, üstü başı kir pas içinde, saçlarında bitler sirkeler kaynayan, başı önde, adımları sarsak ve çevreye tümden ilgisiz bir genç kadın İskenderun'a geldi. Şekere Köprüsünün orada tenezzüh arabasından inmişti. Biraz daha yukarda, Belen'i geçtikten sonra tepelikte tenezzühünü yoldan çıkarıp gözden ırak bir yer bulmuş, kadını soymuştu sürücü. Konuşmadılar hiç. Ne söylenirse yaptı kadın. Sürücü istese kadını orada bırakabilirdi. Kadındaki başkalık –neydi çözememişti, ama pek önemsediği de söylenemezdi– yüzünden dağ başında bırakmaya gönlü razı olmamıştı. Kentin epey dışında, ama yürüyerek girebileceği uzaklıkta durdu:

"İn artık hanım," dedi. "Senin gibi biriyle görülmek istemem."

İndi. Ağır ağır yürüdü. Beyaz ve kırmızı zakkumlarla doluydu yolun iki yanı. Çınarlar uzamış, yapraklanmış, yolu gölgelerle beneklemişti. Kente yaklaştıkça nar, zeytin, hurma, frenkinciri, yasemin... Zakkumların arasından görünüp sağlı sollu uzaklaştılar. Ayaklarının altında sardunyalar eziliyordu.

Fransız Askeri Mezarlığının kapısı önünde durdu. Mezarlar düzgün ve bakımlıydı. Üstündeki haçlar, kollarını iki yana açmış Pierre'lerdi. Kapıya yapıştı, iki kolunu içeri uzattı. Pierre'ler de uzattılar. Triyandafilis uzun süre kaldı oymalı demir kapının önünde. Gülümsemek istedi. Başaramadı.

Güneş denizin üstüne geldiğinde mezarlık bekçisi

onu kovdu. Ayrılmak zorunda kaldığı için üzülmedi. Kente yürüdü. Bataklık yerleri geçti. Elektrik Santralına hayranlıkla baktı. Ne büyük, ne görkemliydi. Anacaddede yürürken evleri inceledi. Bir bahçede gözleri parladı. Tanıdık bir yerdi burası. Niçin tanıdığını çıkaramadı. Ayrılmayı içi istemedi. Çöktü oturdu. Saçlarını öne aldı. Giderek artan bir öfkeyle kaşınmaya başladı.

Üç beş gün dolaştı kentte. Hep kendisine çözemediği şeyleri çağrıştıran bahçeye geldi yine.

Sultan'ın çalıştığı evin çamaşır günüydü. Çamaşırda kana tere battı. Parasını aldı çıktı. Çok yorgundu. Üç beş adım atınca başı döndü. Bahçe duvarına oturdu. Sabahtan beri bir şey yememiş, verilen yemeği kocasıyla paylaşmak için kabına koydurmuştu. Şimdi bacaklarında eve gidecek güç yoktu. Bir parça peynir aldı, çıkınındaki bayat parça ekmeklerden en yumuşağını seçti. İlk lokmayı yuttu, diğerini ağzına attı. Önüne gölge düştü. Başını kaldıracak gücü yoktu. Hatta kocasının merak etmeyeceğini bilse, şuracığa kıvrılıp biraz kestirebilirdi.

Gölgenin kirli, çatlak, sert eli Sultan'ın yıpranmış, şiş elinin üstüne kapandı.

"Sultan?"

Sultan'ın yüreği, anıların hızlı esen rüzgârıyla durur gibi oldu. Yutamadı lokmasını. Az daha boğuluyordu. Tükürdü ağzındakini. Kucakladı kızı. Döndü, döndü. Yiyecek çıkınını unuttu. Yolun yarısına geldikten sonra koşarak çıkını aldı geldi. Kızın elini bırakmıyor, sürekli yüzünü öpüyordu:

"Yavrum, yavrum, yavrum..."

Eve vardıklarında karartma başlamıştı. Ne gam. Sul-

tan'ın içine güneşler doğuyordu. Evin kullanılmayan bir yerlerinden tahtalar, odunlar buldu. Kazanın altını yaktı. Büyük teşti getirdi, odanın ortasına koydu. Açlıktan yakınan kocasını arkasından iteleyerek dışarı çıkardı.

"Git herif, nereye gidersen git. Bir saatten önce ayağıma dolaşma."

Soydu Triyandafilis'i. Gövdesi incelmiş, belki üç yıllık kir kuruyup tenini karartmıştı. Memelerinin üstünde sigara söndürülmüştü. Beyaz küçük yanık izleriyle içi bulandı. Kıza belli etmeden, bir yandan işini görerek sessizce ağladı. Bitli baş kaynar sularla yıkandı. Gövdeyi kaplayan kir kanatırcasına yapılan keseyle temizlendi. Triyandafilis birkaç kez ağlayarak teştten fırlayıp kaçmaya çabaladı. Sonunda sessizleşti, kanatları kopmuş bir küçük kuş gibi başını göğsüne eğdi, hareketsiz kaldı.

Sultan'ın bütün yorgunluğu, kırgınlığı geçmişti. Temiz gecelik çıkardı, bebeğe giydirir gibi özenle giydirdi. Ölümlük dirimlik parasından birazını kocasına verdi. Yiyecek almaya gönderdi. Çay pişirdi, parça ekmekleri düzgünce kesti. Çalıştığı yerden verilen artık yemekleri cinsine göre ayırıp iki tabağa koydu. Kocasının hiç değilse meyve yahut helva getireceğini umuyordu. Adam gecikince Triyandafilis'in oturduğu yerde başının düşü düşüverdiğini gördü. Aç yatmasına gönlü razı olmadı. Doyurdu, kollarında uyuttu. Neden sonra geldi kocası. Karartma yüzünden her yan kapalıydı. Nerelere, kimlere gitmişti bir güzel şey bulabilmek için. Bulamamıştı. Komşuları dolaşmıştı: "Parasıyla istiyorum. Yumurtanız yok mu? Bir yiyimlik yağ, reçel?" Ellerini iki yana açıp "Yok," demişlerdi. "Körolasıca savaş..."

Adam, kızın uyuduğu yatağa yaklaştı. Başucundaki eski komodinin üstünde lamba yanıyordu. Arkasındaki

ayna ışığın tümünü kızın yüzüne yansıtıyordu. Beyazlar içindeydi. Dağılmış uzun saçları, kapalı gözleriyle ölüye benziyordu. Korkusu, göğsünün hafif hafif inip çıkmasını görünce dağıldı. Güzelliğin getirdiği mutluluğu sevinçle yaşadı. Eğilip kızı alnından öptü.

"Tanrım bize bağışla bu kızı. Ayırma. Yaşamak için bir sebebe muhtacız biz."

Sultan izliyordu kocasını. Biraz kaygılıydı. İçi rahatladı. Yataklarını kızın yattığı sedirin hemen yanına serdi.

Soyunurken kocasına gülümsedi.

"Uyanırsa kendini yalnız sanıp korkmasın diye," dedi. "Neler geçti başından. Kim bilir nasıl incitmişlerdir yavruyu."

"Konuşma böyle," diye sözünü kesti adam. "Hatırlıyorsa, unutturmaya çalışırız sevgimizle. Unuttuysa hiçbir şey olmamış demektir."

Lambayı kıstılar. Bir daha bu kadar hovardalık edemeyeceklerini, sabaha kadar lamba yakamayacaklarını biliyor ve aldırmıyorlardı.

Sabah Triyandafilis erkenden uyandı. Gülümsedi, karı kocanın yattığı yatağa süzüldü, aralarına girdi. Sultan'a sarıldı.

"Sultan... Sultan..."

Sultan gözlerini açmadan sarıldı kıza. Bir süre birbirlerini boğacak kadar sıktılar. Triyandafilis azıcık çekti kendini, kadının yüzüne baktı. İki elini yaşlı yanakların üstüne koydu. Uzun uzun bakıştılar. Fısıldadı:

"Anne, baba gitti?"

Başını salladı Sultan. Anlattı: Gitmeden önce de gittikten sonra da uzun süre aramışlardı kızlarını. Sonra, savaş yüzünden herkes kendi derdine düşmüştü.

O gün işe gitmedi Sultan. Kızı bulduktan hemen

sonra yalnız bırakıp tedirgin etmek istemiyordu. Triyandafilis de, yaşamı boyunca en çok o gün konuştu. Bir saniye bırakmıyordu Sultan'ı. Eli eteğinde, göğsünde, saçındaydı.

"Yavrum artık kendini toparla. Beraberiz. Başına neler geldiyse geldi. Unut onları. Sen benim her zamanki meleğimsin."

Anlattı Triyandafilis. Öykü zaman zaman bulanıyor, öncesi sonrası birbirine karışıyor, uzun suskunlukların arkasındaki acıları yeniden yaşadığını yüzündeki, gövdesindeki titreşimler, kasılmalar belli ediyordu.

Pierre'i bulacağını sandığı için askerlerin yardımıyla bir kamyona atlamıştı. Kamyondaki erler ona acı verecek şeyler yapmış, örselemiş, sınıra gelmeden önce atar gibi indirmişlerdi. Ne yapacağını bilmiyordu. Çıplak, engebeli, insansız bir yoldaydı. Yapayalnızdı. Eski bir kamyon geldi uzaklardan. Triyandafilis yolun ortasında durdu. Şoför onun söylediklerini önce dikkatle, sonra gülerek dinledi. "He, olur. Ben seni, maman, papan götürür..." Götürmedi. Kandırdı. Küçük bir köyde, uzak bir eve kapattı, çok kötü şeyler yaptı. Ama çok kötü şeyler...

Ağlamaya başladı kız. Sultan onun nöbetinin tutacağını anladı, eski öyküler anlatmak istedi. Bir kedi ister miydi, yahut çıkıp sokaklarda dolaşmak? Deniz kıyısındaki kuşları mutlaka görmeliydi... Kriz saatler sürdü. Triyandafilis ağlayacak gücü kalmadığında uyudu.

Öykü sonradan tamamlandı. Kızın ağzından arasıra dökülen üç beş sözcükle, korktuğu şeylerle: Bir adam, bir örtü, havadaki değişim, yahut gürültü... Önceden bilmedikleri için önleyemeyecekleri şeylerle ürktü, saklandı, büzüldü, içine kapandı.

Öyküyü tam olarak öğrendiklerine birkaç ay sonra inanabildi karı koca.

Adam kızı köyde birilerine satmıştı. Daha sonra başka bir köye. Elden ele, evden eve, köyden köye dolaşmış, bin türlü erkeğin isteğini karşılamıştı.

Kaçtığında ele geçirildi. Dövüldü, aç bırakıldı, terbiye edildi.

Yer değiştirmeler giderek hızlandı. Köyler, erkekler iz bırakmaz oldu. Kaçmaktan başka amacı yoktu. Dağların arasındaki köyde bunu başardı. Her yanı çam ağaçlarıyla kaplıydı köyün. Geceleri ve sabahları çok soğuktu. İkide bir, dağlarından aşağı korkutucu beyaz karanlıklar iniyordu. Kendisini saklıyordu, ama öte yandan kötü adamları da saklıyordu bu karanlık. Her an arkasından birinin yetişeceğini, yahut karşısına çıkacağını sanıyordu. Yakalayamadılar. Yetişemediler. Orman içinden, vadilerden, meyve ağaçlarıyla dolu, dalları kırılan bahçelerden, sokaklarında incir, nar ve asmalar bulunan köylerden geçti. Kimsenin tek elmasını bile koparmadı. Sokaklardaki yemişleri yedi yalnızca. Bir adam buraya getirmek için arabasına aldı. Öbürlerine benzemiyordu. Babasına benziyordu. Sonra onun da kötü adam olduğunu anladı Triyandafilis. Yine de, başkalarına teslim etmedi. Öyleyse çok çok kötü değildi.

"Öyle değil mi Sultan? Öyle değil mi amca?"

Triyandafilis'ten bile daha hızlı unuttular bu öyküyü. Her şey geçmiş, bitmişti artık.

Ne yapacaklarına karar vermeleri gerekiyordu. Epey zorlandılar.

Yoksuldular. Kızın babası güçlü, eli her yana yetişir bir adamdı. Onlar ise kıza bakacak kadar güçlü değillerdi. Bu ev ne olacaktı? Milli Emlake bırakıldı deniyordu.

Bu sözün anlamını bilmiyor, sormaya korkuyorlardı. Günün birinde, çıkın derlerse? Bir insanı saklamak ise olanaksız. Nasılsa duyulurdu. O zaman suçlu duruma düşerler miydi? En önemlisi: Yarın emr-i hak vaki olduğunda kız ne yapardı?

Günlerce o yana, bu yana döndüler.

Triyandafilis mutlu. Bir dileği yoktu. Adamın oyduğu tahta oyuncaklarıyla oynuyor, dışarı çıkmaktan ürküyordu.

Konuşmalar, tartışmalar bitti. Uzun sessizlikler başladı. Karar verdiler.

Kız bu evde seviliyordu. Zekâsının hiç önemi yoktu. Yıllar sonra buldukları, yaşamlarını güzelleştiren bir Tanrı armağanıydı. Triyandafilis'in güler yüzü, iyi huyu onları geleceğe bağlıyordu. Bu savaş geçer, sıkıntılar biterdi. Dirençlerinin sonuna gelirlerse... O zaman Rum cemaatine haber verilirdi. Aile izini bulursa... Henüz geldiğini, haber verecek zamanı bulamadıklarını söyleyeceklerdi.

Yemeyip yedirdiler, giymeyip giydirdiler. Onu sevindirerek sevindiler. Günler geçti, yaşam sürdü.

Haberler dolaylı, kuşkulu, biraz belirsizdi. Yeterli oldu: Mösyö Antuvan savaş sırasında fazlaca Fransız yanlısı davrandığı için hırpalanmış, o yüzden ailece Yunanistan'a göçmüşlerdi. Yunanistan Almanların eline geçince karmakarışık olmuştu. Artık onun izini timini bilen kimseler yoktu.

Savaşın uzaması ve zorlamasıyla açlık yoksulluk büyüdü. Hatta ölümü bile zorladı yokluk. Kefenliklerini sattı Sultan'la kocası. Ekmek aldılar. Yiyecek yoktu, giyecek, iş... Yoktu. Çalışamıyorlardı. Çalınacak değerli mal olsa onu bile düşündüler.

Zengin sanılan evlere gidip boyun büktü Sultan. De-

ğerli bir köşeliği, bir fotoğraf çerçevesini, bir seccadeyi satmak için. Zengin kapılarının önüne düşenler çoktu. Hepsi de ellerindekini yok pahasına verdiler.

Adam, Kızılay'ın aş kuyruklarında bekledi.

Savaş kendi düzenini kurdu sonunda. Mersin dallarıyla ısıtılan fırınlarda, arpa, kuş yemi unlarına saman, ot katılıp ekmek yapılıyordu. Hamurkârlık, ocakçılık, hamallık yaptı adam. Onun onca yorgunluğuna karşın, Triyandafilis'in yüzünde; büyüyen gözleriyle kireç rengi teni kaldı. Dudakları, kulakları soldu. Sultan ise toprakrengi bir kırışık tendi. Gözleri bu kırışıklıkların arasında yitti gitti.

Kuşluk vakti geldi adamın ölüm haberi. Bir gün öncesinde halsizdi zaten. Sultan gitmesini önlemeye çabaladı. Karısı önüne durmasın diye geceden gitti. Fırınların erkenden yakılması, gün ağarmadan ekmeklerin yapılıp pişirilip satılması, gün doğduğunda, kaçak fırının kapısına kilit vurulması gerekiyordu. Büyük bir çuvalın altına girmiş, orada kalmıştı.

"Evim yıkıldı," diye dövündü Sultan. Triyandafilis ağlamadı. Sultan'ı gözlerinden öptü. Yaşları yaladı. Saçlarını uzun uzun taradı, oyunlar oynadı, eğlendirmeye çabaladı. Sonunda bebeklerini toplayıp eteğine doldurdu. Sultan'ın önüne eteğini boşalttı:

"Amca gelir Sultan, ağlama..."

O gece pencerenin önüne gitti. Geceliğinin koluyla camı sildi. Önünde durup sokağı izlemeye koyuldu.

Sultan kendini toparladığında komşuların gönderdiği yemeği ısıttı. Triyandafilis'i çağırdığında kız döndü:

"Sen ye Sultan. Triyandafilis amcayı bekler. Beraber yerler," dedi.

Kandilin yalımları odaya olmaz biçimler çiziyor, ka-

ranlığı gidermiyordu. Triyandafilis'in yorganı açılmış, Sultan'ın yatağı yere serilmişti. Triyandafilis elini tuttu Sultan'ın, kendi yatağına oturttu. Yere serili yatağı, yorganı toplayıp götürdü, yüklüğe attı.

Sultan sabaha kadar, acısına katılan sevincin tadını duydu. Yalnız değildi.

Savaşın bittiğini duydular, ama anlamadılar. Sultan Triyandafilis'e söylediğinde omuz silkti. Savaşı bilmiyordu, barışın anlamını çözemeyecekti.

Pamuğa gitti Sultan, beceremedi. Çok yaşlıydı. Gövdesi uzun süre eğik durmaya dayanamadı. Çapaya gitti. Triyandafilis'e en iyi giysilerini giydirip gölgeye oturttu. Önüne bebeklerini oyuncaklarını yığdı. Yemeği dedi koştu, uykusu, çişi, korkusu... dedi. Kaybolur, birisi kandırır diye içi titredi. Triyandafilis dışarda hiç konuşmadı. Ne Sultan'la, ne başka çalışanlarla...

Yayla zamanı gelince ne isteniyorsa o işi yapacağını söyleyerek iş buldu Sultan. Aşçı, çamaşırcı, orta hizmetçisi, dükkânlara temizlikçi... Evlerine döndüklerinde Triyandafilis Sultan'ın boynuna sarılıp ağladı.

"Gitme Sultan, gitme Triyandafilis. Evde kal, hep evde kal..."

Yüzüne dikkatle baktı kızın. Dolaştıkları yerlerin onda nasıl korku oluşturduğunu, çıplak güneşin nasıl erittiğini gördü. Bu kadar düşüncesiz davranmasına üzüldü.

Bir şeyi daha fark etti. Triyandafilis kaderlerinin birbirine bağlandığını biliyordu. Sultan cemaate haber vermediği için boşuna suçluluk duyuyordu.

Evden çıkarmaya kalkışmadı kızı. Kendisi tez gidip geldi. Komşularına tembihledi:

"Kızım hastadır. İnsan görmek hastalığını artırıyor. Kapımızı çalmayın."

Alındı komşular. Haklıydılar. Yüzyıllarla yaşayıp incelmiş sözcüklerle gönderilen artık yemekler, kesilmediyse de azaldı. Sultan'ın uykuları kaçtı. Sabahlara kadar ellerini ovuşturarak dolaştı odada.

Bir gün Triyandafilis yorganını sürükleyerek Sultan'a yaklaştı. Evde kandile koyacak yağ bile kalmamıştı. Ay dolun, gölgeler büyük, yoksullukları iç burkutucuydu.

"Üstüme ört Sultan?"

Hava sıcaktı. Sultan oturduğu sedirden kalktı, kızın ateşine baktı. Kaygılanacak durumu yoktu.

"Hasta mısın yavrum? Başın mı ağrıyor, yoksa başka bir yerin mi?"

"Yok Sultan. İyiyim. Üstümü ört. Eski eve gideyim. Karnımı doyurup hemen gelirim."

Üstü örtülünce Triyandafilis'in o güzel gözleri hemen kapandı. Gülümsedi. Sultan odadan çıktı, ayakyoluna giden, karanlık, üst yanları dolapla kaplı koridora geçti. Dolapların boş olduğunu biliyordu. Yine de hepsinin içini dip bucak aradı. Yorulup başı dönünce duvarları yumruklayarak ağladı. Yüzünü yıkayıp odaya girdiğinde Triyandafilis sedire oturmuş, yorganı dizlerine kadar çekmişti.

Keyifliydi:

"Triyandafilis Sultan'ı bekliyor. Sana da yiyecek getirdim. Bak, bunlar börek? Bunlar muz... Bunlar çikolata..." Olmayan cebinden, olmayan yiyecekler çıkarıyor, kadının önünü dolduruyordu. Sultan oyuna katıldı, yemeye başladı:

"Çok güzel şeyler seçmişsin. Seni kovalamadılar mı?"

"Gizlice aldım. Yine giderim Sultan, yine getiririm."

Bu geceyi kurtardığını düşündü Sultan.

Ayın büyüyüp koca bir tekerlek gibi bütün uzaklıkları aşarak odaya dolduğu zamanlar bir görüntü geliyordu gözlerinin önüne.

"Pierre" diyordu, "Pierre çağırıyor Sultan."

"Hayır yavrum. Pierre kendisi gelecek. Senin beklemeni istedi. Gidersen, geldiğinde seni bulamaz. O zaman ne yaparız?"

Ertesi sabah önünde durduğu camı iyice silip parlatıyor, birkaç gün bebeklerinin yüzüne bakmıyor, camın önünden ayrılmıyordu.

Ürktüğü şey oldu ve Sultan'ı hazırlıksız yakaladı.

Üç delikanlı gelmişti Pötürge'den. Yatakları yoktu. Yorganlarını dürüp sıkıca bağlamış, omuzlarına atmışlardı. Kente liman yapılıyordu. Çevredeki topraksız, işsiz, aç ve savaşın yorgunluğundan bunalmış insanların akınına katılmışlardı. Rıfat, Mustafa ve Halef'ti adları. Çocukluğun saflığı yüzlerinden gitmemişti. Yaşları on yediyle on dokuz arasındaydı. Mösyö Antuvan'ın Milli Emlake geçmiş evinden üç ev ötede, bekârlara oda oda kiralanan, neredeyse yıkılan evde bir göz odaya attılar başlarını. Limanda iş buldular.

Yirmi beşini doldurmuştu Triyandafilis. Sultan onda, onu ilk tanıdığı bebeklik gününden bugüne, küçük bir fark göremiyordu.

Sultan yaşama savaşında, Triyandafilis dünyadan habersiz, evin sokağa bakan penceresinin önündeydi.

Mevsimler değişiyordu yaşamlarında. Yenilik, sevinç, keder... Eve uğramıyordu.

Havalar alışılandan daha sıcak gitti üç beş gün. Bilenler bundan ürktü. İzleyen günde ise birden soğudu. Sultan öyle yorgundu ki değişiklikleri fark edemedi. Çalıştığı evde, öğlene doğru gökyüzü hızla kararmaya, başlayıp kesilen rüzgârcıklar esip esip durmaya koyuldu. Zaman zaman kapılar çarptı, zaman zaman pencere kanatları delirdi, camları attı.

Çamaşır asmak için evin damına çıktığında, Yarıkkaya üstünden yayılan dumanı gördü. Geri indirdi çamaşır leğenini. İşini bırakıp örtüsünü örtündü ve kendini fırtınadan önce eve atabilmek için koşmaya başladı.

Rüzgâr yerini, yolunu bulmuştu oysa. Toz bulutları döne döne yükseliyor, iniyor, kâğıt parçaları, taze fidanlar, dallar, yapraklar, küçük kuşlar, kiremitler, denizin damlacıkları kör bir güçle gidiyordu önünde. Sultan saptığı sokaklara göre bazen önden bastırıp gerileten, bazen arkasından itip soluğu kesilene kadar koşturan kör gücü aşıp eve varmaya çabaladı. Sokaklar bomboştu. Bahçeler, eyvanlar, köşeler, balkonlar, pencere arkaları, dükkânlar bomboştu. Kent bir ölü kentti. Denizin dalgaları tepeler gibi yükseliyor, kıyıya büyük bir gümbürtüyle vuruyor, parçalanıp ağarırken bağırıyor, yakınıyordu. Gözlerine dolan tozu temizlemeye çalışırken nereye gittiğini, nereye bastığını bilemiyordu. Pancurlar kapatılmış, kepenkler mandallanıp kilitlenmişti. Yol uzadıkça gökyüzü daha çok kararıyordu. Köpekler kediler bile kendilerine bir yer bulmuşlardı. Bir kendisiydi ve yapayalnızdı sokakta. Triyandafilis'in korkusu aklına geliyor, delirecek gibi oluyordu. Şimdi rüzgâr konuşuyor, ne dilerse onu yapıyordu.

Sokaklar daralıp yapılar yükseldikçe bu baskının azalacağını biliyordu. Ama neredeydi, nereye gitmesi gerekiyordu, göremiyordu.

Evin önünde durdu. Triyandafilis'e seslendi. Rüzgâr sesini aldı götürdü. Kızın saklanıp yorganı başına çekmiş olacağını düşündü. Kapıyı açıp içeri girerken müthiş bir yel akınıyla kendini yine dışarda buldu. Kapı hızla çarptı, rezeleri yerinden oynadı. Arka pencerelerden biri açıktı demek. Ezilse bile girmek zorundaydı. Kapıyı yeniden açtığında gövdesinin yarısını soktu. Karnına bastırıyordu kapı. Yavaş yavaş, acılar içinde içeri kaydı. Bırakmasına kalmadan kapı yine çarptı.

Triyandafilis odada yoktu.

Kaygıyla arkaya gitti. Açılan pencereyi, bütün odaların kapılarını kapatırken kıza seslendi. Yatmıyordu Triyandafilis. Ayakyolunda değildi.

Triyandafilis evde değildi.

İnanamadı. Bir an bomboş odanın ortasında durdu. Kafası işlemiyordu. Donmuştu.

Dışarda rüzgârın gürültüsü giderek büyüyordu. Fırtına değildi bu. Dünya yıkılıyordu. Gökle yer birbirinin içine geçmişti. Sultan'ın dünyası da yıkılıyordu. Triyandafilis'in boş bıraktığı pencerenin önünden hayvanlar, tahtalar, çiviler, beton parçaları, dallar, meyveler, ağaçlar, kâğıtlar, şişeler uçup geçip gittiler. Sultan'a can veremediler. Duruyor; kımıldamıyor, düşünemiyor, korkamıyordu.

Neden sonra çözüldü. Evi dolaştı. Uyudu. Yaptıklarının hiçbirinin ayırdında değildi. Ne kadar zaman geçtiğini hiçbir zaman hatırlayamadı. Şıp diye bitti rüzgâr. İki gün süren yağmur başladı. Deli bir yağmurdu. Deniz yükselmiş, meydanı, sokakları kaplamıştı. Olgunlaşmak-

ta olan bütün meyveler, sersem balıklar, türlü türlü böcekler ve ölü hayvanlar ayaklar altındaydı. Akıp gidiyordu dünya. İnsanlar üzülmekten vazgeçmiş, yalnızca bekliyorlardı.

Sultan'ın başının üstünde çakıveriyordu şimşek. Gök üstüne yıkılıyordu. Bir şeyle uyanır gibi açıldı gözleri, bilinci ışıdı. Kendini, Triyandafilis için bir küçük çay tabağına koyduğu on bir zeytin tanesi, kurumuş ekmek dilimleri ve demlenmiş, ama bardağa konmamış çaydanlıkta soğumuş çaydan oluşan yer sofrasının başında buldu.

Kımıldamadı yerinden. Sevgi, özlem ve korkuyla bekledi. Sineklerin çıktığını, zeytinlerin üstüne konup kalktıklarını şaşkınlıkla gördü. Triyandafilis'in bu kez yitmesine dayanamayacaktı. Ağlamaya başladı. Onunki gibi uzun sürdü ağlaması...

Durdu. O ağlayabilirdi. Kendisinin hakkı yok. Kızı bulması gerek.

Başına bir çuval geçirdi. Kendini dışarı attı. Nerede arayacağını bilmiyordu. Dışarıyı hiçbir zaman öğrenmemişti Triyandafilis. O yüzden gidebileceği bir yer yoktu.

Dolaştı. Eve girmeye dayanamayacaktı. İnsanların ayak basmadığı yerleri de, en çok bulunduğu yerleri de dolaştı. Onu birisi alıp götürmüşse bu havada açıkta oturmazlardı. Nedense onun bir yere büzülmüş beklemekte olduğu duygusu içinden çıkmıyordu. Bu kentte karşılaştıkları bahçeye gidiyordu ayakları. Dolandı, oturdu, bekledi, eve koştu, geri döndü. Triyandafilis'i bulamadı.

Yaşam bütün insanlar için doğallaştığında o da düzene uymak zorunda kaldı. Kızı bulmak istiyorsa yaşaması gerekti. Yaşaması için de çalışması...

Toparlanamıyordu. Söylenenleri duymuyor, yapıl-

ması gereken şeyleri ya yarım yapıyor, ya da unutuyordu. Soluk almadan çalışmasının yararı yoktu. Bir işe yaramıyordu çünkü. Bir şey doğuveriyordu içine: Bir ses, bir çağrı... İşi bırakıp eve koşuyordu.

İşten çıktığında ne kadar yorgun olursa olsun defalarca caddeleri sokakları arşınlıyor, onun sesini, kokusunu, bakışını algılıyordu. Karanlık bastıktan sonra ışıksız evine giriyor, aç fareler ayaklarının arasında koşuşturuyorlardı.

Lambayı gereksinmiyordu. Ama Triyandafilis gecenin bir saatinde eve gelebilirse penceresini tanımalıydı. Lambayı yakıp onun kollarını dayadığı pencere içine koyuyor, arkada durup insansız, sessiz sokağı, uzak köpek seslerini, motor gürültülerini dinleyerek, kirpiğini kirpiğine değdirmeyerek sabahı buluyordu. Sabah umutlarla doğuyordu.

Kaç gün ve geceyi böyle devirdi...

Triyandafilis için parlak bir ışık olsun diye yine lambanın camını siliyordu. Yorgunluk ve üzüntüden her yanı titriyordu. Kapının yumrukla dövüldüğünü duydu.

Cam elinden sıyrıldı, kaydı ve düştü. Soluğunu tutup dinledi. Yanıldığını sanıyor kapıya gitmeye korkuyordu. Lambayı yakmalıydı. Yakmalı, kıza, doğru yere geldiğini bildirmeliydi. Camsız olsun varsın. Kibrit elinden düştü, ayağının dibinde arandı, bulamadı. Çaresizce kapıya gitti, ardında durdu. Bekledi. Ne kadar sürdü bunlar? Bilmiyordu.

İlk yumrukta kapının koluna asıldı. Karşısında daha önce hiç görmediği bir genç buldu. Triyandafilis'i onun arkasında aradı.

"Teyze, ben sizin komşunuzum," dedi delikanlı. "Üç ev ötede, arkadaşlarımla birlikte kalıyoruz."

Yol soran biri, bir şey isteyen biri, diye geçirdi içinden Sultan, sabırsızlandı.

"Ne istiyorsun oğlum?"

"Sizin kız... Teyze."

Gözlerini yumdu Sultan. "Triyandafilis'in ölüm haberi... Dayanamam ki..." dedi içinden.

"Sizin kızınız, benim dayı oğlu Rıfat'a kaçtı."

"Nerede?" Bağırdı Sultan. Delikanlı korktu, kekeledi.

"Beraberler. Onlar odaya kapanınca biz mahvolduk o kötü havalarda Teyze. Bak Teyze, kızma... Rıfat aslında iyi çocuktur. Namus meselesi çıkarmayın yani. Gereksiz bu... Çaresi var..."

Sürekli konuşuyor, Sultan'ın ellerine yapışıyordu. Sultan onu itip sokakta koşmaya başladı. Delikanlı da koştu, onu geçti. Sokak kapısını açıp önüne durdu. Sultan itti girdi. Dört yanına baktı. Nereye gideceğini bilemedi. Toprak avlu, çamur deryasıydı. Işıksız, karanlıkta bile yoksulluğu, bitmişliği belli yedi kapı açılıyordu bu deryaya.

Döndü, delikanlıyı omuzlarından tuttu, sarstı:

"Hani, neredeler?"

Bir başka delikanlı çıktı karanlığın içinden. Sultan'a yol gösterdiler. Korkuyorlardı. İşi kansız, olaysız bitirme çabası içindeydiler. Kapıyı açtılar, kendilerinin girmesi yakışık almaz diye göz hırsızlığına bile kalkışmadan kenara çekildiler.

Karanlık bir yerlere açılan iki pencerenin arasında bir gaz sandığının üstünde kandil yanıyordu. Sultan, Triyandafilis'i gördüğü anda, pencerelerin ardındaki koyu lacivert gökyüzünü, parlak yıldızları ve pırıl pırıl ayı da gördü. Yüreğinden sevinç yükseldi, "Oh!" dedi.

Triyandafilis'le dizdize oturan delikanlının esmer ince gövdesinin üst yanı çıplaktı. Triyandafilis gömlekleydi. Beyaz, ince, solgun, kırık bir zambak gibi duruyordu. Sapından koparılmış bir zambak. Sevinçten ve onların güzelliğinden gözleri karardı Sultan'ın. Delikanlı korkuyla ayağa fırladı. Triyandafilis nazla yapıştı onun bacaklarına. Sultan'a bakıp gülümsedi. Gözleri görünmüyordu, ama mutlu olduğu belliydi.

"Sultan?"

Ses, Sultan'ın kulağına vardıktan epey sonra kadın onu algıladı.

"Söyle yavrum, meleğim. Bilsen nasıl korkuttun beni."

Güldü Triyandafilis. Rüzgâr çanları şıngırdadı, içi ısındı Sultan'ın.

Üçü birlikte eve geldiler. Lambayı yaktılar. Gaz kokusu yayıldı, isli yalım uzadı. Çay yaptı Sultan. Rıfat ezik, Triyandafilis prensesler gibiydi. Buyurgan, duyarlı ve ince.

Onlara yatak hazırladı. Triyandafilis sürekli gülümsüyordu. Yaşlı kadının kendi yatağını, yorganını nicedir dokunmadığı yüklükten alıp odadan çıktığını görünce, yengi kazanmış gibi kurumlandı. Fısıldaştılar Rıfat'la.

Sultan, karanlık odadaki yeni yatağına uzandı. İçinden ağlama isteği yükseliyordu. Bir kolu başının altında, gözleri tavanda, mutsuz ve yalnızdı. Ayaklarının ucuna basarak odaya girdi Triyandafilis. Bir küçük çocuk coşkusuyla kadının üstüne atıldı. Öpmeye başladı. Soluksuz bırakana, kendisi yorulana kadar öptü. Çıkarken kapıda durdu. Gövdesinin yarısı içerde, yarısı koridordaydı:

"Rıfat gitmesin ha?"

"Gitmesin yavrum. Gitmesin. Başımın üstünde yeri var."

Bir ceylan gibi sıçrayarak odasına koştuğunu, oynak tahtaların gıcırtısından anladı. Kız kadar kaygısız, derin bir uykuya daldı.

Rıfat, Triyandafilis'in ikinci Pierre'iydi. Kızın onun için anlamının ne olduğunu bilmiyordu Sultan. Bunu önemsemiyordu. Pierre, Rıfat, bir başkası... Triyandafilis'in varlığıydı kendisi için anlam taşıyan şey.

Rıfat iki gömleğini, bir yabanlık pantolonu, iki donu bir fanilası ile kapsız yorganını koltuğunun altına sıkıştırdı geldi, eve yerleşti.

Sultan, ölen kocasından artakalanları sakladığı yerden çıkardı. Rıfat'a uydurdu. Amerikanbezi aldı, kireç kaymağına yatırdı. Çalıştığı evlerden birinin hanımına yalvardı:

"Biricik kızım evleniyor hanım. Bundan damada iki don, iki içlik biç. Yaptığın hayır ahrette seni karşılasın."

Dikildi. Hanımın kocasının eskilerinden bir pantolon, bir gömlek, bir kazak, hatta –hiçbir zaman kullanılmayan– iki kravat armağan edildi.

Triyandafilis çok mutluydu. Sultan yorgun argın eve döndüğünde eskisi gibi sevinçle karşılanmamaktan biraz burkuluyordu. Bunu kabullenmesi gerektiğini söylüyordu kendine. Madam Teodora'nın Aleksiya ilk sevgilisiyle buluşmaya gittiğinde çektiği acıyı anımsadı. Sıra şimdi kendisindeydi.

Rıfat'ı sevdi. Hatırnazdı, saygılıydı. Kazandığı parayı getirip Sultan'ın avucuna sayıyordu. Onun geliş ânından başlayarak yaşamlarının yüzü ağarmaya başladı. Belli belirsiz de olsa maddesel rahatlıkları oluştu. Ötesi de vardı:

Kızı koruyacak biriydi Rıfat. O yüzden evde Triyandafilis kadar ilgi görmesine şaşırdı delikanlı.

Yaşam, küçük bir derenin öncesiz ve sonrasızmış gibi sürgit akışı, değişmez sesi ve basitliğiyle yürüdü. Triyandafilis için korku, bekleme, özleme yoktu. Camın önünü bıraktı. Bebeklerini yıkadı, Sultan'a diktirdiği bir torbaya koyarken her birini öptü. Kimseye göstermemeye çabalayarak en yüksek dolabın en dibine yerleştirdi. İnerken tembihledi:

"Uslu durursanız, size de bir Rıfat gelir..."

Çok uslu durdular. O kadar ki, Triyandafilis onları unuttu.

Rıfat geldikten, eve para girdikten sonra yemek pişmeye başladı. Daha sonra Triyandafilis'e kırmızı üzerine yeşil çiçekli bir basma entari dikti Sultan. İyi yapamamıştı yakasını paçasını. Önemli değildi. Çok güzeldi Triyandafilis. Hiçbir kusurlu şey onu daha az güzel gösteremezdi.

Rıfat'a gömlek diktirildi. Sultan'a Gislaved lastik alındı. Yıllardan beri ayağında takunyadan başka giyecek şeyi olmamıştı. Çok dolaştığı için yüksek takunyalar az zamanda eriyor, dümdüz oluyor, ayak kemikleri giderek bozuluyordu. Gislaved az gelmiş gibi bir bayram öncesinde Rıfat elinde yumuşacık bir çift terlikle geldi.

Sultan ağladı, dualar etti, terlikleri öptü, kucağında dolaştı.

Yılın sonlarında, uzun yağmur gecelerinden birinin sabahına doğru Rıfat ayaklarının ucuna basarak Sultan'ın odasına geldi, uyandırdı:

"Sultan Ana. Bir sualim var. Ar ederim ama, bu merak beni hasta ediyor."

Sultan'ın yüreği ağzına geldi. Bitiyordu galiba her şey. Rıfat Triyandafilis'ten hevesini aldığını söyleyecek, çekip gidecekti. Zaten o eve bir şeyler getirdikçe bir yandan sevinmiş, öte yandan gideceği zaman duyacakları eksikliği düşünmeden edememişti.

Karar verdi. Ne olursa olsun, kızın ve kendisinin onurunu ayakta tutacaktı.

"Söyle oğul."

"Sultan Ana... Filiz'in çocuğu olmuyor mu?"

Sultan dudaklarını ısırarak Rıfat'a baktı. Delikanlının gözleri yerde. Esmer yüzü pençe pençe kızarmış.

İçi kalktı, tozudu, bütün umutsuzluklar havalanıp, Sultan'ın içinde dolandılar.

"Sen çocuk mu istiyorsun oğul?"

"Yok hayır. İster miyim, istemez miyim düşünmedim de... Ben, onun mu bebesi olmuyor, yoksa benim mi diye merak ediyorum."

Ağlamamak için kendini zor tuttuğunu gördü Sultan. Gözleri yaşlıydı. Akmasınlar diye direniyordu.

Umutsuzlukları çöktü... Korktuğu şey henüz söz konusu değildi.

Derin soluk aldı. Delikanlıya sarıldı. Bağrına bastı, yüzünü, yanaklarını, saçlarını öptü.

"Oğul oğul, güzel oğul," dedi. "Üzüleceğin aklıma gelmedi. Sana bu kuşkuyu veren benim."

Onun sorulu gözlerini de öptü.

"Triyandafilis ana, sen de baba oldunuz. Ama ben bu işi bozdum."

"Sultan Ana, niye benim haberim olmadı? Yalan söylemiyorsun, beni kandırmıyorsun, değil mi?"

Sultan, Rıfat'ın *ana,* dediğini algıladı. Başka hiçbir şeyin önemi yok. Kendisini ikisi de kabulleniyor.

"Triyandafilis gebe kaldığını anlayacak durumda değil oğlum. Ben bildim. Aldım karşıma. Biraz rahatsız olacağını, ama buna senin hatırın için dayanması gerektiğini söyledim. Senin için her şeyi yapmaya hazır yavrum. Onu hoş tutuyorsun."

"Ne yaptın Ana?"

"İçine firkete soktum, azıcık karıştırdım. Kanama oldu, çocuk gitti. Ertesi ay normal ay hali başladı."

Rıfat içini çekti. Uzun durdular, birbirlerine bakmadılar. Rıfat uykudan uyanır gibi durgun konuştu:

"Dinlerimiz ayrı diye mi yaptın bunu?"

Fırladı Sultan. Pencereye çakılı mukavvayı kopardı, odaya mavimsi sabah ışığı doluverdi.

"Şu güneşi son görüşüm olsun yalan söylüyorsam. Sebep bu değil. Dinleriniz Triyandafilis'le aranda ayrılık sebebi olamaz. Tanrıyla arana başkasını sokma."

Kuşkulu, tedirgin ekledi:

"Triyandafilis'in aklı çocuk aklı. Çocuğu da kendisine benzer belki. Bundan korktum. Sen korkmaz mısın?"

Rıfat'ın askere celbi geldi. Triyandafilis bir şey anlamadı. Sultan mutluluklarının uzun sürmeyeceği korkusunu sürekli olarak duymuş, ama bitişin böyle olacağı aklına gelmemişti. Bunu Triyandafilis'e nasıl anlatacaklarını ikisi de bilemedi.

Rıfat, işin kendisine düştüğünü söyledi. Sultan'ın öğüdünü de kulak ardı etmedi. Son sabaha kadar ayrılıktan söz edilmedi. Triyandafilis'in bunu kabul etmeyeceği belliydi. Ne kadar geç duyarsa o kadar az acı çekerdi.

Rıfat'ın anlattıklarından bir şey anlamadı. Onun eşyasını topladığını görünce, gitmemesi için yalvardı. Ken-

disine aldırmadığını sandı, giyecekleri sakladı. Ortaya çıkarmamak için direnirken, Sultan'ın Rıfat'ın yanını tutmasına kızdı. Uzun ağıdını tutturdu.

İlk kez Sultan kendisini avutmuyor, Rıfat'la birlikte eşyayı arıyordu. Onların saklananları bulduklarını görünce öfkeyle Sultan'a saldırdı. Ellerini ısırdı, tekmeledi. Sultan incitmeden ona engel olmaya çabalarken Rıfat'a seslendi:

"Rıfat sen git oğlum. Ben onu oyalarım."

Rıfat eşyasını aldı çıktı. Triyandafilis ardından koştu. Kapıyı açtı, orada, eşikte, bir ayağı eşikte, diğeri boşlukta sallanarak kaldı. Sokağa çıkamıyordu. Rıfat da gidememiş, kapının yanına sinmiş bekliyordu.

"Gidemedim Sultan Ana," diye ağlamaklı konuştu. "Onu bu kadar üzüntülü bırakamam."

"Bu üzüntüyü çekecek yavrum. Çaresi yok."

Başını salladı delikanlı. Biliyordu, ama kızın haline dayanamıyordu. Sultan onun yaşamlarındaki yerini bir kez daha anladı. Triyandafilis'i dizginlemek zorunda saymasa kendini, başına çatkıyı çatıp birkaç gün yataktan çıkmayacaktı.

Rıfat, Triyandafilis'in elini tuttu. Kızın saçlarına ışık birikmişti, gözleri ürkek...

"Geri geleceğim Triyandafilis. Geri geleceğim Filiz. Ben senin sevdandan ölürüm."

"Ne pars pas... Ne pars pas..."

Rıfat kızın sözlerinden bir şey anlamadı. Elini yavaş yavaş çekip adım adım uzaklaşırken mahzun mahzun gülümsedi. Yükünü sırtına vurdu, döndü gitti.

Sultan ardından bir teneke su döktü sokağa. Kapıyı ağır ağır, yan gözle Triyandafilis'i gözleyerek kapadı.

Tetikte yaklaştı. Karşısındaki, gözleri açılmamış bir kedi yavrusu gibi çaresizdi şu an. Götürdü, yatağına yatırdı.

"Uyu biraz yavrum. Kendini toparla," dedi.

Triyandafilis gözlerini yumdu. Arkasını döndü az sonra. Sultan bir şeyler söylemek için öksürdüğünde, örtüyü başına çekti.

Uzun süre uyku tutmadı Sultan'ı. Bir ara daldı. Uyandığında, Triyandafilis yatağında yoktu.

Sokak kapısı ardına kadar açıktı. Sultan, yalınayak, entarisinin bir ucu donunun içinde, saçları darmadağın dışarı fırladı. Triyandafilis çift kanatlı kapının kapalı kanadının eşiğine oturmuştu. Gözleri karşıdaydı. Görmeden bakıyordu. Mırıldanıyordu sürekli olarak:

"Ne pars pas Pierre... Ne pars pas..."

Artık daha fazlasına dayanamadı Sultan. Kızla birlikte askere alınanların kapatıldığı deponun yakınına gitti.

"Bak yavrum. Rıfat şunun içinde. Yanında onun gibi başkaları var. Rıfat'ı utandırma. Senin ne kadar iyi bir kız olduğunu şimdi herkes öğrenmeli."

Triyandafilis koştu. Fazla yaklaşamadı. Sabaha kadar beklemiş, yapının çevresinde dönerek ağıt yakmış, sevdiklerine seslenmiş kadınların yanına çöktü. O da zaman zaman sesini yükselterek yakarmaya başladı.

Rıfat duyunca dayanamadı:

"Ana," diye seslendi içerden. "Götür onu buradan. Yüreğim dayanmıyor."

Sultan bağırdı:

"Sen merak etme oğlum. Götürürüm. Şimdi iyi. Çok iyi..."

Zor götürdü. Ertesi gün erkenden geleceklerine söz verdi.

Sözünde durdu. Sabah erkenden depoya gittiklerinde kimseler yoktu. Acemi erler gece yarısından sonra, sabaha karşı sevkedilmişlerdi.

Triyandafilis ne Sultan'a, ne kendisini inandırmak isteyen görevlilere inandı. Akşama kadar askeriyenin çevresinde dolandı durdu:

"Ne pars pas Pierre... Ne pars pas..."

Eve döndüler. O günden sonra çok az andı Rıfat'ın adını. Sultan şaşırdı bu haline. Mevsim değişikliklerinde Rıfat'tan söz ediyordu.

"Rıfat gitti, portakal çiçekleri de gitti. Portakal geldi. Sonra ayva geldi. Sonra çok çiçekler geldi. Gök ağladı. Yine portakal çiçekleri geldi..."

Portakal çiçekleri tomurcuklandığında kapı çalındı. Rıfat, sırtında asker giysisi, biraz yanmış, biraz daha incelmiş olarak geldi.

Triyandafilis sakladığı bebekleri çıkarmış, onlara yeni giysiler dikmiş, odalar düzmüştü. Kapının çalındığını duyunca hepsini toplayıp korkuyla bağırıp ağlayarak yukarı kaçtı.

Rıfat diller döktü. "Ben geldim, Rıfat'ım ben..." diye bağırdı. Duymadı Triyandafilis. Yüksek bir yerli dolaba girmiş, bebeklerini bağrına basmış, başını göğsüne gömmüştü.

Rıfat, eşiğe oturdu, Sultan'ı bekledi, onunla birlikte içeri girebildi.

Triyandafilis Sultan'ı yere göğe koymadı o akşam. Ona göre Sultan arayıp bulmuştu Rıfat'ı.

Sevinci, hayranlığı, coşkusu hep Sultan'aydı.

"Buldun getirdin Rıfat'ı ha? Sultan buldun ha?"

Bebeklerini unuttu. Rıfat'ın getirdiği bir kutu şekerle üstü renk renk benekli mika tokaları ne yapacağını bile-

medi. Saçlarını biçimden biçime soktu. Döktü, topladı. Şeker yaladı, kendi yemeğini Rıfat yesin diye zorladı.

Ertesi gün Rıfat onu deniz kıyısına götürmek isteyince tedirginleşti. Dışarı çıkmak istemiyordu. Bunu Sultan'a yana yakıla anlattı. Sultan da geleceğini söyleyince sessizleşti.

Kapıdan çıkar çıkmaz eline yapışan Triyandafilis'e gülümsedi Rıfat. Sultan'a döndü, biraz yüksek bir tonda tembihledi:

"Bak Sultan Ana. Başka insanların yanında uslu uslu oturacaksın. Benim ısmarladığım şeyi içeceksin. Başka şey istemek yok. Koşmak yasak. Balon istemek yasak. Hele ağlamak... Hiç yok."

Sultan yan gözle Triyandafilis'e baktı:

"Tamam," dedi. "Başka insanlar ne yapıyorsa ben de öyle yaparım. Denizi seyrederim. Triyandafilis de denizi seyretmeyi sever. Otururuz uslu uslu. Eve dönme zamanı gelene kadar kalkmayız. Eve dönerken de ağlamayız."

Triyandafilis keyifle onayladı.

Deniz kıyısına vardıklarında gün batıya inmemişti daha. Sıcaktı. Triyandafilis önce denizin dalgasından tedirgin oldu. Az sonra sakinleşti. Dondurmasını ince hareketlerle yedi. Martılar ilgisini çekti. Onların uçuşunu izleyerek korkmadan denize baktı. Giderek denizle birlikte durgunlaştı. Duvarda asılı bir resim gibi... Durgun... Daha durgun....

Sultan gözlerine inanamıyordu. Triyandafilis her zaman taptaze olan, bozulmayacağına inandığı gonca değildi.

Gün ışığıyla teni giderek daha fazla buruşuyordu. Gözlerinin çevresi kırışıklarla doluydu, gözleri çukura

kaçmıştı. Ağzının yanlarındaki çizgiler belirginleşmişti. Omuz kemikleri çıkmış, yuvarlaklıkları yitmişti. En üzücüsü, o manolya ten, şimdi kara sarıydı. Triyandafilis güneş çıkınca ölen bir gelin çiçeğiydi.

Sultan "Allahım," diye yalvardı. "Allahım bu gerçek olmasın. Bu gözlerimin oyunu olsun."

O andan sonra açık havanın tadını almaz oldu. Yıllardan beri ilk kez kendisine hizmet ediliyordu. Bunu istemiyordu. Sahiplendiği iki insanla ele güne karşı oturmanın tadı yitti gitti.

"İyi değilim oğlum," dedi Rıfat'a, "gidelim ne olur."

Rıfat kuşkuyla Triyandafilis'e baktı. Triyandafilis denizden masalarına sıçrayan damlacıkları parmağıyla yayıyordu. Dalgındı. Sultan kızın koluna dokundu.

"Haydi," dedi.

Triyandafilis kalktı, önden yürümeye başladı. Rıfat hızlandı, koluna girdi. Triyandafilis kol kola girmiş diğer kadınlarla erkekleri gördükçe billur kahkahalar attı. Rıfat da güldü, dayanamadı, saçlarını okşadı. Sultan dehşetle baktı. "Herkesin içinde... Deli mi bu oğlan?" Ağır ağır yaklaştı. Triyandafilis'in yüzüne baktı korkarak. Işıklıydı gözleri. Saçları denizden esen rüzgârla doluydu, havalıydı. Pırıl pırıl bir ipek çilesi olarak kendi yüzünde ve Rıfat'ın yüzünde dağılıyordu. Pamuk kadar beyazdı yüzü. Yanakları pamuk kozası kadar dolgun ve sıkıydı. Rıfat şimdi onun kolunu okşuyordu kimselere belli etmeden.

Rıfat, işe gittiğini söyleyerek evden çıktı ertesi gün. Triyandafilis, Sultan'la birlikte gövdesini temizledi. Kokular süründü. Rıfat'ın aldığı kumaştan dikilmiş entariyi giydi, tokalarını taktı, ellerini kucağına koydu, başını hafifçe eğdi, sedirde kımıldamadan, ses çıkarmadan onun dönüşünü bekledi. Canının sıkılmadığı, merak etmediği,

kötü bir şey düşünmediği belliydi. Çizgileri sakin, ağzı, uslu çocuk ağzıydı.

Sultan evden çıktı, komşunun bahçesinden dolgun, büyük çiçekli, güneş sıcağı mimoza dalı kopardı, kızın saçlarına taktı. Triyandafilis bayıldı çiçeğe. Aynada bir süzüldü, bir güldü. Aynayı elinden bırakamadı.

Rıfat eli kolu dolu geldiğinde Sultan tırnaklarını yiyordu. Triyandafilis ise yaşamaktan hoşnuttu.

"Oğlum bunlar ne? Bir yeri mi soydun yoksa?"

"Bu gece şenlik var Sultan Ana. Yemeği ben yapacağım. Seni hayatında bir kez olsun sultanlar gibi ağırlayacağım."

"Yardım edeyim..."

"Etmeyeceksin Sultan Ana. Her işi ben yapacağım."

Az sonra işleri tek başına yapamayacağı anlaşıldı. Gelip Sultan'dan yardım istedi. Triyandafilis de onları izleyince Rıfat onu kucakladı, sedire oturttu.

"Sen benim filizimsin. Mutfağa girmen olmaz. Burada oturup aynaya bakacaksın. Senin beni özlediğini anlarım ben. O zaman gelip seni öperim."

"Peki."

"Bak, 'gel' diye seslenirsen oyun bozulur. O zaman hiç gelmem."

"Peki."

Sultan yeşillikleri yıkamak için kovadan maşrapayla su alırken, Rıfat, gamlı sesiyle ona seslendi:

"Sultan Ana, seninle konuşmamız gerekiyor."

Sultan'ın elinden maşrapa düştü. Triyandafilis'in cinli olduğunu o da görmüştü herhal.

"Ne konuşacağız ki?"

"Sultan Ana beni... Bizi Kore diye bir memlekete gönderiyorlar."

"O ne demek oğlum?"

"Sultan Ana bizi savaşa gönderiyorlar."

"Biz savaşa mı girdik şimdi?"

"Girmişiz ana. Çok uzak bir memleketle. Çok uzak. Akıl almaz uzaklığını."

"Neymiş onlarla alıp veremediğimiz oğul? Benim bildiğim, çok uzaklarda Yecüc Mecüclerden başkası yoktur ki. Onlar da ahir zamanda ortaya çıkacak."

"Artık bilmem. Kore'ye gönderiyorlar. Bu benim son gecem. Anlatmak için uğraştım. Filiz'i bilirsin. O gün deniz kıyısında, söze başlamaya kalmadan... Anlayıverdi ana. Hikmeti Hüda, o anda üzüntüden erimeye başladı. Sen fark etmedin. O... O aslında her şeyi biliyor ana..."

O yüzden mi Sultan kızı çökmüş olarak görmüştü?

Rıfat'ın ne pişirdiğini bilemedi Sultan. Sofra örtüsünü yaydığını, yemekleri taşıdığını hatırlıyordu. Onun eline teker teker saydığı beş, on ve iki buçuk liraların kaç tane olduğunu biliyordu. Niye verdiğini düşünmek istemiyordu.

Gitti Rıfat. Kız ağlamadı, ardından koşmadı. Bütün gün evde aklına geldikçe bağırdı durdu:

"Gitme!.."

Birlikler törenle uğurlandı İskenderun'dan. Parkın önüne okulların öğretmenlerini, öğrencilerini yığdılar. Nutuklar atıldı, marşlar çaldı. Uğurlama için başka yerlerden gelen asker ana babaları biraz itilip kakıldı. Erler, ellerinde tüfek, sırtlarında kıvrılmış battaniyeleriyle, tek sıra halinde motora bindiler. Limanın dışında bekleyen gemilere gitti motorlar. Canlar gemilere yüklendi.

Ses çıkarmadan izledi Triyandafilis töreni. Dönüşte, yolda gördüğü karacı, denizci erlerin sırtına dokunmaya

başladı. Şaşkınlıkla dönen genç adamlar onun çok hüzünlü, derin sesini duydular:

"Gitme!.."

Karşılarındaki kadının ölüm meleği olduğunu düşündüler. Çok güzel ama, el dokunmaz bir hayal gibi inceydi. Mayın tarlasına girmişler gibi can korkusu bürüdü içlerini. Titrediler.

Kore denen Yecüc Mecüc diyarına çok birlik gitti. Gidişler asker işi oldu. Töreni onlar açtı, onlar kapadı. Öyle olunca kent halkı, yakın yöreler halkı uğurlamaya katılmaz oldu.

Uzun uzun gemiler alıp götürdü civanları. Ne var ki, hangisi orada kalıyor, hangisi dönüyor bilen yoktu. Denize dökülür gibi atlıyorlardı motorlara. Sonra imleri izleri belirsizleşiyor, dalgalar iskeleyi bazen arsız, bazen hırçın, bazen gamlı dövüyordu.

Rıfat'ın şehit olduğu haberini radyosu olan bir komşuları duydu. Sultan'ı iş dönüşü kolundan tutup evine çekti. Soğuk su koşturdu evin evlatlığı. Hanımın elinde kolonya şişesi vardı. Sultan o akşam eve geç kalmadı. Meraklanmasını istemezdi kuzusunun. Bütün gece kızın yüzünü gözledi. Saçlarını örmek istedi Triyandafilis. O sırada tokalarından birini yitirdi. Ağıt tutturdu. Sultan kandil ışığının bulmaya yetmeyeceğini anladı. Lambayı yaktı. Birlikte aradılar. Bulamayınca Sultan sabah erken çarşıya gidip daha güzellerini satın alacağına söz verdi. İstemedi Triyandafilis. O tokayı istiyordu.

"Yarın nasılsa gün ışığında bulunur..."

"Hayır bulunmaz, göreceksin bulunmayacak..."

Tokayı bulamadılar.

Komşular işe giderken Sultan'ı yine kolundan çekip evlerine aldılar.

"Ne dedi? Duyduk ağıdını. Susmak bilmedi. Şimdi nasıl?"

"Söylemedim," dedi Sultan. "Söylemeyeceğim. O her şeyi bilir."

Sultan çıkarken Triyandafilis pencerenin ardına geçti. Dönüp geldiğinde aynı yerde duruyor, dümdüz bakışlarını uzaklardan alamıyordu.

Rıfat'ın bıraktığı para bitti. Sultan'ın gücü de... Birkaç kez işe gidiyormuş gibi evden çıktı, dilendi. Sürdüremedi.

Komşular aç koymadılar. Bir gün birisi, bir başka gün diğeri görevli saydı kendini. Bazen uyumsuz yemekleri birbirine karıştırdılar, bazen onları düşünürek harcını bol tuttular, bazen içinde böcek çıkanı, böceği atıp gönderdiler.

Taşıma suydu eve giren. Değirmen dönmüyordu.

Günlerce düşündükten sonra, ölümlük kara krepdöşin örtüsünü attı başına. Güve yenikleriyle delik deşik olmuş pardösüyü de sırtına geçirdi. Kat yerleri suyla onca ıslatmasına karşın açılmadı. Triyandafilis'in elinden tuttu. Ortodoks kilisesine gittiler. Oradakiler ilgilenecekleri ni söylediler. Nikrisli yaşlı zangoçtan başka kimse kalmamıştı eskilerden. Yine de cemaat yardımcı olurdu. Biraz bekleyeceklerdi.

Dönüş yolunda kıza ihanet ettiğini düşünüyor, konuşmak istemiyordu. Triyandafilis'in soracak şeyi yoktu zaten. O gece sabaha kadar elindeki kandille üç kat evin üç sofa, on iki odasını dolaştı kız. Üst katın merdiveni çökmüştü, tırabzana tutunarak, türlü cambazlık yaparak o kata çıktı. Bir ara, ayakyoluna kalktığında kızı üç kat

yukarda, elinde kandille, upuzun, saçları dağınık olarak görünce ödü koptu Sultan'ın.

Huzursuz yattı. Her geceki gibi dönüp durmadı.

Ertesi sabah yataktan kalkamadı. Triyandafilis camın önünde göründü her zamanki gibi. Gece, kandili yakıp bekledi. Sabaha kadar kıpırdamadan orada durduğunu söylediler.

Sabah, üstünde önü ters iliklenmiş giysi, ayaklarında bir terlik bir ayakkabı tekiyle evden çıktı. Köşeyi döndü, ilk kapıyı çaldı. Kapıyı açanı itti, içeri girdi. Evin hanımını buldu mutfakta. Kadın yemekle uğraşıyordu. Elindeki bıçağı, sebzeyi aldı, tezgâhın üstüne koydu.

"Gel," dedi.

Kadın tek başına gitmeye korktu. Evdekilere işaret etti. Çocuklar iki kadının ardına takıldılar. Triyandafilis kapıyı ardına kadar açık bırakmıştı. Harap evin temizliğine şaşkınlıkla baktı komşu. Yandaki, pencereleri iç tarafa bakan odanın kapısını açtı Triyandafilis. Kadını arkasından itti.

"Bak..."

Sultan, sırtı kapıya dönük yatıyordu. Soluk almıyordu.

Ölü evden çıkarıldı. Triyandafilis içerde kaldı. Kapıyı acele kapadı. Çalanlara açmadı. Evin en uzak köşesine gitti. İki gün görünmedi. Onun da öldüğünden korktular. Çağırdıkları bekçi kapıyı çaldı. Açılmadı, ama beyazlar içinde bir kadının hızlı hızlı geçtiği görüldü. Evlerine döndüler.

Triyandafilis, Sultan'ın yaptığı bebekleri, yıllar önce onun kocasının yonttuğu tahta oyuncakları unuttuğu yerlerden bulup çıkardı. Evde işe yarayacak ne bulduysa getirip girişteki odaya yığdı. Kendisine bir oda düzdü. Renkli cam parçaları, ucuz boncuklar, eski şapkalar,

dantel, kurdele parçaları, modası geçmiş giysileriyle bir sürü bebek, süs zincirleri, oymalı tahta parçaları, alçı biblolar... dı seçip odasına taşıdıkları. Üst katlara çıkan merdivenin önüne, bulduğu ıvır zıvırı yığdı. Kovalar, kırık mobilyalar, Rıfat'tan, Sultan'dan kalanlar. En son, giriş katındaki bütün odaları kilitledi.

Pencerede göründü yine. Gözleri çökmüş, teni buruşmuştu. Bir korkuluk kadar zayıftı.

Kapının önüne yemek koydular. Yemeği bir sokak kedisine verir gibi vermek zorunda kalmaktan üzüntü duydular. Kapıyı açmıyor, gelenlerle konuşmuyordu.

Ama evden çıkıyordu.

Sokaktan geçen bir askeri görünce, fırlıyor, yetişiyor, elini ardından omzuna koyuyordu:

"Gitme..."

Kimi korkuyordu, kimi elini itiyor, yahut gülüyordu. Onların tepkisini fark etmiyordu. Kendini bilmediği sokaklara vuruyordu. Bir yıkık duvar gördüğünde, on beş yaşındaki bir kızın ayakları dibinde oturan genç askeri hatırlıyordu. Önünden geçtiği evlerden birinin tavanına asılı kristal avize zengin ve çok konuklu akşam yemeklerini çağrıştırıyordu. Sultan'ın masalları sanıyordu bunları. Bazen biri kız, diğeri erkek iki çocuk tekmeliyordu bacaklarını. Acıyla ovuşturuyordu tekme yerini, bacakları ağrıyordu. Güzel bir kızın şıngırtılı kahkahaları karışıyordu ağrıya. Rüya mıydı bunlar, anılar mı? Bilmiyordu.

Kapattığı her yeri bilinmez delikler açarak eleğe çeviren fareler ayaklarının üstünden geçiyordu. Yemeğine ortak oluyorlar, yatağının üstüne doğuruyorlar, yaşamından çıkmak istemiyorlardı.

Kilisenin yardım olarak verdiği paraya elini sürmedi. Bilmiyordu onu nasıl kullanacağını. Sultan bilirdi böyle

şeyleri. Paralar koyduğu yerde kaldılar, küflendiler, farelere yem oldular.

Sürekli olarak asker geliyordu kente. Yolunu şaşıranlar gitgide eskiyen eski merkezin ara sokaklarına düşüyordu. Triyandafilis görevini aksatmıyordu.

Üniforma giymek, bir daha dönmemek demekti.

Yolu deniz kıyısına düştüğünde, oturdukları masayı tanıdı. O günü hatırladı. Rıfat'ı, Sultan'ı özledi. Ayrılamadı. Oralarda dolandı durdu.

Ötede balıkçılar ağlarını onarmış, balığa çıkmaya hazırlanıyorlardı. Çağırdılar, yaklaştı. Sorularını yanıtlamadı, yalnızca gülümsedi.

O gün raslantıyla balık çok çıktı.

Yağmurlu, rüzgârlı günler dışında, soğuk, sıcak demeden, geç, erken düşünmeden sürekli gitmeye başladı.

Balıkçılar da, kendisi de farkına varmadı. Ağ onarıyordu. Suskun, ilgisiz, zaman ve yere ilişkin her şeyden uzaktı. Saatlerce çalışabiliyor, iş bitmeden kalkmıyor, hastalığını, halsizliğini ayıramıyordu. Bir asker geçmeyegörsün, işini bırakıyor, yetişip yalvarıyordu, kırgın dönüyordu. Kolları iki yanda, omuzları çökmüş, boynu kısık, gözleri derin, uzak mağara karanlıkları...

Balıkçıların verdiği parayı da almadı. Yemeklerine ortak oldu. İri bir kayanın üstüne oturur, hemen yakınındaki bir başka kayanın üstüne koyardı balık ekmeğini. Bu yemeği zengin, eksiksiz, pırıl pırıl ışıklı ve renk renk çiçekli bir sofrada kibarca yerdi. Önceleri balıkçılar onun yeme biçimini alaya alırlardı. Bu durum sürüp gidince gülünçlüğü yitti gözlerinde, alıştılar.

Balıkçılara yardım etmek bütün zamanını doldurmayınca, kentin içerilerine, daha sonra da yakın tepelerdeki gecekondu mahallelerine gitti. Balıkçılarını bırakmayı

düşünmezdi. Bu mahallelerde Sultan'a benzeyen kadınlar vardı. Örtüleri başlarına atılıvermiş, giysilerinin göğüs ve karın bölgeleri incelmiş, yorgun kadınlar... Sultan'ı çok özlüyordu. Onlara çeşmeden su taşıdı. Gösterdikleri işi yakınmadan yaptı. Sırtında kum taşıdı, teskerede beton taşımaya yardım etti. Zorla bir yerlerine para sokmaya çalışılınca öfkeyle attı. İnsanlar ona parlak kumaşlar, kurdeleler, boncuklar ve bahçeden toplanmış ya da yapma çiçekler verebilirlerdi. Küçük kızlar bebeklerini, atlama iplerini, çikolata kâğıtlarını armağan edebilirlerdi. Oğlanlar topaçlarını, bilyelerini... Büyükler sofralarını açabilirlerdi. Dalgın, sessiz, zarif ve uzak... O yemeğini daima eski görkemli evinde yemişti zaten.

Kent onu tanıdı. Büyükler yaşlandı, çocuklar değişti. Büyüyenlerin yerine yeni çocuklar geldi. Uzun sokağı kesen, yıkıldı yıkılacak yapının perili olduğu, oradan olabildiğince geçmemek gerektiği kuşaktan kuşağa aktarıldı. Yeni kuşaklar inandılar hemen. Yine de o müthiş merakı içlerinde duydular. Evin içini görmek istiyorlardı. Kapının kilitli olmadığı biliniyordu. İterlerse açılacaktı. Yürekleri ağızlarındaydı. Birbirlerini ürküttükleri için kimse içeri girmemişti o güne kadar.

Bir kez kapının önünde durabilen bir çocuk çıktı. Gerçekten yürekliydi. Durmuş, kaçmamış, kapıyı itip beklemişti. Açılan kapının ardındaki karanlıkta parlak, küçük onlarca göz görmüştü. Gerçekti. Ev hayaletliydi. Bağırarak kaçtı. O olaydan sonra geçen yıllarda kapıyı açmaya kalkışan tek kişi çıkmadı.

Eren'di o çocuk. Evin kapısını itip açmış, küçük parlak gözlü hayaletler yüzünden günlerce altına kaçırmıştı.

Yıllar sonra, yedeksubay üniformasıyla kentten ayrılıyordu. İskenderun'a bir daha gelir miydi, gelmez mi, gelirse ne zaman, hangi koşullarda gelirdi, bilinemezdi.

Çocukluk arkadaşları akşamüzeri toplanıp bir içkiyle vedalaşmak istediler.

Anıları tazelediler, gülünmeyecek şeylere güldüler. Eren otobüsü kaçıracağını fark edince fırladı yerinden. Dumanlı kafasıyla, yolunu şaşırdı. Sokaklar eskisinden daha karanlık, bozuk ve dolambaçlıydı. Birine saptı, sonra bir başkasına, ardından bir diğerine... Kendini hayaletli evin karşısında buldu. Ürktü. Çocukluğundaki korkusu yinelendi. Toparlanmaya çalıştı, hızlandı. Köşeyi dönerken kuru ince parmaklar omzuna yapıştı. Ateşin yakıcılığını duydu orada. Bağıracaktı, bağıramadı. Boğazından boğuk, kesik bir hırıltı çıktı. Döndü.

Oydu.

Yüzü karanlıkta kalıyordu, ama çok yaşlandığı belliydi. Gözleri derin, çözümlenmez duygularla dolu. Sesinin tınısı yumuşak, anlamlıydı. Yalvardı:

"Gitme..."

Eren kalakaldı. Hedef tüm varlığıydı ve vurulmuştu. Boğazı düğümlendi.

Kadın yanından geçti, hızlanarak yürüdü. Eren'in eli bilinçsizce hâlâ yanan omuz başına gitti. Asteğmen demirini o zaman algıladı.

Sevgi sözüymüş söylediği, sevgi sözü...

Toparlandı. Ardından koşmaya başladı. Yetişebilirdi. Kadın yaşlıydı. Kendisi genç ve hızlı.

Bir başka köşeye kadar koştu. Sağına soluna baktı. Çok uzaklaşamazdı, buralarda bir yerdeydi. Kadını bulması gerekiyordu. Bulması ve ondan korkmakla haksızlık ettikleri için özür dilemesi...

Ellerini ağzının kıyısında tutup parmaklarını bitiştirdi, sesini çoğaltmaya çabaladı, döne döne bağırdı:

"Sen de gitme!.. Sen de gitme!.."

Boştu, sessizdi sokaklar. Sesi bu boşluğun içinde uzaklara kadar erişti.

Bütün duyularıyla dinledi. Bir çıtırtı, bir ses... Gelmeliydi, onu son kez görmeliydi.

"Ölüm Meleği" diye ardından alay ettikleri beyazlı kadını hep özleyeceğini biliyordu. O her zaman sessizce yürüyecekti. Acıyla bakacak, incecik gövdesi yaklaşıp uzaklaşacaktı.

Ağır ağır yürüdü. Gözleri ıslanıyor, sokak taşlarında adımlarının sesi yankılanıyordu. "Sarhoşum, çok sarhoşum... Kendimle oyun oynuyorum..." Dibinde arsız sardunyaların öbek öbek açtığı eski bir duvara elini dayadı. Midesindeki bulantının, başının dönmesinin geçmesini bekledi.

Temmuz 1989

Altın

"Nine, sana çorba getirdim."

Kız bunları kapıda söyledi. İçeri girdi, kapıyı kapadı. Darmadağındı oda. Kadını göremedi önce.

Ortaya kadar yürüdü, yine durdu. Sandıklar, kapalı hasır sepetler, eski bir bisiklet, çoğu dağılmış büyük bohçalar, kilimler, yüzleri duvara çevrili, sırtları bir parmak toz kaplı bitmemiş resimler, her yana dağılmış resim gereçleri başını döndürdü. Her gelişinde böyle oluyordu. Oda, nineyi gördükten sonra aydınlanıyordu. Nine boğuluyor muydu bu odada, bilmiyordu. Gerçekten de aldırmıyor olabilirdi. Bütün günleri ve geceleri bu dört duvar arasında geçiyordu.

Tek penceresi vardı odanın. Kepenkleri kapalıydı. Hemen yanındaki somyanın ortası göçmüş, eski bozarmış çarşaf yatağın ortasında toplanmıştı. Kepenklerin arasından sızan ışık lekeler çiziyordu yere ve duvarlara. Deniz dalgalarının değişen biçimine göre ya gölgeler, ya da aydınlık lekeler büyüyor, odanın hareketli olduğu duygusunu oluşturuyordu.

Nine gün boyunca onları gözlüyor, geceleri ışığını yakmadan sabaha kadar yatağında oturup bekliyordu. Kız biliyordu, ölümü bekliyordu. Canlı, hatta insan biçimli bir şeymiş gibi bekliyordu. Ayak seslerini, soluğunu ve sesiyle kokusunu gözlüyordu.

Pencerenin karşısında, odanın en karanlık yerinde, kolçaklarından biri kopuk, sallanan iskemleye oturmuş,

iki eliyle sağlam kolçağa sıkı sıkı sarılmıştı. Sallanmıyordu. Uyuyordu. Belki de ölmüştü.

Kız, bir yastık kadar küçülmüş olduğunu gördü onun.

Öldüğünü düşündüğünde yüreği ağzına gelmiyordu ne zamandır. Eskiden tedirginleşir, inanamaz, bayılacak gibi olurdu. Nicedir Nine alıştırdı.

"Benim ölümüm bir soluk verdikten sonra yenisini almamak biçiminde olacak. Ne değişir o zaman? Kalanlara rahatsızlık vermek istemiyorum. Beni bulduğunda ağlayıp bağırma. Uslu uslu aşağı in. Yavaşça annene... Yok yok, babana söyle. Böyle durumlarda erkekler daha iyidir."

"Sen buz gibi soğursan korkarım ama..."

"O kadar soğuk olmak istemediğimi düşün o zaman. Hazır ol. Sen yanımdayken ölmemden daha çok ihtimali var bunun."

Hazırdı.

Yatağa bitişik küçük masanın üstüne koydu çorbayı. Ninenin ayağından çıkarırken lastiklerine sararak top gibi yapıp masaya koyduğu çorapların üstüne birkaç damla çorba döküldü. Kız yan gözle baktı. Gözleri kapalıydı Ninenin. Çorapları yatağın altına attı. Çarşafı düzeltmek istedi. Sertçe çekince çarşaf, tam ortasından uzayan, bıkkın bir sesle yırtıldı. Annesine öfkeleniverdi. Nasılsa ölecek, çarşaf da atılacak diye düşünmüş olmalı bu eski şeyi verirken. Nine için ayırdığı bütün eşyayı bu hesapla verdiğinden kuşkusu yok. Pamukları fırlamış yatak, yıkanmış yorgan, üstüne giysin diye seçilen eski giysiler...

Gözleri ıslandı. Nine bu kadar uzun süre susmaz diye düşündü. Yorganı çekti yatağın üstüne, örtüyü düzeltti. Yaşlı kadının önüne gitti durdu. O kadar yaşlı ki, insanın içine hüzün doluyordu.

Soluk aldıkça titriyordu derisi. Boynuyla geceliğinin yakasının açıklığından görünen göğüs derisi kırış kırış. Yaşıyor. Sevindi. Bekleyecekti. Onun uyanışını gözleyecekti. Kadının biraz paslı, çoğunlukla durgun, tutuk ve hafif soluklarını dinledi.

Uyanmıyor Nine. Ne zamandır beklediğini bilmiyor kız. Az sonra ışıklar azalacak, gölgeler yitip dalgacıkların oyunu görünmez olacaktı. Çorba soğumuştu. Karanlık bastıktan sonra, yukarı çıkmasına izin vermiyorlardı. Nine ve gece yapayalnız kalıyordu o zaman.

"Nine, uyan. Ben geldim."

Uyanmadı. İç çeker gibi soluk aldı. Eline uzandı kız. Ters dönmüş yengeç sanki elleri. Sert kalın tırnaklı, boğumlu ve neredeyse mor.

Bu ellerin sedef aklığındaki günleri olmuştu. Uzaklarda, çok uzaklarda kalmış bir gençlik ışıltısı geçmiş olmalı, bu yüzden, saçlardan ve ellerden.

"Ben de genç oldum yavrum," demişti bir kez. Bunu, işlere gücü yetmediğinde annesi tarafından azarlandığında söylemişti. İşini bitirmiş, gelmiş kızın başında masal anlatıyordu. Azarlanınca gözleri yaşa kesmişti. Yavaşça söylemişti. Tek karşı çıkışı bu annesine. Kız, onun haklarını korumaya karar verdi o zaman. Nine karşı çıkamıyorsa, o çıkacaktı.

Son yıl iyice çöktü Nine.

Dostlukları iki yıl önce kenetlenmişti. Anne, onları evden uzaklaştırmak için babayı zorluyordu.

"O giderse ben de giderim."

"Lafa bak. Nereye gidermişsin bakayım? Daha on dört yaşında bir çocuk."

"Kendimi öldürürüm. Nine giderse bu evde kalmam."

Annesiyle babası bu gözdağına direnemezlerdi. Doktora koşacaklardı şaşkın ve ürkek. Ağır bir kazadan kılpayı kurtulmuş, iyileşmesi yıllar almış bir ergenin gerilimlerden uzak tutulması gerektiğini söyleyecekti doktor. Omuzları düşmüş, her ödüne hazır gelecekler, Nineyi düşkünlerevine göndermekten vazgeçtiklerini söyleyeceklerdi. Bu ödünü, kızdan küçük ödünler koparark kendileri için hafifletmeye çalışacaklardı.

Böyle olmuştu.

Gülümsedi.

Nine uyandı. Onu karşısında ve gülümserken gördü. Ardında, kepenklerden sızan güneş ışıkları vardı ve saçlarını tutuşturmuştu ışık.

Halsizliğinden sıyrıldı.

"Geldin demek. Odamı ışığa kestin."

Başını salladı kız. Bunu biliyordu.

"Nine, gençken sen de güzeldin, değil mi?"

"Hep sorarsın bunu. Hayır, hiç güzel değildim."

Ekledi:

"Güzel değildim. Çirkin ve sıskaydım. Zaten azıcık güzel olsaydım, topal bir köşkere varmazdım."

"Şaka ediyorsun Nine. Sen nedense kocanı hep kötülersin."

Bu çocuk sürekli masallar yazıyor, sonra da onlara inanıyordu. Onun düşündüğü gibi yaşamadı kadın. On altı yaşında, zorluk ve deneyimlerden uzak bir kızın düşlerinden çok farklıydı yaşam. Zulmü görmedi kız, insanların içinde kaynayan zulmü bilmedi.

Sürekli oturmak zorunda kaldığı için kocasının kalçaları havayla şişirilmiş gibi yuvarlacık, yağlı, büyük ve

çirkin. Bir köşker, ayakkabı onarıcısı. Şimdi köşker kalmadı dünyada. Bu işi kız da, ondan bir önceki kuşak da bilmiyordu.

"Nine, kepenkleri açayım mı? Güneş dolsun içeri."

"Küstüm güneşe. Barışmak için hiçbir şey yapmadı daha. Ben istemem. Sen aç istiyorsan. Giderken uyumuş olursam, sıkıca kapa ama."

"Kendini mezara alıştırmak istiyorsun Nine."

"Mezarda nasılsa yatacağım. Kendimi alıştırmazsam yatamam mı sanıyorsun?"

Kız kalkmaya davranırken durdu. Başını dizine koydu.

Bazen onun yaşadığından kuşku duyduğu gerçek. Ölüp ölüp geri dönüyor yaşama. Masallardaki ankakuşu o. Ölüyor, küllerinden yeniden doğuyor. Uykusu ölüm gibi. Uykudan yeni doğmuş bir bebeğin dalgınlığıyla uyanıyor.

Başını kaldırdı, yüzüne baktı kadının. Buradan, aşağıdan yukarı bakıldığında dudaklarının ağzının içinde yitmişliği, ağzının kuyu gibi karanlıklaşması ürkütücü. Koltuk belli belirsiz sallanıyor, dengesizce öne arkaya gidip geliyor. Kadının gövdesinden yayılan koku, bohçasından eksik etmediği limon çiçekleri dolu kesecikten çamaşırlarına, gövdesine işleyen temizlik kokusu. Bir doluyor kızın burnuna, bir yitiyor koltuk sallandıkça. Ayakları kâğıt... Kuruluğu, aklığı, damarsızlığı, yarı saydamlığıyla.

Şımardı kız:

"Kocanı anlat bana."

"Anlatılacak yanı yoktu ki."

"Kocanı sevmedin mi Nine?"

"Sevmedim."

"O kadar yıl sevmeden mi yaşadın onunla?"

"Sevmeden yaşadım. Başlarda zor geldi, sonraları alıştım."

"O seni sever miydi?"

"Bilmem. Ben kadınıydım onun. Düşünmezdi böyle saçma sapan soruları."

"Kimseyi sevmedin mi sen? Sevdin, mutlaka sevdin."

"Sevdim..."

"Kimi sevdin, kocan değildi, söyledin bunu. Kimdi sevdiğin?"

"Sevdim... Bedeli ağırdı. Çok pahalı ödedim."

Daha pahalı ödenemezdi. Alacak, verecek kalmadığı söylenebilir.

Kadın doğururken, kimselerin eve girmesine izin vermedi kocası. Kadının yalvarmalarına, diğer kadınların zorlamalarına aldırmadı. Duymadı sanki. İki kapı ötedeydi Bibi Esma. Bağırtıları duyup gelip topalı göğüsleyerek içeri girmek isteyince, kadının koluna vurdu. Uvundu Bibi Esma. İlençler yağdırarak çıktı gitti. Adam, topal ayağını yere hiç basmadan, seke seke odaya girdi çıktı. Bez getirdi, su getirdi. Döşekten kayan karısının koltuk altlarına yapışıp yukarı çekti. Kapı tokmağına asılıp ıkınırken, çözülen ellerini yeniden bağladı, doğurttu. Göbek bağını, o mor, kara, boğum boğum bağı nasıl keseceğini bilemedi. Çocuğu bıraktı, aksayarak dükkân olarak kullandıkları eyvana gitti. Karanlıkta buldu keskiyi. Büyüktü keski. Ucu örselenmişti. Kadın donmuş gibi bakıyordu adama. Göbek bağını bir vuruşta kesti. Yine çıktı odadan. Ağır teşti sürükleyerek getirdi. Bebek avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Kadın halsizdi, çok halsiz. Adam teş-

ti kadından en uzak köşeye, duvara dayadı. Geldi bebeği aldı, kaygan çimento yere yatırdı. Çırçıplak bebek tepiniyor, bağırıyor, adamın elinden kayıyordu. Kan sıvaşıktı her yanına.

Erkek topallığı her zamankinden belirgin yaklaştı kadına. Eline bir bohça geçmişti. Onunla kadının bir elini, ayağına bağladı. Hemen yanı başında sarkan perdeyi çekip indirdi, öbür eliyle ayağını da bağladı. Gülümsedi. Kadın o zaman korktu. Adam, aylardır ilk kez gülümsüyordu. Gebeliğinin saklanamaz görünüm kazandığı son dört aydan beri hemen hiç konuşmamışlardı. Ne yapacağını bilmiyordu... Bağırmak istedi. Avazı çıktığı kadar bağırmak. Adam kadının omuzlarına düşmüş örtüsüyle ağzını bağladı, doğruldu.

Bebek haykırıyor, sırtüstü yattığı yerde küçücük kol ve bacaklarıyla havayı dövüyordu. Topal, gözleri karısının gözlerinde, teşti çekti. Bebeğe yaklaştı, ağır, büyük bakır leğen bebeğin üstüne yavaş yavaş indi. Kadın debelendi, kasıldı, kurtulmaya çabaladı. Duyulmamış ilençler yağdırdı bakışları. Teşte bakmaya başladı. İçinde o kahrolası umut vardı. Teşt kımıldayacak, çocuk altından çıkacak, yahut adam insafa gelip bu ceza yeterlidir diyecek... Adam kadına yaklaştı. İlk kez can korkusuna düştü kadın. Kendini geri atmaya çabaladı anlamsızca. Adam kadının bağlarının sıkılığını yokladı, aksayarak odadan çıktı.

Sabah ezanında yine aksayarak geldi. Teşti alıp çıktı odadan. Az sonra elinde üç dört metre ak bezle geldi, bebeğin kasılmış ölüsünü ona sardı, iki kolunun üstüne aldı çıktı. İkindiden sonra döndü. Kadının kollarını, bacaklarını çözdü, tiksinerek baktı.

"Temizlen, şuraları da toparla," emrini verdi.

Kadın uvundu, ağlamadı, uludu. Her şeyi birbirine kattı.

Teşti attı, bağlandığı bezleri attı, günlerce odadan çıkmadı. Çocuğun bırakıldığı yere oturdu. Çıplak çimentoya. Başını ellerinin arasına aldı, sıktı sıktı.

Bir daha birbirlerine sıcak söz söylemediler. Birlikte yaşamları sürdü. Yan yana... O kadar...

"Ne güzel senin yaşadığını bilmek, Nine."

Nine açıyor gözlerini. Şükür, geçti o günler, unutuldu. Gülmeye çabalıyor dişsiz ağzı büyüyüp karanlıklaşıyor. Kıza duvardaki gölge ve ışıkları gösteriyor.

"Koyulaştı renkleri. Böyle... Koyulaşınca, oynaklıkları azalıyor."

"Güneş gidiyor Nine. Bir daha gidiyor."

Çocuğa söylemediği yalnızlık korkusunu getiriyor bu gidiş. Kız varsın güneşi önemsemediğini sansın.

"Ben de gideceğim. Sen kalacaksın yavrum."

Gün iniyor. Birazdan güneş bütün gökyüzünü kızıla boyayacak. Bulutlar kırmızı giyip kırmızı değiştirecek.

"Nine, kocan hep kırmızı yemeniler mi yapardı?"

Kız, soruyu sorarken elini uzattı. Yengeç yavrusu yaşlı elin üstü kapandı. Parmaklarıyla gıdıkladı sert kemikli deriyi.

"Bilmem, en çok öylesi satılırdı."

"Sen yardım eder miydin ona?"

"Etmezdim, benim çok işim vardı."

"Keşke o günlerden bana bir çift yemeni saklasaydın. Odamda, masamın karşısındaki duvara asardım. Hatta bazı bazı giyerdim."

"Senin ayaklarını incitirdi çocuk. Herkesin giyeceği şey değildi onlar."

Taşlı yol, yetersiz yiyecek, yama bulamayacak kadar yoksulluk ve bayramdan bayrama giyilen çorap gerektirir yemeni. Kızın ayakları incinirdi.

Manda, öküz gönü pis kokardı. Çirişli su kapları, kök boyalarla kızartılmış öküz derileri, evin ve sokağın tüm kokularını yok ederdi. Hiçbir koku, o karanlık izbeden yayılan ve yitmek bilmeyen kokuya direnemezdi. Çiçek, tütsü, lavanta... Bastırır geçerdi gön kokusu. Bilmiyor bu çocuk, eyvan denilen penceresiz bir girintide yaşamak ne demektir, bir ömrü akıtmak orada... Yere yığılan, her gün düzeltilen, ama düzeltilirken bile dağınık duran gönleri, kötü dabaklanmış derileri, onları sürekli kemiren cardun ordularını görmedi. İnsanın kaba etlerini acıtan, perdahlanmamış tahtadan yapılmış, çivileri kötü ve özensiz çakılmış alçak kerevetin rahatsızlığını nasıl düşlesin? Temizlenemeyen, düzenlenemeyen alçak masayı bilemez. Çiviler, yüzlerce lastik ve deri parçası, kerpetenler, bizler, kirli, yapışkan, kokulu su kapları, çirişin ağdalı iç bulandıran kokusu... Öğrenmesin. İyi ki öğrenmeyecek. Bitti o iş. Masallar yazıyor şimdi. Varsın yazsın.

Yataktan kalkar kalkmaz eyvana çıkmak... Yalnızca kolları ve elleri çalıştırmak. Günlerce, aylarca, sonra da yıllarca hiçbir işe yaramayan iki organa dönüşmesi ayakların. Huysuzlaşmak, gözlerin bozulması, güçlenen kollara inat eder gibi bacakların incelmesi, güçsüzleşmesi. Hele, tek bacaksa işe yarayacak olan.

Kocasına dayanamıyordu. Konuşmamak çözüm değildi. Burun burnaydılar.

En büyük felaket, çocuğun ardından geldi. Gislaved lastikler çıktı. Yemeniler, çarıklar birden ölüme durdu. Belki düzen ne gerektiriyorsa, ona uyulabilirdi. Kocası anlamadı. Felaket büyüdü. Sanatının öldüğünü kabullenecek usta olur mu dünyada? O da ustaydı. Daha özenle sırımaya başladı yemenileri. Üstlerine ibrişim nakışlar, dikişler koydu. Kapının önünde salınmaya bıraktı. At boncukları, koşum örgüleri ve küçük çanlar salındı gitgide artan ve kuruyan yemenilerin yanında. Gelmeyen alıcılar yüzünden, müşteri çığıran el emekleri, evde kalmış kızlar gibi kavrulup gitti. Kaynayan tencere fokurtusunu yavaş yavaş azalttı, ardından tümden sustu. Tencerenin ardından kaşıklar, çanaklar, ocak külleri soğudu. Sıraya, ev girdi. Çiriş kokusu, gön kokusu azar azar çekildi.

Adam, oturduğu yerden kalktı, yollara düştü. Kadın topallığının daha çok farkına vardı o zaman. Çünkü oturacak gün geçmişti. Adam, topukların ucundan yükselen çekmeliklere geçirilmiş kınnaplara bağlı yemenileri omzunun iki yanından sarkıttı. Kamyon kasalarında, kaptıkaçtıların çamurluğunda yakın köylere gitti. Akşamları gün battıktan sonra döndü. Geldiğinde yükü azalmamış, cebi para görmemiş oluyordu. Daha uzaklara gitti, dağ köylerine çıktı. Kuşburnu, alıç, böğürtlenle doyurdu karnını. Yükü eksilmedi.

Bir gecenin bir vaktinde kalktı. Karanlık yoğun, gök aysızdı. Yemenileri, kıyı bucak saklanmış gereçlerini, eline geçen her şeyi hurç yaptı. Tek bacağına yüklenerek kan ter içinde çıktı gitti. Yükünü Asi Nehrine yıktı geldi. Gün doğarken iğne batırılmış gibi

kalktı, kadını da sürükledi yanında. Yitirdiklerini deliler gibi aradılar. Yoktu. Su ya da insan, alıp götürmüştü hepsini. Öfkeliydi biri, diğeri kırgındı. Ayaklarının altında kof gevrek seslerle kırılan kamışları ikisi de fark etti.

Adam, kesti kamışları. Vurdular şelekleri sırtlarına.

Evin önü çalı süpürgesiyle süpürüldü. Genişçe yerler açıldı. Kamışlar ıslatılıyor, yumuşuyordu. Adamın sağlam bacağı dizden kırılır, yere basardı. Kamışların dış yaprakları saplarından ayrıldı önce. Parmak derileri yırtıldı, tırnakları aşındı, yok oldu. Sonunda yırtılacak deri, can yandığını belli edecek sinir kalmadı. Çıplak et duyarsızlaştı. Kamışları yere vura vura işlenecek yumuşaklığa getirdiler. Suyun ağırlaşmış kokusu kamış yere her vurulduğunda patlar, kadının burnuna dolardı. Yine bulanırdı midesi. Bütün gün çalışarak ördükleri hasırlar bir öğün yemek fiyatına elden çıkardı.

"Ayaklarımı incitmezdim Nine. Usulüyle giyerdim. İçine kalın çoraplar giymek gerekir herhalde. Yün çorap alırız."

"Yün çorap, iplik çorap. Kadınların ördüklerini giymek zorundaydı erkekler. Kadınlar her işi bilmek zorundaydı o zaman."

"Güzel günlermiş ha, Nine?"

"Zor günlerdi. ...İnsanın hatırladıkları yaşadıklarının çok azı. Unuttukların ziyan olmaz. Hatırladıklarının üstünden cila olur geçer. Yine de kötüydü günlerim."

Gözüne güneş ışığı doldu. İkisini birden yumdu. Aç-

tı, yine kapamak zorunda kaldı. Altınlar uçuşuyordu havada. Yere konuyor, Asi'ye yakın bir suda kadınlar eleklerle, ekmek tahtalarıyla kum eliyor, ayıklıyordu. Kadınların gözleri kamaşıyordu. Elleri silme altına sıvanıyordu. Ellerini tanıyamıyordu.

"Sana vasiyetim var kızım. Kumarbaz olma, kumarbazla evlenme."

"Annemi mi hatırladın şimdi de?"

"Annen mi? Yok hayır. Annen kumarı bırakmadı mı?"

"Nine, daha on beş gün oldu buraya çıkalı. Ne değişir bunca zamanda? Oynuyor, sabahlara kadar oynuyorlar."

"On beş gün demek. Bana ömrüm burada geçmiş gibi geliyor. Yaşadıklarımsa masal... Ah, kumarımı kazansaydım!"

Kız şaşkınlıkla baktı, ardından kahkahalarla güldü:

"Yapma Nine. Sen nasıl kumar oynarsın?"

"Oynadım. Çay kıyısına doluşan bütün kadınlar kumar oynadı. Aralarındaydım ben de. Altın aradık."

Çay kıyısında onlarca kadın birikirdi her sabah. Bir baştan öte başa kadar, her sabah altın lafı gezerdi. "Birisi başparmağım büyüklüğünde altın bulmuş geçen gün." "Nerede?" "Biraz aşağımızda, köyü geçtikten sonra." "O da bir şey mi? Bir herif çakıltaşı toplar gibi altın toplamış. Hilafsız bir hamam tası doldurmuş da öyle gitmiş..."

Umutsuzluklar bu sözle erir giderdi. İnanmazlardı. Bir yanları vardı yine de. Eleklerini, tahtalarını sırtlarına vurup evlerine dönmelerini engelleyen. Orada, yukarda, uzakta, suyun çevresini dolaştığı dağın

bir yerinde gömü duruyordu. Binlerce yıldan beri biliyordu bunu insanlar. Suyun içinde, kumların arasında sahiplerini bekliyordu altın parçaları.

Eski öyküler dolaştı geldi. Her biri yeni gelenlere yaşamış gibi anlattı. Bulan olsa kıskanacaklardı. Ama arayan olmazsa, umut zayıflıyordu. Bir mercimek tanesi, irice kum büyüklüğünde bulanlar da oldu.

Altın dünyayı ısıtan güneşin kızıydı. Erkenden kalkıp gitmek gerekirdi. Güneş ışığı vurduğunda ışıldayanlar bulunsun diye. Güneş zaman zaman püskürürdü altını. Dağlar, tepeler kadar. Dünyaya düşerken her yere bulaşabilirdi. İnsanı kapladığı bile olurdu. Saç telinden ayak tırnağına kadar zenginliğe ulaşılabilirdi. Korkaktı güneşin kızı. Saklanır, sakınarak sunardı kendini.

Asi'nin sol yanındaki dağda saklandığını herkes bilir. Dağ yavaş yavaş suya bırakır. Taş, toprak, çakıl, ot, kök, lokman hekim iksiriyle birlikte ve simyanın zenginliğini sakınarak katar insanların yaşamına. Ne ki, güneş dünyaya düşen kızını insanlardan kıskanır. Bu da, kadınların suyun iki geçesine sıralanması için nedendir.

Suyun dibinde tortulanmış kumları taslarla alırlardı. Bulgur ayıklarken gösterdikleri özenin iki katını gösterirlerdi. Güneş döner, iş biterdi. Ertesi sabah yine sıralandıklarında umut ve kum birlikte ışırdı. Cam pırıltısı altına benzetilir, yürekler kalkardı.

Saatlerce suyun içinde kalmış, ayakları şişmiş, derileri su çekip kalın kalın buruşmuş, belleri eğik, ağrıları yaygın, kemikleri üst üste yığılmış ve eli boş dönerlerdi. Böbreklerine, yumurtalıklarına yavaş yavaş onmaz hastalıklar yapışırdı. Vazgeçen olunca, bi-

rinin fındık büyüklüğünde altın bulduğu, başkasının yağmurların ardından gelen sel çekildikten sonra zamanı, yeri bilinmez bir altın sikkeyi ayağının altından aldığını öğrenirlerdi. Keşke tümden asılsız olsaydı bu sözler, altın tozuna bulanmasaydı eller, insanı delice tutkulara salan bir kum tanesi kadar parçacık, el ayasının ortasında durmasaydı.

Uzak denizler gibi durgundu Nine. Kız, atlastaki maviliklere bakıyormuş gibi baktı ona. İçini anlamadan. Kadının içinde fırtınalar, hayal kırıklıkları ve patlamalar vardı, ama saklıyordu, konuşmak istemiyordu.

Zaman yoktu, bir kuru yer, bir örtü yoktu.

Nehir kenti geçip köyü aştıktan sonra bataklıkta yitiyordu. Gevşek çamura, hiçbiri fazla büyümeyen ağaççıklara, çalılıklara, bin türlü hayvanı besleyen bataklığa yaşam taşıyordu. Avcılar evsinler yapmışlardı ağaççıkların arasında.

Altın arayanlara katılan yeniler, oynak, şımarık ışık gözlerine tutulduğunda yavaş yavaş kadın öbeğinden uzaklaşırlardı. Suveydiye sadakorundan mintan, Tarabulus ipeğinden kuşak, Mançester şalvar giyip dolanmış, kabzasına altın kaplattığı vinçester tüfeği elinde, fişekleri çapraz olarak göğsüne sarılı avcıya giderlerdi. İriydi adam. Kara kaş, kara göz, iri burun, burma bıyıklıydı. Gönül çelendi. Şimdi beli bükülmüş çok kadın, zamanında ona gitmişti. Tüfeğini namludan tutup kaldırır, altın kabzayı güneşe çevirir gözüne kestirdiği kadının gözüne tutardı. Altı-

nın çektiği kadın yerinden kalkar, büyülenmiş gibi yürürdü çağrıldığı yere. Kalanlar, kıskançlıkla ve gizli bir imrenmeyle, bazıları ah çekerek ardından gülerlerdi.

Bir gün, iki kadının birden gözüne düştü ışık. Aynı anda kalktılar. Ayakta birbirlerini süzdüler. Ekmek tahtalarında kum yığılı kadınlar güldü. Ayaktakiler birbirini tarttı. Biri çok gençti, çocuk sayılırdı. Yürüdü, uzaklaştı. Namluyu tutan el indi. Adam gülümseyerek bekledi kadını. Kolundan çekti. Kayar gibi yere indiler ve gözden yittiler.

Diğeri... Köşkerin karısı, dönemezdi. Yürüdü, suların içine girdi. Beline kadar yükseldi sular, şapırdadı. Kollarını yukarı kaldırdı kadın, gölgesi ve dalgalanan suların sesi av kuşlarını kaçırdı. Avcılar kaba kaba sövdü. Kadın bunları duymadı. Gittikçe yükselen suyun içinde zorlukla yürümeyi sürdürdü. Görmediği, genç yılanbalığı avcısı kollarını açmış bekliyordu. Omuzlarından sardı kadını. Çekti, sudan çıkardı.

Yılanbalığı avcısı, ayağında uzun dar don, dik saçları, uykulu gözleriyle her zaman buralarda dolanırdı. Dalgın, tembel bir yoksul adamdı.

Böyle bir birleşme mi olur? Uyumuş gövdesi yıllardan beri. Tüyü tüyüne çarptığı anda yıldırımlar geçmeye başladı. Bir gövde nasıl böyle canlanır, bağırır, kahkahalar atar, bir başka gövdenin içine kopmamasıya süzülür?

Bilmediği sevişmeleri o gün öğrendi. Islaklıkları hiç geçmedi. Gürültü çıkardılar, kınalı keklikleri, karatavukları, çullukları kaçırdılar. Yorgunluklarının geçmesini beklemeden yeniden yapıştılar birbirlerine. Sonunda, yan yana, sırtüstü devrildiler ıslak toprağa.

Ay çıktı, yıldızlar parladı. Sudaki balıklar rahatça oynaşmaya başladı. Av kuşları uykuya daldı.

Çok geç geldi kadın o akşam evine. Yatsı kılınmıştı. Karanlık sokağına girerken, namazdan dönen erkekler, ışığı kısık fenerlerini sallayarak yanından geçerken şaşkınca baktılar. Bu saatte bir kadının sokakta dolaşması akıl alır iş değildi. Kadın aldırmadı, üşüyordu, korkuyordu. Bir erkekle sevişmekten geldiği yüzünde yazılı sanıyordu. Adını sormadığına hayıflandı. Yarın... Önce adını öğrenecekti.

Evin köşesini döndüğünde titremesi arttı. El ve ayaklarının şişmediği belliydi. Topal bunu hemen görecekti. Üstünün başının pisliğini de. Kapının önünde, süzgeçli tenekeyle duruyordu. Kadın, dişleri birbirine vurarak bir an baktı kocasına. Öfkesini belli etmesini, bağırıp dövmesini istedi. Ödeşmiş olurlardı o zaman. Adam bir şey sormadı. Eliyle kapıyı itip açtı, kadına yol verdi.

"Isıtman mı tuttu?"

"Bilmem... Herhalde... Kendimden geçmişim. Karılar unutmuş gitmişler."

Bu kadar uzatmasına gerek yoktu. Adamın olanı biteni anladığını fark etti.

Taş döşeli küçük avluyu geçtiler. Dört yandaki duvar diplerine yan yana dizilmiş, yalnızca kapı önleri boş bırakılmış ful tenekelerinden yükselen kokuyu, bu çiçekleri kocası çok sevdiği için dayanılmaz buldu. Odalardan birinin çürük tahta kapısını itti adam. Kadının elinden ekmek tahtasını aldı, duvara dayadı. Kadın içeri girdi. Bu ilgiden ürküyordu.

Adam aksayarak geldi. Yüksek eşiğin basamağına sakat ayağını dayadı. Kadına baktı. Kadın da ona bak-

maya çabaladı. Işık azdı, biraz direnebilseydi. Direnemedi. Bakışları indi. Adam ağır ağır başını salladı. Soru sormadı.

"Yat... Hastasın..."

Ertesi sabah göndermedi kocası. Daha sonraları da izin vermedi.

Gebeliği belli olduğunda sormadı. Her şeyi biliyordu. Doğrulatma gereğini duymadı. Ne konuşulurdu böyle bir durumda? Kadın yalan söylemekte kararlıydı. Ölse bile. Adam da bunun böyle olduğunu biliyordu.

Çocuk doğdu ve gecenin sabahına çıkmadı.

"Altın buldun mu Nine?"

"Altını göremedim. Yine de... Parmaklarımın arasından yakalamayı beceremediğim çok altın geçtiğine inanırım. Bir gün, hepsi birleşip gelecektir. Çünkü benim hakkımdır."

"Öyle şey olur mu Nine?"

"Bilmem. Kumar dediğim de buydu. Geleceğe inanmak. Ben inandım. Şimdi de, hâlâ bekliyorum işte."

"Neyi?"

Nine yanıtlamadı, gözlerini yumdu.

Kız masaya baktı. Unutmuşlar çorbayı. Donmuş yağlar turuncu benekler oluşturmuş kâsenin üstünde. Annesi yine eğri saplı kaşığı koymuş. Ne çabuk unuttular, Ninenin apartmana canla başla hizmet ettiğini.

On yaşındaydı kız o zaman. Apartmanın sahibi olan annesinin önünde bir ikindi sonunda boyun bükmüşlerdi:

"Bir kişinin parasını verin, başımızı sokacağımız bir de oda verin, kimsiz kimsesiziz. Ta Antakya'dan geldik. Tükendik..."

Yüksekti annenin sesi. Olumsuzdu. Horgörüsünü belli etmek zorundaydı sanki:

"Hiç kimseniz yok mu?"

"Çocuk yok, çoluk yok... Bir dikili ağacımız da yok."

"Çalışamaz olduğunuz zaman ne yapacağız?"

İki kişiye tek kişinin parasını vermek haksızlık diye düşünmedi annesiyle babası.

Kız, sevinçle koştu, Ninenin elini tuttu.

"Nine, seni alıyoruz, alıyoruz..."

Topal başka yana bakıyordu. Kısa süre çalışabildi zaten. Kapıcılık ona göre değildi. Sıvaları dökülmüş, tuğlaları ufalanan ve aralarından sular sızan odaya, yatağına çakıldı. Hangi dairedeki kendilerine acıyan kiracı ilaç verdiyse yuttu. İyileşemedi.

Cenazeyi belediye kaldırdı.

"Nine, kocan öldükten sonra odanıza girdiğinde neler duydun?"

"Yapayalnız kaldın işte... dedim kendi kendime. İnsanlar aynı şeyleri duymaz. Ben ölünce sen farklı şeyler duyacaksın."

Adamın cenazesi kalktıktan sonra onu özlemediğini fark etti. Olan olmuş, geçen geçmişti. Ölümü, bağışlamadığı şeyleri bağışlanır kılmadı. Özlediği, kınnaplar, balmumları, çirişler, gönler, pis kokulu el yapımı jelatinler ve dağınık alçak masaydı. "İnsan sahiden de acayip," dedi.

Kınnapı balmumunun içinden geçirerek yumuşatıyordu adam. Balmumu sürekli elinin altındaydı. Biz, göne zorlukla giriyordu. Bir yukarı bir aşağı, bir yukarı bir aşağı... Kınnap arada yürüyor kısalıyor, sıkı-

şıp inceliyordu. Sonunda bitiyordu. Aynı şey, hep aynı şey... Dalıp gidiyordu adam. Yemek, ekmek tahtası üstünde soğuyor, kadın önünde oturmuş sabırla bekliyordu. Tahta şişmiş, biçimi bozulmuştu. Altın hiç ele geçmeyecek, tahta giderek daha çok bozulup daha da kararacaktı.

Kız oturduğu yerden kalkıp masaya gitti.

"Nine çorba soğumuş. Isıtıp getireceğim."

"Yok yok, böyle de içerim."

Kız, kaşığı kâseye daldırdı. Donmuş yağlar, kâsenin dibine çökmüş, eski bir pilavdan artakalmış erimiş pirinçler midesini bulandırdı. Kaşığı çıkardı. Nine anladı, gülümsedi:

"Aldırma... Altınımız olsaydı seninle bir başımıza yaşardık."

"Nine, altın altın diyorsun, hiç bulamamışsın."

"Bulamadım demiyorum, göremedim diyorum. Elime sürünüp geçenlerin farkına varsaydım, altına keserdim şimdi, bu saatte. Güneşin kızıdır o. Giderken, yanına katılır... ben de giderdim."

Kızın göz pınarlarında küçük birer yaş damlası belirdi, damlalar dalgalanarak büyümeye başladı. Sesi titredi:

"Hep gitmekten söz ediyorsun Nine. Gidersen çok yalnız kalırım, dayanamayacağım kadar yalnız kalırım."

"Seni de götürürüm."

Kadın kızı götürmeyi çok istedi. Kız da öyle, ondan ayrılmamayı... Gözlerini yumdu, biriken yaşlar yuvarlandı yanaklarından. Gözlerini açtığında pırıl pırıldı gözleri. Güneş içlerine doldu, kız bir şey göremez oldu.

Ninenin parmakları kızın bileğine yapıştı. Parmaklar altındı. Kızın bileği altına kesiverdi. Bunun farkında değildi. Gözleri güneşle doluydu. Nine gülümsedi. Elini kaşığa uzattı. Kaşık altın oldu. Bıraktı kaşığı. İkisinin de kollarında altın yürüyordu.

Ninenin gülümsemesi yayılmaya başladı. Kız görmüyordu hiçbir şeyi. Keyifle, kahkahayla güldü yaşlı kadın. Küçük gözelerin kaynayan suyuna benziyordu gülüşü. Kısık, ama sevinçliydi.

"Sana saklamışım yavru, sana saklamışım."

Kız başını çevirdi, güneş uzaklaşmış, karşı kıyıya iyice inmişti.

"Nine, neler oluyor?"

Yanıtlanmadı sorusu. Nine büyük çaba gösterdi, yengeç yavrusu altın elini, kızın tazecik koluna yapıştırdı. Parmaklar karşı karşıya geldi, birbirinin içinden geçti, altın ergidi, yapıştılar.

Güneş o zaman son kez geldi odaya. Görkemiyle doldu. Suyun düz, geçirgen yerde yayılması gibi yayılıyor, sıkışıyor, yoğunluğunu artırıyordu. Kız, sallanan koltuğun ayakçasına dizini dayadı.

Aşağıdan annenin sesi duyuldu. Nine o sırada gözlerini kapıyordu. Kirpikler birbirine girdi, yontu duruşu aldı. Kızın içi telaşla doldu. Nine gitmiş, kendisi yarım olarak kalmıştı. Acele etmeliydi, çok acele... Başını kadının dizlerine dayadı. Ne kadar inceydi bacakları. Ne kadar sertti. Soğuk değildi.

Gülümsedi kız.

"Ben hiç yaşlanmayacağım. Ellerim çirkinleşmeyecek, yüzüm buruşmayacak, içim korkularla dolup boşalmayacak..."

Güneş yiterken, odadaki son kolunu çekti. Kapka-

ranlık oldu oda. Bütün duygular kaçtı, bırakılmışlığı belirginleşti eşyanın.

Anne kapıyı açtı, gözlerinin karanlığa alışmasını bekledi bir süre. Yatağın boş ve düzeltilmiş olmasından tedirginleşti. Nine yatağında da sandalyesinde de değildi. Odadan çıktı, ışığını yakıp koridoru geçti. Hela kapısı açıktı. Kimse yoktu. Adımları hızlandı, yüreği sıkıştı. Odaya döndü, ışığı yaktı.

Kepenkler kapalı ve çengelliydi. Çorba kaşığı sallanan koltuğun üstündeydi. Altından yapılmış gibiydi. Soluk kadife örtünün üstünde çorba lekelerinin ıslaklığı duruyordu.

Kalın, çok kalın toz tabakasına şaştı. Ne kadar zamanda oluşurdu böylesi tabaka? Parmağını sürdü farkında olmaksızın. Toz değildi.

Tavana baktı. Örümcekler aynı anda tavandan attılar kendilerini, yere çok yakın hız kestiler. Saniye durmadan ağlarını örmeye, ördüklerini odanın her yanına dağıtmaya koyuldular. Bir anda kat kat oldu ağlar, üst üste yığıldı. Kadının çevresini kuşattı. Kadın ürktü, yüzünü, saçlarını, ellerini kuşatan ince yığınları yırtarak, bir kısmını üstünde taşıyarak kaçtı. Ne yapacağını bilemiyordu. Kızı yoktu odada. Nine yoktu, kimseler yoktu.

1990

Eski Bir Türküye Ağıt

Yıllar öncesinde algıladığım şeyler, senin ölüm haberinle geçiverdi gözlerimin önünden. Dalgacıklar çürümüş, parçalanmış bir cansimidi attı kıyıya, bırakıp gitti. Bir tren yavaşça kaydı kılıç ışıltılı rayların üstünde, sessizce akıverdi uzaklara; kısacık bir an bir mendil sallandı. Sallandı da denmez, mendil iniverdi. O yerde ve oranın çok yakınında bizi yıllarca yakan güneşi, vagonun altından seni ilk görüşümü duyumsadım: Vardınız, yok oluverdiniz. Yaşanmakta olanla varlığın yitivermesi arasında aşağı kayıvermiştiniz... Yeniden kayıyordunuz.

Seni tanıdığımda eviniz istasyona da denize de yakındı.

Artık trenlerin boyuna gözden uzaklaştıkları çağa geldim ben de. Mendil sallayanlara herkes gülüyor. Sen, bilmediğim bir günde son kez soluk vermişsin. Bunu duyduğumdan beri aklımdan çıkmıyorsun.

İki görüntü var: Keskin. Bir biri belirginleşiyor, bir öbürü. Son gördüğümde yüzünde şişlikler vardı, hastalıklı kızıllıklar. Yanak derilerin sarkmış, gözlerin sayısız çizikle çevrelenmişti. Derinlerden ışıldamasına alıştığım çağla yeşili yitmişti. Saçlarının çoğu beyaza dönmüştü, ama tel-tutam kızıllığı tümden yok olmamıştı. Sanki biri, kızıl boyayı rastgele başının üstünde dağıtmıştı. Mantonu çıkartmamıştın. Eşarbını indirmiştin. "Çok üşüyorum," demiştin. Zor soluk alıyordun. Gövdene destek olsunlar diye ellerini yumruk yapıp oturduğun sedire bastırmıştın. Gerildikleri için belki, ne çok yıprandıkları belli değildi.

Derideki karaciğer lekeleri artmış ve yayılmıştı. Sedirde oturduğun sürece ellerin durgun, gövden ise rahatsız ve kıpır kıpırdı.

Öbürü... Öbürü seni ilk gördüğüm günkü yüzün, Şadiye Hala.

Bırakamadığımız resimler vardır hani, onlar gibi direniyor son görünümünün önüne geçiyor. Seni öyle hatırlamak insana, göz alabildiğine yeşil çevreyi tepeden seyran etmek gibi coşku veriyor. Zaman geçtikçe, başka görünümlerini buluyorum. Her değişimde bir ışık çakıyor sanki. Bir tane, bir tane daha... Sayamıyorum. Yine başa, son gördüğüm güne dönüyorum. Ardından ilk gördüğüme. Ezgisini hatırlayıp sözlerini unuttuğum bir türkünün dilimin ucunda eksikli eksikli çağıldaması gibi, zorlasam bile başka şeyler düşünemiyorum.

Öyle ya, sen bir türküydün.

Evin önüne çıkmıştın geldiğimizi görüp. Gölgelerimiz önümüzdeydi, sana erişmiyordu. Saçların, güneşin denize batarken dönüştüğü renkti.

Uzun bir misafirlik geçirdik sizde o yaz. Nedenini doğru dürüst söyleyemem. Belki babam ikinci kez askerlik yapıyordu da ondan. Gölgelerin ışığı kovaladığı saatlerde, işlerinizi bitirip annemle birlikte bizim ardımızdan deniz kıyısına geldiğiniz zamanlar, dalgaların bizim çocuk gövdelerimizi yorduğu, sizlerin ise yalnızca bacaklarınızı yaladığı o akşam üstlerinde kaç kez güneşe ve sana bakmışımdır, dalgalarla oynaşmayı unutup; güzelliğini algılamışımdır. Annem ve sen, kimselerin ayak basmadıkları kumsalda birbirinizden bile sakınarak soyunur, eski yıpranmış gecelikler giyerdiniz. Kollarınız kemiksiz gibiydi: Kalınca, ama tombul değil. Tüysüz, ak ve ışıltılıydılar. Yıllar sonra Ingrés'nin resimlerini gördüğümde,

gözlenmiş olduğumuz kuşkusuyla irkilmişimdir. Kadınları öylesine sizlere benziyordu ki, geçmiş yıllara karşın ardımızdaki kayalara dönüp çevreyi hatırlamaya çalışarak sizleri gözleyen bir baş aranmışımdır.

Seni unuttuğum yalnızca yanılsamaymış. Çoğalarak geliyorsun. Bunun için benim eskiye dönmem, orada durmam, beklemem gerekse de. Zamanın eskide geçtiği, ama bugünkü algılamalarla geçtiği bir yer düşünmelisin. Sen böyle şeyleri düşünemezdin Şadiye Hala. Öyle bile olsa, böyle düşünmeni isteyebilirim... Yanık şeker, yosun kokusu geçiyor o zamanın içinden. Kazandan yeni alınmış sedef parlaklığındaki sakızlı akideşekeri kütlesi şeker askısına takılıyor, çekilip uzadıkça yeniden askıya atılıyor, yine çekiliyor. Çevreye dayanılmaz bir koku yayılıyor o zaman. Beş kuruşluk akideşekeri alıp onu üç çocuğa paylaştırmak müsriflik görünüyor gözüne. Annem sesleniyor. Şekerci gözlerimizi kamaştıran yığından bir küçük parça koparıp mermer tezgâhın üstünde yuvarlayarak inceltiyor, keskin bir bıçakla hızlı ve müzikli, küçük parçalara bölüyor. Bizim ağızlarımızın nasıl sulandığını, daha sertleşmemiş, soğumamış üç beş şekerin avuçlarımızda ılıklıktan soğuğa geçmesine aldırmıyorsun sen, sevincimizi görmezden geliyorsun.

Otuzuna varmamış bir genç kadındın o yaz. Benim için değişik, iş olmasına karşın oyuna benzeyen yenilikle doluydu günler. Deniz sesini duyamayacağımız uzaklıkta. Yosun kokusu ise yaygın ve yakınımızda. Akşam alacasında bu koku belirginleşiyor. Çıplak bacaklarımızı kazlar gagalıyor. Göletlerin çevresi dikene benzer sazlar, sık ve ince kamışlarla çevrili. Onlardan kurtulmak kolay, kazlardan kaçmak ise zor. Sakınıyor, hopluyoruz ikide bir. Onları boyları fidan boyuna varmış otların arasından

çıkarmak için eline uzun bir sopa alıyor, çırpıyorsun. Çok akıllı buluyorum seni. O kadar çok kazın içinde kendininkileri tanıyabiliyorsun diye. Biri kızıyor, hışımla saldırıyor, hoplaya hoplaya kaçıyorum, nereye kaçacağımı bilmeden. Gülüyorsun. Ne çok gülüyorsun o günlerde. Seni gagaladıkları zaman, daha önce hiç duymadığım küfürler yağıyor sessiz alacakaranlığa.

Yaz boyunca her gün senin oğlun ve kızından görüp onlarla birlikte denize attım kendimi. Tek gözlü evinizde ayağımızda bir don kalasıya soyunurduk. Annemle sen ağız ağza verir, kim bilir nelerden konuşurdunuz. O günlerde, bitmek bilmez söyleşilerinizi merak bile etmezdim.

Evden fırlar, sazlı çimenli yerleri bir koşu geçer, tren yolunu parmak uçlarımıza, topuklarımıza basa basa acıyla zıplayarak aşar, şoseye çıkardık. Uzaktan kara sakız gibi görünürdü yol. Üstündeki kurşunrengi kir örtüsünden yer yer taşar, kara ipek çilesi gibi parlak, köpüklenmişçesine kıvrım kıvrım birbiri üstüne yığılırdı zift. İlk adımda yapışırdık. Ne zordu o kaynar sakızdan kurtulmak. Deniz kıyısına varıp da ilk ıslak kuma ayak bastığımızda yüreklerimiz soğurdu. Bazı akşamlar sen yalnız gelirdin, eve dönmeyi akletmediğimiz için bağırırdın. Güneş batmak üzere olurdu. O saatte yüzün şeftalinin güneş görmüş yanı, çorapsız bacakların, o dolgun kolların ise gölgede kalmış öbür yarısının rengine bürünürdü. Sen kıyıda, bizler suyun içinde, güneşin, ilk batışın ardından çıkmasını, bu kez geç kalmış gibi telaşla yeniden denizin ardındaki yerine düşmesini beklerdik.

Artık eve gidebilirdik.

Kocan seni ne çok severdi Şadiye Hala.

Çok az erkek karısına o kadar uzun süreyle ve yitireceği korkusuyla bağlı kalmıştır. Sonraları sen çekilmez

bir kadın olduğunda sevdasının hatırına, sesini hiçbir zaman yükseltmeksizin karşı çıktı, dayanısının sonuna gelmişti sanırım. Sen, susmak soluklanmak nedir bilmeksizin konuşurdun. Düşünmeyi unuttuğun belliydi. O uzun süre durur bekler, ya üç en çok beş sözcük eder sonra hüzünlü gözlerini yere indirirdi.

Bir kibrit kutusuydu eviniz. Büyük bir odaydı yapıldığında. "Bizim Lojman" diye övünüyordun başkalarına, ama onlar konuk gelirler diye de korkuyordun. O tek odayı yaşanır duruma getirmek için kimseler sizin kadar uğraşmamıştır.

Otuzunu aştıktan sonra, "Siz bir de benim gençliğimi görmeliydiniz..." demeye başlamıştın. Bunu söyleyecek kadar yürekli olmak hakkındı, çünkü karşında kim olsa güzelliğinin göz kamaştırdığını yadsıyamazdı. Bunu senden saklayan olabilir, ama o da içinden kabullenirdi.

Yenice radyo girmişti evinize. Bir gün Sabit Enişte,

"Artık şu anlaşmayı bozalım mı?" demişti.

"Bozmam, dünyada bozmam," diye bağırmıştın. "Pinti sen de. Eskisi gibi olsa, haklısın diyelim. Alırım ben, hakkımı sende koymam..."

Öyle çok bağırıp çağırdın ki, Sabit Enişte günlerce sustu.

Sonuna kadar sürdü mü anlaşmanız? Sürseydi bile, iyice gülünçleşmişti.

Düğün gecesi Sabit Enişte yüzünü açar açmaz sana öylesine vurulmuş ki, başından geçtiğini duyduğu sevdayı sana unutturmak derdine düşmüş. Sözcükleri gereksiz bulurken, başka ne yapsın? O günlerde ünlenen türküyü her duyduğunda elini cebine atmaya, sana elli lira vermeye başlamış. Bu anlaşma hiç konuşmadan yapılmış. Nerede duysanız parayı avucuna saymış. Penceresi ıtırlı,

küpeçiçekli evlerden dışarı vuran gelinlik kızların falsolu sesleri bile bu parayı getirmiş sana.

Bunu anlatırken sesinde kibir büyürdü.

"Elli lira deyip geçmeyin," derdin. "Elli lira, Atatürk'ün sağlığının elli lirası."

Seni Ada sahillerinde düşlemekten mutlu olmuş Sabit Enişte. Bu düşün ne kadar sürdüğünü kimse bilmiyor.

Beni şad et Şadiye başın için...

Ne kadar şad ettin Sabit Enişteyi? Nasıl belli edebilirdi şad olduğunu? Ne kadar önemsendiğini anlayabildin mi tam olarak?

Bugünlerde hiçbir anlamı yok elli liranın. Öykünüz paranın değeri kadar gülünç geliyor başkalarına. Öyleyse saklayalım Şadiye Hala.

Oğlunu doğurduğun günlerde, Sabit Enişte günler ve gecelerce kumar oynuyor. Birecik'teki büyük fıstıklığını yitiriyor. Gümbür gümbür Halit Bey ailesi göçüyor ve aç kalıyorsunuz. Sabit Enişte'nin ağa oğulluğundan bir istasyonun küçücük bir görevliliğine gönül indirmesine kimseler inanmıyor.

O günden başlayarak yıllar ve yıllarca alacağın her ellilik için duvara çetele çiziyordun Şadiye Hala. Okuman yazman yok ama para hesabını biliyorsun. En önemlisi, Sabit Enişte'nin bir gün ödeyeceği borcu. Ne çok çizik gördüm mutfak olarak kullandığınız bölmenin duvarında. Sana sonsuz umutlar veren ne çok çizgi. *"Beni şad et Şadiye başın için"* sözlerinin karşılığı saydığın paraları öyle uzun süreden beri alamıyordun ki, sonunda unuttun. Radyoda çalsa da kalkıp bir çizik çekmeye üşendin. Hem bu Sabit Enişteyi daha çok incitiyordu. Evini kireçle badana ettiğinde, eski süpürgeyle defalarca geçtiğini fark etmedin çetelenin üstünden. Kireç çizgile-

rin üstünü bir iki belirsiz gölge dışında kapamıştı. Günlerce ağladığını anlattın sonra. Atatürk öleli on yıldan çok olmuştu. Senin hesabını tuttuğun ellilikler yarı değerinden aşağı inmişti.

"Elli kuruş verse razıyım," diyordun. "Altı defa verse kıza bir pabuç alırdım..."

Yine de çok kötü günler değilmiş o günler Şadiye Hala. Kazlar vardı. Onlar ve başkalarının kazları gagalardı bacaklarımızı akşamları toparlamaya gittiğimizde. Büyük, söbü yumurtalarından birini bile çocukların ve benim için yağa kırmadın. Yumurtaların sıcaklığını kaç kez elimizin ayasında duymuş olmamıza, senin gözlerinin ta içine bakarak istekle durmamıza karşın.

Tek kuruş harcamayı gerektirmiyordu o günlerde ve koşullarda kaz beslemek. İş ki, şoseye kaçmasınlar. Biz ardımıza takılan kazları göletlere, sazlıklara, bol sivrisinek üreten bataklığa doğru kovalayıp geri döner, çok büzgülü, kireç kaymağında ağartılmış amerikanbezinden dikilmiş donlarımızla tabanlarımız yanarak acıyla bağıra bağıra denize koşardık yağda yumurta yeme umudunu bir sonraki güne erteleyerek.

Yoksulluktan kurtulacağın umuduyla –ya, evlenirken böyle bir umudun vardı– yüzünü görmeden razı olduğun Sabit Enişte çalışmak zorunda kalınca, güvence isteğin büyümüş olmalı. Yaşadığın günlerin hiçbir anlam taşımaması bundan olsa gerektir. Borç harç edip iki bileziğini satıp bir dana alman o yüzden. Dana büyüyüp süt veren bir inek olana kadar ne yürek çarpıntıları geçirdin. Bir çay bardağı süt çaldığı için kızını dövdün, gördüm Şadiye Hala. Öyle çabuk kızardın, öfken o kadar uzun sürerdi ki, o günlerde. Çocukların bir kaymak yemediler ineklerinin sütünden yapılmış. Akşamlar gölgelerle oynaşıp

onları yuta yuta gelirken, bir yandan sen, bir yandan oğlunla kızın korkular içinde ineği aramaya koyulurdunuz. Kızının, oğlunun okulları, kocanın yorgunlukları ve iş sorunları hiç aklını kurcalamıyordu senin. İneğin memeleri sütle dolu olarak geliyordu eve. Onu görünce içindeki haznede dalgasız, çağıltısız duran sevgi gözlerine vuruyordu. Aklına gelen bütün sözler onaydı. Hastalanacağı, öleceği korkusu bir saplantıydı. Sabit Enişteyi tersliyordun Ada Sahilleri türküsüne kulak vermen için seni uyardığında. Çetele silinmişti, yenisini tutmuyordun, hesap silinmiyordu. Ne kadar suskunlaştığını bir gün olsun fark ettin mi kocanın? Bir gün, şad olmadığını düşündün mü?

Kerpiç kerpiç yaptın sen evini. Kerpiç kerpiç odalar, santim santim demirle kolonlar, tane tane kiremitle çatı çıktın. Akla gelen her şey perakende alındı, biriktirilemedi önceden, pahalıya geldi; yordu seni ve içinde sıcak, renkli, duyarlı, çevreye yayılabilir ne varsa kuruttu. Hep hesaplar içindeydin. Bir günlük süt iki kerpiç getiriyordu. Bu hesapla yılda yedi yüz kerpiç alabilecektin. Çevrendekiler değil, kendi özün bile yoktu gözünde.

İnek iki oldu, ertesi yıl üç... Senden yayılan şeftali ışıkları çekiliyordu, haberin yoktu. Aklına zaman zaman da olsa bir korku olarak düşmüştür kesinlikle. Ama çabuk unutuyordun, önemsemiyordun. "Üç inekle kim olsa ev yaptırır" diyordun.

O ev bakraç bakraç yoğurt, biraz eksik tutulmuş çelik litreli kaplarla ölçülen sütle yapıldı. Bunun önemini soluğun tükenene kadar anlatmaya çalışmana karşın, kızın da oğlun da sana hak vermedi. Sabit Enişte zaten duygulandığı tek şeyle bile çetelesi tutulmaz bir adamdı gözünde. Çocuklarından esirgediğin, o yüzden gözlerindeki önemini artırdığın sıcak, köpüklü ve yarpuz kokulu

süt onları ve seni acaba daha mutlu etmez miydi, diye düşünmeden edemiyorum şimdi Şadiye Hala.

Lojmanından Fransız Askeri Mezarlığının yakınındaki arsaya kadar yürüyerek giderdin, kerpiçleri kucağında taşırdın, ikide bir kavga ederdin ustayla. Kaytarıyordu sana göre, ağır çalışıyordu. O günlerde her şey içini üşütür olmaya başlamıştı.

"Benim içimi üşüten, o evin sevdasına tutulmam mı kızım" diye sorma. Senin içini üşüten...

Annem yıllar sonra anlattı öykünü. Büyümüştüm, senin evin eskimeye başlamıştı. Gövdenin orasından burasından uyarılar alıyordun, ama yine özenmiyordun, "geçer" diyordun. Evine kat çıkmayı ve kiracı almayı kafana koymuştun.

Kendini ve yakınlarını bu kadar zorlamanın nedenini anlayamıyordum. Anneme soruyordum. Senin kendini kanıtlama çabasında olduğunu söylüyordu. Annem seni tanıyordu. Çocukluğumda, ikiniz ağız ağza verdiğinizde hep sen konuşurdun. Takıldığın bir şey olunca kafanın arkasına tokatlar atardın. Evet, böyle bir tikin vardı, unutmuşum. Annem zorladığı için toparlanır, denize gelir, bacaklarınızı dalgalara uzatırdınız. Gecelikleriniz ıslanır, yapışır... İngrés...

Şimdi artık yoksun. Nihat Bey senden önce gitmişti. Zaten sevdanı o günlerde öğrenip gülmüştüm. Nihat Bey ve sen... Olur mu hiç? Öyle uyumsuzdunuz ki. Nihat Bey, göz doktoru, hattat. Üç karı eskitmiş. Sen, Sabit Enişte'nin karısı, okuman yazman yok. Övünmelerin gidip gidip geçmiş güzelliğinle, santim santim yükseltip, parmak parmak kapattığın evine dayanıyor. Nihat Beyin seni bir pul gibi gözden çıkarmasında şaşılacak yan göremiyorum. Zaten onu suçlamak kimsenin aklından geç-

memiş. Son yıllarda sen bile, sanki sevdası hafife alınmış olan yokmuş gibi, yakından bildiğin bir öykü olarak bakmışsın o eski günlere. Arasıra, bilmeyenlerin neye yoracaklarını çıkaramadıkları bir iki kinayeli söz ederdin etmesine, ama o da hakkındı. Bu kadarcık şey içinin soğumasına yetiyordu. Nihat Beyi yaşadığı sürece en çok sen ciddiye aldın. Bizler, bu çağda hattatlığa kalkışmasını aptallığına veriyorduk. Sen ona sevda gözüyle baktın Şadiye Hala. Sevda gözü patlayan bahar gibidir, yanıltır insanları. Geldi sanırsın, gelmemiştir. Geçti sanırsın, bin koku, bin yeşil ve bin umutla önüne çıkar. Senin o bakışın... Demin söyledim, bahar yanıltır. Sevda gözü hayda hayda.

Anneler çocuklarıyla arkadaş olma isteğini çok sonraları duyuyorlar. Eskisi kadar, yahut eskiden sandığımız kadar sert görünmekten çekiniyorlar. O yüzden, belki, senin neredeyse elli yıllık gizini öğrendim. Sen yoksun artık. Ben seni konuşmak istiyorum. Gençliği ve yaşlılığı iki ayrı kişi gibi anılarımda yer etmiş olan senden, genç olanı saklamak istiyorum. Yaşlı olanın çekici yanı yok çünkü. Işıklı saçların, ışıklı tenin, ışıklı gözlerinle yaşa bundan sonra. Çok önemserdin güzelliği, öyle kal.

Annemin anlattığı ve bir kuşluk zamanında başlayan yangınla öğleye varmadan kül olan evi görmedim. Hiç önemi yok, kendim kuruverdim yeniden. O evde bir sevdaya sırdaşlık edecek pek çok yer bulunuyordu. Cennete açılan kapılar, cehenneme açılan kapılar, yalnız girişi çıkışı olan karanlık kiler ve mutfaklar, apaydınlık erkân odaları, sırat köprüsü gibi geçitlerle birbirinden ayrılan –yahut bağlanan– birinci ve ikinci kadın daireleri, ara kat merdivenleri, merdiven altları, mazgal deliği gibi dar, ama derin pencereler, cihannüma pencereler, kulla-

nılan ama geceleri ayakların çekildiği ve kullanılmayan, eşyalarının üstleri örtülü odalar; bir sürü sıkışacak, sıkıştırılacak gizli yerler, yüklükler, sayısız kapı arkaları gibi gözden uzak bin yerden oluşuyor orası. Bitmez tükenmez işler buyuruyorlardı sana kuşkusuz, ama bırak duymak istemediğin için duymamış olmayı, istesen bile duyamayacağın yerlerde birlikte olabiliyordunuz Nihat Beyle. Gözünü açmıştın, onu görmüştün ve sarılmaktan, oynaşmaktan bıkmıyordun. Nihat Beyi beklerken iş görmek, türkü söylemek gibi kolaydı. Senin dudakların bal tadındaymış, gözlerin bahar yeşili. Saçların batmakta olan güneşi çağrıştırır, kabarır, kıvrılır, yüzüne boynuna dökülürmüş. Senin oğul balını derlemiş miydi Nihat Bey?

Güzellik tek başına nedir ki Şadiye Hala?

Sen çok güvenmiş olsan da ona, umutlanmış da olsan, bunlar yetmemiş. Susmuşsun hep. Çok konuşman, sonradan edindiğin bir huy.

Senin güzelliğin ve annemle babamın evlenmesiyle sana da açılan büyük ev, gönlünden geçenlerin gerçekleşmesine yeterli olmamış. Dedemin bir arkadaşının oğlu olan Nihat Bey, eve yeni gelen, hamlığı yitmemiş, güzelliği ve gövdesi tomurcuklanmış kızdan hevesini çabuk almış. Gitmiş ve dönmemiş. Sabit Enişte'nin sevgisinin hiçbir olumsuzluktan dolayı azalmamış olduğunu hep bilmişsin. Giderek içine kapanışı, onun için bir kez olsun parmağını oynatmayışından. Nihat Beye sunduklarını sevinçle sunmuş, ama daha sonra o duyguları bir daha yaşamamışsın. Nihat Bey durmuş oturmuş biri olmamış hiç. Ya çağlayanmış, ya kurumuş dere yatağı. İkisinin ortası yokmuş onun için. Onun mutsuzluğunun nedeni olarak hep kendini görmüşsün. "Buna inanmasında bir

kötülük yoktu" dedi annem. "Varsın öyle sansın diye karşı çıkmadım. Gururu kırılmıştır çünkü..."

O seni ansızın bırakıp gittiğinde inanmamışsın. Mor krep giysin uzun süre üstünden çıkmamış. Çünkü gözlerin morla mor, yeşille yeşil parlarmış. Hiç mor görmedim ki sırtında.

Aylar geçmiş ama sen umudunu yitirmemişsin. Neden sonra mektubu gelmiş Nihat Beyin. Dedeme yazılmış. Herkesin ayrı ayrı hatırını soruyormuş üç beş sözcükle. Sonuna "Hanenizin diğer efradına selam ederim" diye eklemiş. O zaman senin de evin hizmetçileri, gündelikçileri gözüyle görüldüğünü anlamışsın. Beklemekten vazgeçmen akıllılıktı anneme göre. Sana iç çarpıntıları çağrıştıran kapı artlarını, yüklükleri ve daha nice size özel yerleri unutmak için, Sabit Enişteye varmışsın. Onu değil, bir başkasını bulsalarmış, ona da varırmışsın. Artık bir anlamı yokmuş senin için erkeğin.

Nihat Bey mi kopmuş senden, yoksa babası mı karşı çıkmış ve oğlunu tehlikeden korumak için dedemin evinden almış, bunu annem de bilmiyor. Babam bile içgüveysi olarak girdiği o evde belirsizce, hafifçe horlandığı kanısındaymış. Sen ise babamın öz kardeşi değilmişsin. Böyle ise... Kimse seni Nihat Beye denk bulmamıştır. Babamın sana bir uzak duruşu vardı. Dinlerdi ama dinlerken gözlerinde sevgi ışığı yanmazdı. Yardımına koşar, yine de senin için uykularının kaçmadığını, içinin titremediğini belli ederdi.

Sen, sen bunları düşündün mü? Sonradan unuttun, yahut unutmuş görünmeye alıştın. Kızını gencecik yaşında kocaya verdin. Sevecek yaşa gelmeden, çocukluktan çıkmadan. Yeterince çeyiz düzmedin; ev yaptırıyordun. Boynu bükük kaldı kocasının karşısında. Üç çocuk anne-

siydi, bir gün beni kıyıya çekti: "Lojmanda soyunup, bir donla şoseyi geçip denize gittiğimizi ağzından kaçırma gözünü seveyim. Adamı dizginleyemem sonra. Bilsen nasıl kıskanç, nasıl öfkeli..." dedi. O günlerde sekizinde, dokuzunda bir çocuktu. Bu bile namusuna mı dokunur bir kocanın? Sizin Sabit Enişteyle yaşadığınız şiir kadar şiir olmadı kızının yaşamında. Kocasına duyduğu korkuya ve üç çocuğuna sıkı sıkı sarılmıştı. Başka ufku olmadı hiç.

Komaya girmeden önceki son gün, bir kâse çorba getiren kiracına son şakanı yapmışsın. Sabit Enişte fıstıklığını yitirdikten sonra yüzünden silinmeyen hüznü ve her zamanki sessizliğini aşan sessizliğiyle başucunda kımıldamadan oturuyormuş.

"Çorbayı bırak," demişsin. "İçecek halim yok. Yemekle içmekle aram kalmadı."

"Bir iki kaşık alıverseydin Şadiye Hanım. Özendim de yaptım, güzel oldu."

"Dünya nimetini kesti benden. Tek yandığım, senin de benim de şu başımızdaki erkekleri gömemeyişimiz. Şöyle ağız tadıyla dul dolağı dolanıp deniz kıyısına inemedik. Dıştan kederliymiş gibi görünüp, içimizden sevine sevine soğuk gazoz açtırıp yüreğimize yağ bağlatamadık..."

Şakaydı o sözün. Söyleyip geçtin belki. Belki gerçek olmasını özleyerek üç günlük derin uykuya daldın, uyanamadın ve çekip gittin.

Adalara hiç gitmemiştin...

Şubat 1986

Gitmeyi Bilmek

Nesim, on yıl sonra İskenderun'a döndü. Bu süre içinde sesi duyulmadı, izi bilinmedi. Hep özledi doğduğu yeri. Bir gün, bütün kokular memleket diye burnuna dolduğunda, duramaz oldu. "Döneceğiz," dedi karısına.

Planlar yaptı. Yalnız bindi otobüse. Suriyeli bir gezgin grubunun içindeydi. Hiçbir molada inmedi, Adana'da yol arkadaşlarından ayrıldı. Kayınbabası getiriyordu karısıyla iki kızını. Cilvegözü sınır kapısında, bitmez işlemleri beklerken sıkıldı Sariye. Sancılandı. O andan başlayarak baba için kızının yollarda doğuracağı korkusuyla sürdü yolculuk. İyilik ettiğine pişman oldu. Sariye'nin sancısı yarı yolda geçti. Bu rahatlatmadı adamı. Adana'da garajda kızını ve iki torununu Nesim'e teslim eder etmez gözden yitiverdi. Artık aralarına yollar, yolları kesen sınırlar girecekti. Bunlar ise uzun ayrılıklar anlamına geliyordu. Yine de yüzü gülüyordu ayrılırken. Küçük kızların keçeleşmiş saçlarını şöylece okşadı, damadına ve karnı burnunda kızına bakmadan kalabalığın arasına karıştı.

Önce Ceyhan'a sonra da Toprakkale'ye gittiler. Orada, Avşar boylarından Küçük Alioğulları Aşiretine konuk indiler. Yoksul dönemiydi aşiretin. Konuklar ise önemli kişiler değildi. O nedenle, bir hafta süresince, gündüz kan gibi sıcak karpuz yiyip sinek kovdular, geceleri sabahlara kadar sivrisineklere yem oldular. Küçük kızların yüzleri, bacakları kızarıp şişti. Uyuz gibi kaşındılar.

Toros Ekspresinin öğleden sonra bir sularındaki ak-

tarması sırasında, son anda bilet aldı Nesim. Kendilerini trene dar attılar. Boştu kompartımanlar. Nesim birine yerleşip kapıyı kapadıktan sonra, başını tahta arkalığa dayadı, gözlerini yumdu. Sariye onun rahatladığını sandı. Yanılıyordu. Nesim'in elleri, bacakları, hatta gözkapakları titriyordu korkudan. Akşama doğru, kalabalığın yoğunlaştığı saatlerde İskenderun'da olacağını hesaplamıştı. Olmadı. Hesaba katılmaz bir nedenle, Yarıkkaya rüzgârının hışmıyla... Bozulan rayların onarılmasını beklediler. Rüzgâr önüne geleni katıyordu kendine. Uçuruyor, kırıyor, yıkıyor, bozuyordu. On bin barbar asker bağırıyormuş, yeri göğü çiğniyormuş, o yana bu yana seğirtiyormuş gibiydi. Arasıra sussa bile daha büyük bir öfkeyle yekiniyordu. Kızlar perişan oldu. Sariye, Nesim'in karşısındaki sıraya sırtüstü uzandı, koluyla yüzünü kapadı. Soluk alışı düzensizdi. Treni sallayan rüzgârın gücü karşısında şaşkındı. Yarım bıraktığı dualar birbiri ardına ağzından dökülüyordu. Nesim karısının başının altına bohça koydu yastık yerine, bileklerini ıslattı. Küçük kızın altını değiştirdi. Ona bir bisküvi, büyüğe de çıkından bir dilim ekmek alıp verdi. Kız öfkeyle ekmeği attı. Sariye çocukların gürültüsünden, Nesim'in beceriksizliğinden rahatsız oldu. Ağlamaya başladı. Onu gören kızlar da susmak bilmeksizin ağıt tutturdular, kir pas içinde uyudular.

Geceye dönmüştü gün, Nesim ve ailesi İskenderun'a ayak bastıklarında. Rüzgâr yüzünden cadde ve sokaklar bomboş, dükkkânlar kapalı, kentin elektriği kesikti. Kızları kucakladı Nesim. Sariye, kocasının koluna yapıştı, ayak yordamıyla yürüdüler. İstasyonla kent arasının uzaklığını bilirim sanırdı Nesim, bilmezmiş meğerse.

Yarıkkaya rüzgârının gücü kesilmişti ama karanlıkta bile, o kör gücün kırdığı, yığıp dağıttığı şeyler ürkütücüy-

dü. Yağmur yaklaşmış, bulutlar iyice inmişti. Yorgunluğunun farkına vardığında, birden, yanındaki üç dişinin kendisini sarıp âdeta sakladıklarını fark etti. Sevinip heyecanlandı. İçi sevgiyle doldu, durdu. Sariye bunu ters yorumladı:

"Bu kadar korkaklık etme. Her şey olacağına varır."

Nesim sesini çıkarmadı. Alışkın ayakları evin sokağına saptı. On yıl geçmesine karşın ev değişmemişti. Ne bozulup eskimiş, ne bir yenilik gelmişti. Belki böyle algılaması, karanlıkta giderek büyüyen, seyrek yağmur damlalarıydı. Ev rahatlatmadıysa da korkusunu unutturdu. Sanki o sabah çıkmıştı kapısından, şimdi dönüyordu. Kapının kol demiri her zamanki gibi vurulmamış... İçeri girerken gıcırdadı. Kızları avluya indirdi, Sariye'yi içeri aldı. Kapının sesine annesi koştu. Elindeki kandil eski kandilleri... Nesim'i görünce durdu. Seslenmek ister gibi ardını döndü, odaya baktı. Seslenmedi. Babası çıktı, kapıyı açık bıraktı. İkisi yan yana, oda kapısının önündeki küçük taşlıkta durdular, sonra dört ayak merdiveni ağır ağır indiler. Babası bekledi, annesi alışkın adımlarla, yüzünde sevinç görünmeksizin yaklaştı, kandili kaldırdı, yüzüne baktı oğlunun. Başını çevirip kocasına baktı sonra, başını hoşnutlukla salladı. Babası boynuna asılı tel gözlüğünü gözüne takarak koptu geldi. Ellerini omzuna koyup çevirdi, arkadan baktı, sarıldı öptü. Annesi hıçkırarak ağlamaya koyuldu.

"Nesim, Nesim yavrum... Ne kadar çok oldu koklaşamadık."

Elindeki kandil yüzü hizasındaydı. Üstüne düşen yağmur damlaları alevini ezip bir süre yok ediyor, sonra alev yeniden uzuyordu. Böyle değildi Nesim'in kafasındaki kavuşma ânı.

Babası, kızların ellerinden tutmuş Sariye'ye baktı:

"Bu mu karın? Daha çocuk bu be..."

Sariye gülümsedi. Öyleydi. On beşindeydi. İki kız doğurmuş, biri iki yaşına gelmiş, diğeri on dördüncü aya girmişti. Şimdi üçüncü çocuğunu doğuracaktı. Eğilip öpmek istedi kayınbabasıyla kaynanasının elini. Vermediler. Kızların uslu sessiz duruşlarına daldılar, yaklaşmak istediler. Kızlar yaygarayı bastılar.

Yağmur damlaları sıklaşmaya başladı. Selviler bahçenin dibinde bir duvar gibi kalındı, gökyüzüne yükseliyorlardı. Giderek daha hızlı sallanmaya başladılar. Nesim ürktü.

Duruyorlardı. Eve almayacaklar mıydı yoksa kendilerini? Yorgunluklarını görmüyorlar mıydı? Almazlarsa nereye gidecekti?

Yaşlı kadın toparlayamıyordu kendini. Nesim bu muydu? Aslanlar gibi, erkek güzeli, insan güzeli oğlu? Omuzları dar, göğsü çökük, neredeyse yaşlı bir adam... O yıllar sokağın komşu, kentin esnaf, işçi kızlarının rüyası olan Nesim ha? İlkokul bitirmiş –ailede ilk o–, Kuran'ı hıfzetmiş, bir solukta üç dil konuşan, Fransızların bütün önemli, özel işlerini gören oğlu? Çevirmen, aracı, haberci... Sevinmemesi olanaksız, seviniyor. Anılarındaki çok yakışıklı insanın yerine gelen sanki başka biri. Neyse... On yıllık ayrılık bitti. Bir aile kurmuş olarak geldi. Onun hakkında bir zamanlar kem sözler etmiş olanlar çatlayacak. Biraz kuşkulu bu... Bu ezik adam mı komşuları çatlatacak? Kötümser olmamalı, olmamalı...

Anne aradan geçen yıllarla oğlunun niteliklerini abarttığını düşündü. Giderken de kafası dağınıktı, çekingendi. Alelacele üstbaş bohçası hazırlattı. Beklemek için tulumbanın yanındaki taşa oturdu. Severdi o taşı. Evdeki

herkes severdi, o yüzden cilalı gibiydi. Kuşaklar boyu oturulmuş, çocuklar el ve ayaklarını yıkamakla zorunlu tutulduklarında, yıkanmaktan çok bu taşı sulamışlardı.

Nesim'di karşısındaki. Kuşku yok. Başını eğmiş, omuzları daralmıştı beklerken. İşgalin ve çabaların en hareketli yılıydı son yıl. Oğlu çok şey yaşadı. Uzaktan, dışardan geliyordu haberleri. Suriye'ye, Lübnan'a gidip geliyor, gece yarısı buluşmaları, bunun için gerekli araç ve hayvan ayarlıyor, adam kaçırma, soygun, kaçakçılık, taraftar evi bulma, para toplama, dağıtma, korkutma işlerinde yardımcı oluyor, Cemiyet-i Akvam üyelerine yazılacak şeyleri öğreniyordu. İki yanı birbirine düşürmeye çabalayan Fransızların kendilerine yardım ettiğini sanıyordu. Sonunda olabileceği düşünülmeyen şey oluyor, bütün emekler ve çabalar uçup gidiyordu. Yenilgiydi bu. Nesim yenilmiş, taşın üstüne oturduğunda küçülmüştü. Kaçma hazırlığının sonlanmasını ve kendisine haber uçurulmasını bekliyordu.

Bu fırtınalı akşamda da dönüyordu.

Yaptıkları abartıldı. Suriye yanlılarının gizli kişilerinden biriydi ve Zeki Arsuzi'nin özel temsilcisi olduğu gerçekti. Yıldızı hızlı parladı. Daha on yedi yaşındayken, üç dil bildiği gerekçesiyle onu yanına alan ve her yere taşıyan Fransız yüzbaşısına çok özel hizmetler sunduğu kulaktan kulağa dolaştı. Zamanla gece eğlencelerinin elüstü kişisi oldu. Gün geldi, Fransız subaylarından isteyene, Rum, Ermeni, Suryani, Nasturi, Maruni kadınlar sağladığı söylendi. Anne bunların bazısına inanmadı. Sapkınlığı dedikodularına da inanmamıştı. Haklıymış: Üç çocuk babası bugün.

Nesim izini kaybettirdiğinde, Hatay'a asker girmişti. Anne ve baba oğullarının savaşı yitirdiğini anladılar. Baş

başa verdiler. Hatay devletinin Türkiye'ye katılma kararı vereceği belliydi. Erken davrandılar, konuşup tartışıp oğullarını evlatlıktan çıkardılar.

Zeki Arsuzi tutuklandığında, Nesim nicedir yoktu. İzini bile bulamadılar. Belki çok ciddi aramadılar. Zaferin yapısında hoşgörü vardı her zaman. Nesim giderken, "Zor durumda kalmayın, benim için olumsuz konuşmanız gerekirse, evlattır demeyin" diye tembihledi.

Dörtyol'da kırk dönümlük tam verime girmiş portakal bahçesi vardı. Anneye babasından kalmıştı. Onu yitirmeyi göze alamazlardı. Nesim'i evlat saymadıklarını söylediler her sorana.

Annenin yüreği, anımsadığı onca şeyden dolayı acımayla doluverdi. Kandilli elini iyice yukarı kaldırarak öteki eliyle sardı oğlunu. Öptü, öptü... Yağmur hızlanmıştı. Oğlunun yanakları ıslaktı. Gelinini kucakladı, odaya girdiler.

Sariye o akşam sancılandı. İki saat sonra da doğurdu. Büyükbaba ve anne, çocuğun eve ayak basıldığı gece doğmasında büyük, derin anlamlar buldular. İlk erkek torundu. Nesim'e danışmayı akıllarına getirmediler:

"Adı, Edip olacak..." dediler Sariye'ye.

Zaten görünmüyordu Nesim. Bir iki dolaştı evi. Kızlar uyuyunca, Sariye'nin çığlıkları başlayıp da annesi onu iç odaya alınca, asıl yapıdan uzakta, sokak kapısının yanına yapılmış tek göz barakadan başka şey olmayan kilerde, çürük soğan, patates kokuları içine oturdu. Farelerin kemirdiği, küçük parçalarını kapıp götürdüğü gar sabunları arasında, kulaklarında büyüyüp beyninde patlayan, yeniden oluşan çığlıkları ve koşuşmaları duymak istemiyordu. Kulaklarını elleriyle kapattı. Oturduğu yerde büzüldü. Gözlerini yumdu. Yağmurun damlaları giderek

irileşti. Neredeyse erik büyüklüğüne erişti. Başına ve soğanların yığılı olduğu köşeye iniyordu. Kilerin çatısından karanlık gökyüzü seçiliyordu. Sariye'nin giderek boğuklaşan çığlıkları yüreğini oyuyordu. Giysileri sırtına iyice yapıştığında kalkıp kapıya gitti. Buradan da yağmur vuruyordu içeri. Bahçeye baktı.

Kız giysileri giydirmiş küçüklüğünü gördü orada. Beliklerini iki yana sallayarak kız arkadaşlarıyla top oynuyordu. Zıpladıkça saç uçlarındaki kurdeleler çözülüp iki yanında mavi dalgacıklar oluşturuyor, dantelli donu görünüyordu.

Kulaklarındaki gürültünün yitmesini özleyerek yüzünü yağmura tuttu. Su iyi geldi. Şimdi sırılsıklamdı, ama içi açılmıştı. Kız kılığındaki küçük Nesim, damlaların arasında giderek soluklaştı, eridi. O sırada Sariye'nin bulunduğu odanın ışıklarının çok parlamış olduğunu fark etti. Oraya yürürken, annesinin kapıda durup kendisine nicedir sabırsızca seslendiğini fark etti. Duymamış... Küçük Nesim hoplarken hiçbir şeyi duymazdı...

"Gel artık, korkak!.."

Sariye ve kundaklanmış Edip, dışardan ışığını gördüğü odada değillerdi. Oturma odasına bitişik, penceresiz yerdeydiler. Bunun özel bir nedeni olup olmadığını düşünmek istedi. Başaramadı. Sariye'nin rengi çok soluk, kâğıt beyazıydı. Çocuğun yüzü gölgeler içindeydi. Karısını rahatsız edeceğinden korkup kucağına alamadı. Uyanır diye çekindiğinden ışık da isteyemedi.

Neden sonra karısının yanına, yer yatağına oturdu. Elini eline aldı, öptü. Yağmuru dinliyor, uzaklaşan şimşeklerin ışığını izliyordu. Gözleri, yandaki odanın küçücük bir kısmı görünen penceresindeydi. Sariye'nin eli hafifçe kıpırdadı avucunda. Sariye mırıldandı:

"Nesim sen misin? Oğlunu beğendin mi?"

"Çok güzel."

"Kızlar nerede?"

"Bilmiyorum."

Bilmiyordu.

Aldığı önlemlerin anlamsızlığı kısa sürede belli oldu. Kimse kimsenin farkında değildi. Kaçmasının hemen ardından dünyayı kasıp kavuran ve altı yıl süren savaş, eskiyi unutturmuştu. Değişmişti insanlar. Kent kalabalıklaşmıştı. Yeni gelenler kenti dış halkalara doğru büyütüyordu.

Nesim'i şaşırtan; en kaypakların, iki yanlı çalışanların koyu vatansever kesilmeleriydi. Kurtuluşta meğer ne büyük kahramanlıklar yapmıştı onlar? Nesim'in adını duymuşlardı. Ancak o adın sahibi bu düşük omuzlu, solgun, yalnız ve ürkek adam değildi. Nesim, bir Roma sütunu kadar uzun boyluydu. Teni pembe sedefti. Bıyıklarına iki kadın asılsa taşır, korkusuz, kan dökücü, davudi sesli, öfkelendiğinde aslanlar gibi kükreyen bir erkek... Marsilya hasırından şapkalı, bobstil pantolonlu, ceket cebinde biri altın üç stilo, yakasında pembe karanfil taşıyan bir yakınçağ Samson'u.

Tedirgin açtı sebzeci dükkânını. Uzun, sert, kılçıklı yerli fasulyelerin, parmak büyüklüğünde ve henüz yeşili yitmemiş tazecik patlıcanların çevresinde kirlihanım, karagöz demetleri, domateslerin ortasında mis kokulu ıtır ya da reyhan dalları vardı. Sebzecilerin çiçek de sattıkları günlerdi o günler.

Önceleri sık sık tedirginleştiğinden, daha çok kardeşi Yahya'yı bıraktı dükkânda. Eve gidiyor, korkusunu yenin-

ce çıkıp geliyordu. Buna alıştı kısa sürede. Yaşamını böyle sorunsuz ve biraz tembelce sürdürmeyi doğal saydı.

Baba, oğlunu giderek artan bir kaygıyla izledi. Onun doğasında bir yanlışlık bulduğuna inanmıyordu. Bu, o koşullarda Nesim'i çekemeyenlerin, düşmanlarının uydurduğu şeydi. Bunun yanında görmezden gelemediği gerçek vardı: Nesim hızlı büyümüş, hızlı yaşamış ve hızla çökmüştü. Emsali daha çocuk sayılırken o turfanda gençlik yaşadı, uzun ya da kısa... Yaşadı. Yazgısının silikçe yaşamak olduğunu kabulleniyordu. Ama onu karısının eteği altından bugün çıkarmazsa... Oğlunu tümden yitirebilirdi.

Yahya'ya ağabeyinin yanında çalışmayı yasakladı. Çekti, kendi dükkânının sorumluluğunu verdi.

Sariye dördüncü çocuğa gebeydi. Nesim yakındı, kızdı, yalvardı. Umudunu kesmek zorunda kaldı ve kendini dükkânına adadı.

Annesi, Nesim'le Sariye'ye artık ayrı eve çıkmalarını söylediğinde kaşları kalktı, bu söze çok şaştı Sariye. Hiçbir rahatsızlığı yoktu birlikte oturmaktan. Kaynanası yap deyince iş yapıyor, yasak deyince yasağa uyuyor, onun, çocuklardan rahatsız olacağını aklı almıyordu.

Çıktılar. Kızlar sessiz ve işbilir ablalar olmuşlardı.

Yaz başında, son zahter yığınının üstüne mis kokulu bardak güllerini yerleştirdikten sonra, birinin pembeliğinden hoşlanıp burnuna götürdüğünde arkasında bir adamın durduğunu fark etti.

Gazeteciydi.

"Seni hatırlıyorum, çok değişmişsin, ama yine de başını tutuş biçiminden ve duruşundan tanıdım seni. Sen beni hatırlıyor musun?"

Gül elinden düştü Nesim'in. Döndü, dili tutuldu. Olumsuzca iki yana salladığı başı önüne indi.

"Borca almak isterim," dedi gazeteci.

Olur, anlamına başını salladı Nesim.

Gazeteci borca diye, aldı, aldı, aldı...

Nesim biliyordu: Onun da kendisininkiler gibi küçük çocukları vardı. Çocuk gırtlağı ise altı delik bir çuvaldı.

Ödemediği borcu o kadar birikti ki, sonunda çarşıya uğramaz oldu adam. Kazara yolu düştüğünde, bu kez o başını eğerdi. Bütün varlığı, beş metrakere yere konmuş çok eski bir makine ve haftada üç gün çıkan, arkalı önlü iki küçük sayfadan oluşan, ölüm duyuruları kara çerçeveli, nişan, sünnet, evlenme duyuruları çiçek, güvercin klişeleriyle süslü ve büyük tutulmuş, yazısı az, haberleri eski, derleme bir gazeteydi. Adam gazetecilikten para kazanmayı öğrenememişti. Öğrenecekti, mecburdu.

Nesim onu başı eğik yahut gözleri uzaklarda gördüğünde çağırıyordu. Karşılıklı oturup turunç yahut meyankökü şerbeti içiyorlardı. Söz, eski bolluk günlerine geliyordu. Nereden başlasalar ikisi de konu ancak buraya geldiğinde rahatlıyorlardı. Sonra, sepet doluyor, çocuğun biriyle geri göndermesi tembihlenerek gazetecinin eline tutuşturuluyordu.

Çocuklar çoğalıyor, güç azalıyor, yıllar birbiri üstüne devrilmiş oluyordu göz açıp kapayana kadar.

Gün geldi, gazeteci kazanmayı öğrendi. Borçlarını ödedi, yeni bir makine aldı. Eskisinden büyük makine bodruma yerleştirildi. Bir kişinin ayakta duracağı kadar yer ve döner merdiven için gerekli boşluk kaldı. Oğlu kullanıyordu makineyi. Gazeteci iş teslim ediyor, yeni işler sağlıyor, gazeteyi özel günlerde dört yaprak olarak çıkarıyordu.

Nesim'in dükkânında çeşit azaldı. Yuvarlak sebze tablaları giderek daha uzun süre boş kaldı. Çiçek koyma-

yı unuttu soğanların, patateslerin üstüne. Ancak azgın bahar günlerinde azıcık yeşil uğramaya başladı dükkâna. Tere, maydanoz, turp, nane getirdi. Sıcaktan hemen içi geçen, boynu bükülen, akşamları ölüp kapkara bir çamur görünümüne bürünen... Kalan birkaç müşteri de yavaş yavaş çekildi. Nesim günlerce yatağında bir o, bir bu yana döndü. Batıyordu her şey. Uykusu gelse, o bile gözlerine batıyordu. Birden uyanıyor, kendini sırtüstü ve kıpır kıpır buluyordu. Sariye ayrıldı yanından, çocukların yanında yatmaya başladı. Yüz çizgileri genişlemiş, karnı iyice büyümüş, rengi karasarıya dönmüştü Sariye'nin. Nesim'in içi kederle doluyordu onu görünce.

Açmadı dükkânı. Satacak malı yoktu. Tırnaklarını yiyerek matbaaya gitti:

"Acıyınız efendim. Bende var, tam on bir çocuk. Doyuramıyorum. Babam yardım etmiyor. 'Artık yeter,' diyor. İki göz ev, bir de bildiğiniz o yoksul dükkân, başka şeyim yoktur."

"Ben size uğrarım Nesim Efendi..." dedi adam. Önemsemez, sıkılgan. Sabahın on buçuğuydu daha. Yanındaki iki kişiyle yeni açılmış viskiyi sakız leblebisiyle içiyorlardı. Nesim beklerdi ki... –Katılmazdı, asla katılmazdı– "Siz de buyurun Nesim Bey..." desin.

Nesim'in beklediğini görmüyormuş gibi sözünü sürdürdü. Nesim onun dünyasında bir delik açamadığını fark edene kadar durdu, harf kasası çok yakınındaydı. Elleri harfleri avuçladı bıraktı, avuçladı bıraktı.

Çıktığında, pişmandı geldiğine. Aradan geçen zaman pişmanlığını artırdı.

Belki bir ay sonra geldi gazeteci. Başı dikti, göbek salıyordu.

"Şu hesabı görelim Nesim."

"Ben efendim... Üzüldüm. Gelmemin sebebi borç değildi. Çok üzgünüm... Efendim."

Bir eli cebinde gazetecinin. Boş tablaları görmemek için olacak, eyvanlardan oluşan çarşının tavanını inceledi. Sokağın iki yanını çevreleyen çarşının güzelliğini fark etti. Yandaki sebzecinin dolu tablalarına, bağırgan renklere bakarak,

"Haydi Nesim..." dedi. Sesi bıkkındı.

"Yoktur efendim bir borcunuz."

"Yok yok... İnsan kapısına gelip boyun bükenden utanıyor doğrusu."

"Yoktur efendim."

Adam elini cebinden çıkardı, boş tablaya para attı. Nesim onun bir daha uğramayacağını, bağların koptuğunu düşündü. Ürktü:

"Benim gelişim... Efendim ben üç dil bilirim. Yani, size çeviri yapacak biri var mı diye sorarlarsa... Benim adımı verirseniz, diyecektim."

Gazeteci önce inanmazlıkla baktı yüzüne. Nesim indirmedi bakışlarını. Adam onun doğru söylediğini düşündü. Bunu yeterli bulmamış olmalı:

"İngilizce, Nesim..." dedi. "Biraz da Almanca. Bunlar işe yarar. Bu dilleri biliyor musun? Senin çağın geçti."

Yaz ortalarında Sariye hastalandı. Nesim babasından yardım alamayacağını iyice öğrenmişti. Matbaaya gitti yine. Kapının yanında durdu. Ardından güneş vuruyordu. Ses çıkarmadan kapıda boynu bükük durdu. Gazeteci bir an başını kaldırdı, ışığını kesenin kim olduğunu görünce yine başını eğdi. Hızlı hızlı yazıyordu. Nesim radyonun açık olduğunu, adamın haberleri not ettiğini

fark etti. Hep yanlış zamanda yanlış yerdeydi. Çıkmak istedi. Adam not almayı sürdürürken, öbür elini pantolon cebine soktu. Eline geçen parayı Nesim'e attı.

"Köpeğe kemik atar gibi..." diye düşündü Nesim. Kapıdan koptu, bir adımda paraların düştüğü yere vardı, eğildi, topladı; "Köpek kemiğe saldırıyor..." dedi.

"Sağ olunuz efendim."

Ertesi gün, bir çocuk gazete getirdi:

"Bunu patron gönderdi. Artık size her sayıdan gönderecek. Ben getireceğim."

Nesim'in içi ışıyıverdi: "Köpeğe kemik atmıyormuş, o benim dostum..."

Gazeteyi, tarihinden, radyo programına kadar okudu. İkinci sayfada, sağ ortada çerçeve içinde bir duyuru vardı:

SEBZECİ NESİM
İskenderun'un en eski sebzecisi
Her yerden ucuz ve taze meyve
ve sebze
Evde yapılmış nar ekşisi, zeytinyağ
ve zevklere uygun bulgur
SATILIR.

Nesim sevinçle kesti duyuruyu. Kestiği metni bir daha okudu. Kesik yitecekmiş gibi korku duydu. Seğirtti, parayla iki gazete daha aldı. Birini babasına götürdü. Tükrüğüyle ıslattığı kopya kalemiyle çerçeveyi daha belirginleştirmişti. Öbürünü, görüşme saatinde hastanedeki Sariye'ye... Sariye'nin yüzü güldü. İkisi de bayıldılar. Durup durup okuttu Sariye.

Belli ki kimse gazete okumuyordu kentte. Tek müşteri gelmedi. Duyurunun gazetede çıkışı sürdü. Bazen resmi duyurular çok oluyor, Nesim adını bulamıyordu. Kendini aldatılmış sanıyordu. Yola düşüyor, kapıda durup harf kasalarının içine elini sokuyordu. Yüzü kırışık, saçları kır, belkemiği eğri... Gazeteci gülümsüyordu onu görünce, buyur ediyor, kahve ısmarlıyordu. Küçücük, sehpa kadardı masası. İşleri iki oğlu yürütüyordu. Nesim kendisine kötü kötü baktıklarını sanıyordu. O yüzden kahvesini yarım bırakıp çıkmak istiyordu. Sırtına bir şaplak atıyordu gazeteci.

"Aldırma sen," diyordu. "Onlar eski dostlukların anlamını bilmezler."

Gazeteci öldüğünde içi yandı. Eskiyle bugün, gençlikle yaşlılık, yiğitlikle bitmişlik arasındaki tek bağ, tek tanıktı o adam.

Gazete gelmez, duyuru çıkmaz oldu.

Nesim'in sebze tablaları çürüdü. Dükkân duvarlarını rüzgâr aşındırmış, küf yemiş, kepenkleri kopmuştu. Yine de soğan, patates, maydanoz bulduğunda ve canı istediğinde açıyordu dükkânı. Çoğu kez istemiyor, üşeniyordu.

Gazetecinin kemikleri ağarmıştı, evine, dul karısını görmeye gittiğinde. Kapıyı çaldı, iyice kenara çekildi. Kovulacağından korkan bir köpek gibi başını omuzlarının arasına gizledi. Yaşlı kadına ıslak gözlerle baktı.

Sevinçle içeri aldı onu kadın. Kapının hemen yanındaki örtüsü dev boyda elma çiçekleriyle süslü sedire yan yana oturdular. Birbirine yarım dönmüş, ikisinin de elleri çok yakın olarak sedire dayanmıştı. Nesim'in aklına az sonra birbirinin kollarına atılacak âşıklar gibi durdukları geldi. Utandı, başını eğdi iyice. Parmağını bir elma çiçe-

ğinin yapraklarının kıyısında gezdirdi. Ağlaması ansızın başladı. Bir patlama gibi. Kentin güz yağmurları gibi. Kadın da yavaşça ona katıldı. Sürdü ağıtları.

Ayrılırken Nesim hâlâ eğik başını kaldırmadan fısıldadı:

"Beni anlayınız, tek dostumdu."

Kadın mahcup ama içtenlikli gülümsedi, sırtını tapışladı:

"Şimdi onun yerini ben alıyorum."

Daha sonraları da gitti kadına. İki üç ayda bir. Yalnız yaşayan kadınların evinde anlatılmaz bir eskilik vardı. Daha doğrusu, sokaktaki insanlarda bulunmayan bir güzel koku... Markaları unutulmuş kokular mı kullanıyordu onlar, yoksa evlerinde doğa eskiyip böyle bir koku mu salıyordu, bilmiyordu bunu ama hoşlanıyordu. Bu evde, sessizlik, dinginlik, habersizlik ve değişmezlik gibi özlediği şeyler vardı.

Kadın, çocuklarını ve torunlarını anlatıyordu. Birincileri anlatırken üzgün ve öfkeli, öbürlerini anlatırken yüzü ışıklı ve umutluydu. Nesim de öyle. Hep aynı sedire, hep yan yana oturuyorlardı. Nesim, Sariye'den yakınıyordu. Kocasına hiç yakınlık göstermiyordu. Onca yıllık evlilik yokmuş gibi davranıyor, oğullarını her zaman haklı, Nesim'i beceriksiz buluyordu. Yüzünde sabırsızlık, öfke, ayaklarında odadan kaçma telaşı vardı ve bu Nesim'i çileden çıkarıyordu.

Sözü uzattığını fark ediyor, birden susup başını öne eğiyordu. Kadın fırsat bu fırsattır deyip çay getiriyordu. İncir pestili, turunç reçeli, koruk şerbeti sunuyordu konuğuna.

Nesim, nar ekşisi getiriyordu sonbaharda. Sabun, sepet dolusu limon.

Akşam alacasının indiğini, gölgelerin karalığa dönüştüğünü ve yittiğini gördüklerinde Nesim hemen gitmek istiyordu. Kadın telaşla fırlıyor, içeri seğirtiyor, sesleniyordu:

"Bir dakika Nesim Efendi, bir dakika bekleyiniz."

Cüzdanla dönüyordu. Cüzdanı yemek masasının üstüne bırakıp çıkarken, yine her zamanki sözü söylüyordu:

"Lütfen taksidi alınız Nesim Efendi."

Hangi taksit diye sormuyordu Nesim. Bu parayı yirmi beş yıl önce doldurduğu ve altı delinmiş gibi eve gelir gelmez çocukların karınlarına boşalan meyve sepetinin bedeli sayıyordu. Birkaç kâğıt para alıp içeri sesleniyordu:

"Taksidi aldım efendim, izninizi istiyorum."

Kadın odadan çıkıp geliyor, Nesim'i geçiriyordu. Kapıyı kapadıktan sonra kalan parayı sayıyor, Nesim Efendinin her zamanki gibi gülünç bir miktar aldığını görüyor, sevgiyle mi, acıyla mı olduğunu çözümleyemediği bir gülüşü uzun süre yüzünde gezdiriyordu. İkisi de bu oyunu niçin sürdürdüklerini çözemiyordu.

Giderek daha az konuşmaya başladılar. Daha çok ve uzun bakışıp başlarını olumsuzlukla iki yana salladılar ve kederle gülümsediler. Önlerindeki sehpada bekleyen içeceklerine aynı anda uzandılar, elleri birbirine çarptı. Tedirgin oldular.

Alaca koyulaşırken, akşam dumanları; kömür, kızartma ve salata kokularıyla renklenirken, sokak kapısının önünde uzun uzun vedalaşıyor, çocuklarına, damat ve gelinlerine davranışlarına ilişkin son uyarıları yapıyor, unutulmuş ayrıntıları hatırlayıp bir çocuğa anlatır gibi ağır ağır anlatıyorlardı.

Nesim karanlık sokakları gülümseyerek geçiyordu.

Belkemiği iyice çarpılmış, siyatiği bacağındaki aksaklığı devamlı hale getirmişti. Saçları gürdü, eskisi gibi kırçıl karışık ve kirli görünümlü.

Bir dahaki gelişinde, Fransızlar döneminde gerçekte neler olduğunu anlatacaktı. Onun kendisi hakkında bildiği şeylerin abartılmışlığından kuşkusu yoktu. Çok önemli olan, yaşamsal olan şuydu: Bir gecenin parlak, renkli, müzikli, zengin bir gecenin özel koşulları içinde, sarhoşluk ve deneyimsizlikle bir zayıf ânı olmuştu. Bunu yadsımıyordu. O zaman başına gelen, sonradan yapısı, doğaya aykırıymış gibi değerlendirildi. Kullanıldı bu. Yaptığı işi kötülemek için, kendisini küçültmek için... Böyle bir şeyden insanın kendini kurtarması kolay değildi. Hatta olanaksız bile denebilirdi kurtuluş.

Şu da vardı: Bu sapkınlıkta horlananlar yalnızca dişi rolü verilenlerdi. Öbürleri, bunu asıl sürdürenler, zorbalar, kıllı göğüsleri, kalın bıyıkları, kirli enseleri, tiksindirici terleri ve övüngen cinsellik kokularıyla kabaran erkek hayvanlardı. Onları yenemiyor kaçıyordun. Kaçınca, olur olmaz, başarılır başarılmaz, kötü, daha kötü ne varsa sırtına yapıştırılıyordu. Kaçmasan mı kurtulurdun, kaçsan mı?

"Düşünün hanımefendi, bunu hâlâ öğrenemedi Nesim."

Bir karanlık, karışık dönemin günahını; gerçek elebaşlardan alıp kendisi gibi maşa olduklarını sonradan anlamışların sırtına yıktılar. İlhak gerçekleştiğinde, bu diyardan yalnızca kahramanlar, ahlak savunucuları, kanları düşünceleri temiz, kendini vatanına adamış, coşkulu, güçlü bir ırkın insanları kazanılmıştı. Sevsinler...

Hazırlıyordu sözlerini. Geliyordu. Ya kadın evde olmuyor, zili çalıp çalıp dönüyordu, ya çok dertli görünüyordu. Nesim'in içinden çıkamadığı sorununu tartıştıkları gün de sıra buna gelmedi.

Kentin ışıkları gökyüzünün karanlığında biraz solarak parlıyor, yıldızları görünmez ediyordu. Karabiber ağaçlarının gece başlayan kokuları, içine sevinci ve hüznü birlikte akıtıyordu. Dünya çok güzeldi. Bu güzellikten çok erken pay almış, daha sonra farkına varmadan sürekli uzağa düşmüştü.

Az daha bir kedi yavrusunu eziyordu. Onu geçti. Akşamın yemek telaşıyla nasılsa açık unutulmuş bir kapıdan sıvışmış, altı bağlı bir çocuğu yarı aralık tahta kapıya götürüp içeri bıraktı. Kaşlarını çatarak onu korkuttu:

"Çıkma karanlığa bebek..."

Gülümsedi, ama çocuk çok korkmuştu. Ağladı.

Sokakları sabahlara kadar ışıklandırılan bir kentti artık burası. Nesim, çarşıların kalabalıklaştığı, sebzecilerin birer ikişer yittiği, yerine üçer beşer manavların geldiği, makaralı metal storlarla kapanan, yahut ışıklı cam vitrinlerine alarm zilleri takılan bu sokakta, arabesk kemerli, derin duvara oyma odacıklı dükkânının çürümüş tahta kepenklerini erkenden kilitliyor, kendisinin yanına bile sokulmayan bereketi görmemek için gidiyordu.

Nesim'in görünmeyişinin değil, dükkân kepenklerinin on beş günden beri kapalı oluşunun ayırdına vardıklarında, eski kentin eski dükkâncıları onu aradı. Yoktu. Hiçbir yerde izini bulamamışlardı. Ev külfeti de dört yana dağılmış arıyordu. Son günlerde "Gitmeyi bilmeli" diye kendi kendine konuştuğunu söyledi Sariye.

En küçük oğlu buldu. Yayladağında, köydeydi. Kayınbiraderinin oğlunun evine sığınmış, kucağına küçük bir kız oturtmuştu. Oğlunu gördüğünü bile belli etmedi. Elindeki bisküviden küçük parçalar koparark kızın yeni çıkmış iki dişinin arasına sokuşturuyordu. Oğlunun yüzüne bakmadı:

"Sariye'ye söyleyin. Kendisine gelinlerin yahut damatların yanında yer bulsun. Artık onun için Nesim yoktur, bir daha dönmeyecektir."

Sesi uzak ve yorgundu. Sözcük bulmakta zorlandığını fark etti oğlu. Babasını konuşturma çabası boşa gitti. Suçlandı çevredeki insanlara karşı. Durup onu inandırmanın yararı yoktu. Oğlu giderken kucağındaki çocuğu yere bıraktı, bahçe kapısına kadar aksayarak geldi, ardından bağırdı:

"Hanımefendiye selamımı söyle. Hakkını helal etsin. Varsa benim hakkım çoktan helal etmişimdir. Borç falan da yoktur. Hiçbir zaman olmamıştır. Bunu kendisi biliyordu. Ben de biliyordum."

Oğlan anlamadı. Şaşkınca baktı dayıoğluna. "Ne diyor bu?" anlamında bir el hareketi yaptı. Nesim'in ardında duran adam, "Boş ver, üstüne varma" demek istercesine, elini boşlukta salladı.

Nesim, oğlu görünmez olana kadar baktı ardından. Konuştuklarını ardındaki adam anlamıyordu. Zaten, "enişte" geldiği günden beri doğru dürüst bir şey anlatmadı. Durmadan içinden, bazen de sözcüklerin bir bölümünün ses olarak patladığı tuhaf bir biçimde ve çok kederli konuştu:

"O gazeteci, Ömer Bey, sonra da karısı... Benim tek dostumdu. Kötü söz söyledi Sariye. Sandı ki, Nesim dost olmayı bilmez. Kimseler de Nesim'i dostluğa kabul et-

mez... İftira etti dostuma. 'Kim bilir ne gibi bir hesabı vardır o kocakarının,' dedi. Sariye'nin yüzüne bakmak gelmiyor içimden. O yüzden, evimin kapısını vurdum çıktım. Dönmemektir kararım. Çalınacak kapı değildir, çünkü açacak olan haindir. Kapalı kalsın bana. Yüreğim soğuk, dilim konuşmakta isteksiz. Ağzıma mühür vurdum, yürek yıkmaya açılmaz bir daha."

Çarşıya indi küçük oğlu. Minibüs dolmak üzereydi. Çok üzgün görünen oğlanla konuşmak gereğini duydu dayısı, kahvenin camına vurdu, "Bekle, geliyorum" anlamına. O yetişene kadar minibüs doldu. Şoför beklemek istemiyordu, kızdı. Oğlan telaşla seğirtti dayısına, ortada buluştular.

"Bacım Sariye meraklanmasın oğul. Nesim enişte sana ne dediyse, ciddiye alma. O artık sözünü bitirmiş kuşaktandır. Amma iyi adamdır bunu aklından çıkarma. Buradaki çocukları gönendirdi. Hepsi de çok seviyorlar onu. Kalsın yanımızda. Yabancımız değildir. Burada ölsün. Haberini veririz... Duasını yaptırır, helvasını kardırırsınız. Yalnız... Üstüne toprak atmak, oğul boynuna borçtur. 'Yetiş', dediğimde, dokuzunuzdan biri kopup gelmeli..."

Nisan 1989

Gülperi

Gün kavuşurken yağmur başladı, sabaha kadar yağdı. Çocukluğunun sisli dağlarının çevresini kuşatması belki o yüzden. Kaygısız günleriyle bütünleştiğini düşündüğü Çolak Ahmet'in yüzünü anımsayamadı. Onun ölümünden az sonra sokaktan kaçırılışını, bulunup köye getirilişini, baba evine alınmayışını acıyla yaşadı: Yalnızlık korkusunu duydu.

Yirmi beş yıl önce... Oldu mu o kadar? Parmak hesabı yaptı: Yirmi beş yıl işte.

Birbirine benzeyen kasabalarda dolaştı onca yıl. Unutmak istediği evler, erkekler, yataklar kaldı ardında.

Enver yanında, yatağı sahiplenmiş, horlayarak uyuyor. Ayakları kokuyor. Bazen böyle birdenbire Çolak Ahmet'in Şerifesine dönüşüyor: Nazlı Şerifesine... Öğürdü. Elini bastırıp ağzına gelen pilav, turşu karışımını yuttu. Gövdesi kafasından iyi: Karşı çıkmaz. Çıksa da geri çekilir. Gevrek bir dal gibi sürekli kırılamaz ki insan.

Akşam geldiğinde öfkeliydi Enver. Nedenini sormadı. Zaten kimseye soru sormadı Gülperi. Sedirin kıyısına çekildi. Gömleklerini çitidi, düğme dikti.

Enver sofrasını kendi hazırladı. Bulgur pilavını beğenmedi, söylendi. Rakının üstüne ılık biraları çekerken yine söylendi:

"Niye karşıma oturmuyorsun kız?"

İşini bıraktı, masaya karşısına oturdu.

"Bakma öyle ıslak koyun gözlerini dikip. Neye yararsın sen ha? Neye?"

Yatakta beceremedi, buna da kızdı. Gülperi'ye yumruk attı. Başını eğdi Gülperi. Şakağı morardı. Rahatlıyorsa, vursun da rahatlasın Enver. Nasılsa canı yanmıyor artık. Gövdesinin duyarsızlığı şans... Oysa bir zamanlar... O zamanları dağın tepesindeki çağlayanın ardındaki oyukta saklanan, çağlayandan sıçrayan damlacıklarla gövdesi ürperen sekiz on yaşındaki ince çocuk olarak hatırlıyordu. Suların arkasından bakardı: Ötelere kadar uzayan yollar, yolların tam ortasından geçtiğini sandığı dağlar görürdü.

Yağmur hızlandığında bir ara uyandı Enver, sürahiyi başına dikti.

"Yarın Reise gidecek, ne yapıp edip bayram sonuna kadar tezgâhları işletme izni koparacaksın."

"Onca yol denedin, hepsine hayır, dedi. Ben nasıl yapayım? Herif Nuh diyor peygamber demiyor işte."

"Şimdi de bu yolu deniyorum ulan! Bunca yılın orospususun. Yolunu yordamını kendin ayarla."

Bunca yılın... Doğru. Yirmi beş yılın. On iki yaşında, önüne tek yol çizdiler.

Dağların arasına sıkışmış, yeşillikleri, derinlikleri ve yükseklikleri sislenen köyde uzak tarlalardan birine kaldırılmış kızı gördü: Hızlı boy atmış orman ağaçları gibiydi: Genç ve gevrek. Yarasını, beresini, utancını, aşağılanmışlığını, ağrılarını, onur kırgınlığını geçirmesine izin vermediler, yardım etmediler.

Enver uyudu, yağmur sessizleşti, kesildi. Gülperi, morlu karalı basmadan kestiği, çivilere astığı uçları tarazlanmış perdenin ucunu kaldırıp baktı. Toprak yoldan sular akıyordu. Buradaki dağlar da yüksek, ama uzakta. Bir iniş çıkışlık uzaklıklar değil uzaklıkları.

Daldı...

Gün ışığı kapının altından, perdenin morundan sızıyordu, uyandı. Oda havasızdı, ayak kokusu artmış gibiydi. Bu kasabadakiler de gün doğmadan tarlalarına koşmuş olmalıydılar. Şerife ile dedesi gün doğmadan evden çıkar, Çolak Ahmet Kavesine gelir, köylüden bazısı ilk çayı orada içerlerdi. Dedesi eliyle hazırlardı ilk çayı.

Enver'le beraber olana kadar daha çok bağ evlerinde geçirdi onca yılı. Bağlar bozulduktan, asma dalları kardıktan sonra, dalların üstündeki pasrengi lifler eriyip toprağa karışırken, toprak yağmuru emip kendiliğinden kabarırken, erkekler gelmek için günbatımını beklerken, Gülperi gün batmasın diye dua ederdi. O yıllarda gün ağarırken kalkamazdı. Yorgun olurdu.

Enver'den öncekini, Bestami'yi anımsadı:

"Bu işin yordamını bilmiyorum. Vallah bilmiyorum."

"Sus... Tanrının adını ağzına almaya hakkın yok senin."

"Senin oluyor da, benim niye olmuyormuş? Sen üçkâğıt açan dümbük değil misin?"

"Çarparım şimdi ulan!.."

Çarptığında canı yanmıyor, onuru kırılmıyordu Gülperi'nin.

"Hiçbir şeyi kendin yapamadın. Aptalın tekisin. İsteksizliğini bu kadar belli etmeseydin..."

"Sen de yıllarca açılan her yatağa yat bakalım."

"Erkeğin nefsini uyandırmak isteseydin, uyandırırdın yani."

"Değil mi?.. Belkemiğim sızım sızım sızlayarak kazandığım parayı sen alacak olduktan sonra..."

"Ne yapacaktım? Bedavaya mı besleyecektim senin gibi yol yordam bilmez orospuyu?"

Birbirlerine benziyorlardı. Kuzu gibi yumuşak ve sessizdiler müdürden, başkandan izin isterken. "Tamam bey... Emin olun bey... Meraklanma bey..."

Eski çadır indirilir, kurulur, ördek havuzu, halka tezgâhı yerleştirilir, iş kolaylaştığında, Gülperi bir köşede günün tek yemeğini pişirirdi.

Tiksinerek Enver'in açık ağzına, eksik dişleriyle büyüyen biçimsiz boşluğa baktı. Kalkıp boyasız kapıyı açtı. Güneş gözlerine doldu. Pencereleri açıp perdelerin uçlarını kanatların üstüne koydu. Toprak ve uzak bir yarpuz kokusu değdi burnuna.

Yüzünü yıkadı, döndü. Yatağın dibine kaçmış olan beyaz ayakkabılarını aldı. Topukları erimişti. Sandalyeye oturup ayakkabıları yan yana koydu. Sağ teki dışarı kayıyordu. Burada kalsalar ne olur, kalmayıp gitseler ne fark eder?

Çorap giymesi gerekir. Çadırdaki gibi çorapsız dolaşamaz. Çıplak topuklarına allık, tırnaklarına üst üste kıpkırmızı oje sürer, yeni yetmelerin akıllarını çelerdi. Kara çoraplarını çıkardı bohçadan. Pütürlü parmaklarına takılan iki tel kaçtı. Kot eteğini giydi. Kalçasının üstündeki yağ lekesiyle sokağa çıkılmazdı. Sabunlu suyla sildi. Leke dağıldı. Geniş bir ıslaklık oluştu. Japone kollu kara bluzunu geçirdi sırtına. Bunca yıldan, bunca işten sonra bile hâlâ dik memeleri. Saçlarını taramadı. Parmaklarını birkaç kez aralarından geçirdi, arkasını kabarttı.

Aynayı aldı. Gördüğü kadının gözlerindeki ıslaklık yüreğini ezdi. İri, kirpikleri yukarı kıvrık kara gözleri, giderek çukura kaçıyor, küçülüyor gibi.

Akşamları dedesi önde, kendisi arkada kahveden dönerken, cami duvarının dibine çömelmiş, bastonlarını

dizlerinin üstüne uzatmış, sakalları toparlak yaşlılar sorardı:

"Onca torunun var Çolak. Niye ille bu kız?"

"Severim kâfiri, yüreği sıcaktır."

"Öbür torunların yürekleri soğuk mu?"

"İyidir onlar da... amma... Görmez misiniz? Kirpikleri bakışlarının sıcağından kavrulmuş da yukarı kaçmak istermiş gibi."

Gözlerini aynadan kaçırdı. Bir küçük kız, boyu uzun, gövdesi irileşivermiş on ikisindeki kız kırılıverdi belinin altından. Her yan kanla, terle, korkuyla ıslandı.

Bir yılı geçti Enver'le konuşalı. Unutmuş gibi yapıyordu.

"Ne? Gözün mü bozuluyor? Ulan nakış mı işliyon, kitap mı okuyon da gözün bozuluyor? Zaten kadınlıktan nasibin yok, düşe düşe buralara kadar düşmüşüz. Bir de gözlük taktın mı?.."

"İş sırasında takmam."

"Yok takacaktın. Peki ne zaman takacaksın?"

"Bilmem... Olsa iyiydi yani."

"Pazara getirirlerse bakarız birine."

"Önce doktora görünsem diyordum. Pazara getirilen gözlük... Kim bilir kimindir yani!"

"Doktormuş... Pazardaki çok bile sana. Sınar alırsın."

Aynayı yatağın üstüne attı.

Reis ters bir adam. Yaşlı üstelik. Genç olsa iş kolaydı.

Hepsi izin verir. İzin vermem diyen de verir. Onların donlarını görür, kokularına katlanır... Verirler.

Hazırdı.

Bu odadan çıkınca çocukluğuna dönse. Sis basan

köye; şehirlerarası yol üstündeki ÇOLAK AHMET HAYRATI... RUHUNA FATİHA... yazılı pınarın tepesindeki yere varsa. Sağ kolu tutmaz, sakalının telleri sayılır, boz mintanlı, kara poturlu dedesiyle el ele tutuşsa...

"Buralar böyledir yavru. Güneş doğarken de ay büyürken de toprağın tütünü göğe doğru yükselir."

İşlek yolun yamacındaki sık böğürtlenlerin yanından dar bir merdivenle çıkılırdı kahvenin bulunduğu düzlüğe. Köyden birinin mavi zemin üstüne beyaz boyayla yazdığı GAZİ AHMET KAVESİ yazısının çoğu silinmişti. Neyi tanıttığı çoktandır belirsizleşmiş tabela, asıldığı ağaç dalında sürekli sallanırdı.

Çolak Ahmet Ağa, tek kız torunu Şerife'yi alırdı yanına. Evden anayola çıktıklarında sisler içinde yüzerlerdi. Geldiklerini hiçbir zaman bilmediler. Her kez sezdiler. Rüzgâr hızlandığında tabela ağacın alt dallarından birine gidip gelip çarpardı: Tak... Tak...

"Bizi bekliyor, duyuyor musun kızım?"

Dedesi önden çıkardı. Akşam sisi kısacık bir süre için iner sonra dağılırdı. Vadideki çamların tepeleri o zaman, nar tanesi rengindeki gökyüzünün içinde belirirdi... Gökyüzü giderek koyulaşıp, yıldızlar parlamaya başladığında Çolak Ahmet ocağı söndürürdü.

"Akşam şer getirir yavru. Çok denedim. On bardak çayın, beş gazozun getireceği para eksik olsun. Yürü gülüm, vakit olmuştur..."

Kapıları, arkadaki ardiyeyi birlikte yoklarlardı. Pencerelerin tahta kepenklerini Şerife dışardan iter, Çolak Ahmet içerden çengellerdi. Uzak dağ köylerinden birilerinin daha kuşlukta bıraktığı, aluçtu, ahlattı, fırın kavurması mısırdı, elmaydı, duttu... Torbayı yüklenirdi Şerife. Dedesi, tek eliyle sardığı, tabakasına dizdiği sigaralardan

birini avucunun içinde emer gibi içer, yan yana yola koyulurlardı.

Sabah geldiklerinde, merdivenle çıkılan düzlüğe sekiz masalarını ve otuz yedi sandalyelerini taşırlardı. Biraz ilerde düzlük daralır, kama ucu gibi biterdi. İkinci yıl oraya havuz kazdırdı Çolak Ahmet, alabalık besledi. Havuz üç katlıydı. Tepeden gelen su, boylarına göre ayrı havuzlarda tutulan alabalıkları sürgit yıkıyordu. Yoldan gelip geçene sattıkları alabalıkları dağ köylüleri ırmaktan tutar getirirlerdi. Yanında andaç diye bir kâse dolusu dağçileği yahut badem sunarlardı.

Yeşillikler sararmaya, kızarmaya başladı.

"Bunları satarken cinayet işliyormuşum gibi geliyor artık..."

Nasıl baktığını bilmeden uzun uzun baktı dedesine.

"Bakma öyle. Bakma. Bir daha almayacağım, satmayacağım."

Hava giderek soğudu. Sis azaldı, nem arttı. Titreşerek ocak başına sığındılar. Müşteriye hizmete erindiler.

Kar atıyordu son balıkları satıp, masa ve sandalyeleri son kez içeri taşıyarak üstlerine çifte kilit vurduklarında...

O akşam eve dönerken, gölgesinin dedesinin gölgesi kadar uzun olduğunu gördü, gösterdi, gülüştüler. Üç yıldır geliyordu. Hiçbir şey değişmedi sanıyorlardı. Oysa, güneşli ve sulak bir tarlada, balıklı suyla sulanan bir kavak gibi boy atmıştı.

Baharda kahveye gidemedi Çolak Ahmet. Güçten düşmüştü. Havuzların üstlerinin kapatılmasını, suyun künklerle aşağı verilmesini, yalak yapılmasını ve çeşme takılmasını istedi. Ölümünden sonra iki oğlu; Şerife'nin

babasıyla amcası yalnızca RUHUNA FATİHA yazdırdılar. Yalak taşında laleler bir uçtan yukarı çıkıyor, en üstte aynı dalda açmış iki lale görünümü alıp birbirlerine dolanarak aşağı iniyordu.

"Taşı lalelerle süsletir misin dede?" diye sormuştu yaşlı adamın yatağının üstüne uzanıp.

Çolak Ahmet, "Laleler kakılsın taşın üstüne..." dedi ustaya. "Kızım öyle istiyor."

Dedesi ölünce, çocukluk bitiverdi. Eve kapatıldı. Eskisi gibi dolaşmasına izin verilse, böğürtlen, madımak, ebegümeci toplasa, bunları torbaya doldurup eve taşısa büyümez, karanfiller işlemeyi öğrenmezdi. Karyola etekleri, köşe yastıkları, ara dantelleri, mekik, iğneoyaları, sıçandişi, rokoko, çiniğnesi ve motifler üstüne konuşmazdı.

Kızlar hep bir aradaydılar. Kıkırdar, ağızlarını kapayıp, yüzlerini saklayıp bakışlarını kaçırır, konuşur, güler, arasıra çapkın bakışlar atarlardı. Şerife hemen öğrendi bunları. Öykülerle duygulandığını fark etti. Maniler ezberledi.

Bunları bilmese ne Ömer'e, ne de onun amcasının oğlu Hilmi'ye bakardı, çekili perdelerin ardından. O günlerde bunu niçin yaptığını biliyorsa, Tanrı canını alsın. Belki Ömer'in ayağına geçirdiği tutamaçlı demirlerle tahta elektrik direklerine çat çat tırmanıp direğin tepesindeki fincanları sarması, sigortaları değiştirmesi heyecan vericiydi.

Köyün epey uzağında, iki tarlayı ayıran iğdeli arkın içinde perişan yatarken ve zaman belli belirsiz bir yağmurla üstünden geçip giderken bulundular. Bulanlar Şerife'yi öylece bırakıp birbirlerini yaralamış olan Ömer'le Hilmi'yi hastaneye götürdüler. Hilmi'nin öldüğü haberi

köye ulaşınca, Çiçek Nineye sığınmış olan Şerife'yi Hilmi'nin annesi öldürmeye kalktı. Saçına yapışıp yerlere çaldı. Eline geçirdiği kiremitle kafasına kafasına vurdu. Kiremit parçalandı. Kadının elleri Şerife'nin başından akan kanlardan yapış yapış oldu.

"Bu orospu olmasa bunlar başımıza gelmeyecekti. Kancık it... Çolak Ahmet'in seni dağ başlarına taşıması boşuna değilmiş meğer. Aha oğlum öldü, emmisi oğlu mahpusta."

Orospu değil o zaman. Kadın değil çocuk değil.

"Beyim... Bayram bitene kadar izin lütfet," derim. Gözlerimi gözlerine dikip dudaklarımı yalarım. Sonra başımı yavaşça önüme eğerim.

İki ayı geçti buraya geleli. Oysa on beş günlüğüne izin almışlardı. Bayram savuşunca zaten bahara kadar iş olmaz. Hiçbir kasabada olmaz. Diz boyu çamur, ince çadır, yüreği buyduran soğuk, keyfe yetmez. Ayaklar çekilir, kasabalılar kendi üstlerine kapanır, sağır dünyaları dilsizleşir.

Şimdi çadır dolu. Üç beş kez langırt oynayıp beş on kez halka attıktan sonra ellerini ceplerine sokarak diğerlerini seyreder herkes. Aç gözlerini Gülperi'ye diker, bacağının eteğin sakladığı bir yerini, kolunun olabildiğince üstünü, koltuk altını, memelerinin çatalını gösterirler.

"Oğlunu everiyor Reis. Yarın davulu vurulmaya başlıyormuş. Böyle günde hayır demez."

"Niye demesin?"

"Dedirtme ulan. Halledemezsen... Kafamın tası atabilir yani."

Susmuştu Gülperi. Hiçbir şey önemli değil. Can tatlı, dünya güzel mi gerçekten? Çolak Ahmet öyle derdi. Karşılıklı oturduklarında Çolak Ahmet dört yana bakar,

havayı koklar, taze yemişleri öyle tadardı. Eliyle yedirirdi Şerife'ye. Bütün nazının dedesinin ölümüne kadar sürmesi... Kader dedikleri bu muydu?

Davulun sesine doğru yürüdü. Toprak yağmuru çekmiş, yollar neredeyse kurumuştu. Çift kapılı bir evin önü kalabalıktı. Çığlıklar, bağrışlar, ağıtlar... Adamın biri bir kızı dövüyordu. İlenenler, saç baş yolanlar, dövünenler bir görünüp bir yitiyorlardı.

"Ne oluyor kardeşim?"

Dönüp bakan kişi Gülperi'yi görünce yere tükürdü, uzaklaştı. Gülperi ardından gitti, koluna yapıştı:

"Ne oluyor dedim?"

"Raif Efendinin kızı Cabir'le kaçmış. Jandarma az önce götürdü oğlanı. 'Almam' dedi Cabir. 'Kız değildi', dedi. Raif Efendi kızını dövüyor."

Adam bir kez daha tükürdü: "Hepsi orospu bunların..."

O kızın bedensel acı duymadığını biliyordu Gülperi. Dünyasının kapkara olduğunu da. Bir şey duymaz, anlamaz, acı çekmez. Ağlaması, öylesine işte...

İlerdeki patozu gördü. Paslıydı, kirliydi. Vidaları dökülmüş, kolları gevşek. Gitti oturdu. Kadınlar, kızı babasının elinden aldılar sürüklediler. Kız direndi, çömdü. Ayaklarını yere yapıştırmak istercesine sıkıca bastı. İki koluna asılıp götürdüler.

Hayvanlarına yapmazlardı bunu...

"Çiçek Nine git, söyle. Anam babam sahip çıksınlar bana."

Çiçek Nine gitti, geldi:

"Kızımız yoktur. Yüzümüzü yere çevirmiştir. Köyden gitmez, ele güne görünürse vurdururuz, dediler kızım."

Çiçek Nine bile zorla kaçırıldığına inanmadı pek.

"Bir biri, bir öbürü üstüme çıktı nine. Hangisi çıktıysa öbürü suratımın ortasına oturdu. Acıma, ağıdıma güldüler, memelerimi, yanaklarımı dişlediler. Vuruştuklarını görmedim, nedenini de bilmiyorum..."

"Bilmem ki kızım... Anasının babasının gözden çıkardığı kızı tutamam evimde. Köy yerinde bizim gibi elini eteğini çekmiş avratlara böyle işler düşer amma... Bu işte kan aktı. Sen kızım, şafakla git. İyi vakittir."

"Bağışlanmayacak ne yaptım ben nine?"

"Sana orospu dendi kızım. Bu yaşında bir ölüme bir mahpusa yol açmışsın. Bağış dilemekle kurtulunmaz ki..."

O şafakta sis yoktu. Çiğ benzeri seyrek bir yağmur dağı taşı ıslatıyordu. Bir kamyon durdu. Şerife atladı. Şoför, Çolak Ahmet Hayratı çeşmenin önünde durdu. Şerife başını öte yana çevirdi. Ağaçların tepeleri görünüyordu. İmam Hamit Amca ezan okumaya başladı. Son duyduğu sesti köyden.

Kalktı, davul sesine doğru gitti. Boğazındaki yumru bir erise... Kız gözlerinden gitmiyordu. Çamurlanmış kırmızı güllü fistanı, yer yer yırtılmış pazen donu ve yoluk, örgülü saçlarıyla... Saçlarının bazısı yüzüne yapışmıştı.

Ardına kadar açık kapıya geldiğinde davulun sesini göğsünün ortasında duydu. Önce şişman, karayağız, yanağının ortasında çıban izi bulunan davulcuyu ve zayıf kavruk, neredeyse oğlan denilecek zurnacıyı gördü. Onlar görmezden geldiler. Ortada oynayan adamın başının üstünden buz ya da sabun kaydırır gibi binlikler kaydırdı, yerlere saçtı bir kadın. Gülperi oyun meydanının epey

dışından dolandı, ilerde yirmi kadar kadının oturdukları terasa yaklaştı. Buyur, demediler. Kim olduğunu bildikleri ve yadırgadıkları belliydi. Terasa çıkmak için bacağını kaldırdı, çıkmadı. İndirdi geri.

"Reis Beyle görüşecektim."

"Niçin görüşecektiniz?"

"Bir iş var da..."

"Yenge... Bak biri dayımı soruyor."

"Geç gelecek de. Gece gelecek de..."

Kadın, duydun, der gibi Gülperi'ye baktı. Sedire gövdesini sermiş, ayaklarını yere uzatmıştı. Yanındaki teypte düğüne aldırmadan bangır bangır gâvur müziği çalıyordu. Öbür yanında taştı taşacak bir rakı kadehi vardı.

"Oldu..." dedi Gülperi. Döndü. Ayakları dolaşıyordu. Saman serilmiş ve ıslatılmış oynama yerinde ayağı kaydı. Doğrulmak istediğinde zurnacının koluna, ardından ceviz ağacının alçak dalına çarptı. Neredeyse gözü çıkacaktı.

"Kim bu kadın yenge?"

"Lunaparkçıların orospusu olmalı. Niye geldiği de belli."

Sırtının ortasına koca bir taş değmiş gibi...

Sokaklar şıkır şıkır... Güneşle yıkanıyor sanki. Yandaki arktan aşağıdaki tarlalara su verilmiş, hızla akıyor, arkın içinde çakıl taşları yuvarlanıyordu. Davul sesi giderek azalıyordu.

Durdu. Acelesi varmış gibi telaşla dönüp geldiği yoldan aşağı inmeye koyuldu. Düğün evini geçti, patozu buldu. Birkaç çocuk evin önünde bekliyor, yapayalnız kalmış bir eşek anırıyordu.

Utanmamayı öğrenemedim. Üstelik kadın değil, dişi ettiler beni.

Kızın evini geçti. Epey ilerdeki bir evin önüne geldiğinde ağlama sesini duydu. Arka verilen su çok artmış, sokağı çamura kesmişti. Atladı, karşıya geçerken ayakları çamurlandı. Ellerini ağzının iki yanına dayadı, bağırdı:

"Kıızzz... Bahtsız kıız. Gitme. Madem dövdüler, seni kabullenirler. Gitmek daha zor. Bu acının hesabını tek başına ödeme. Haksızlığı söyle kız, haksızlığı söyle!.."

Balkonlara, kapı önlerine çıkanlara bakmadı. Gülüşmeleri, küfürleri duymazdan geldi. Yokuştu sokak. Güneş gözüne giriyordu.

Meydanın ağzında burun burna geldiler Enver'le. Bu sıcakta kara takım giysi vardı sırtında. Mor kravat, mor mendil ve beyaz çoraplıydı. Ayakkabısını boyatıyordu. Kokusu keskindi her zamanki gibi. Kaşlarını kaldırdığını görünce, ona söz bırakmadı Gülperi:

"Reis yokmuş burada. Karısını buldum. Akşama gel de konuş, dedi. Gün batınca yine gideceğim..."

Mayıs 1989

Üçgenin Perişan Kenarı

Dün öfkeliydi İlyas. Sözcükleri birbirine karıştırarak söyleniyordu:

"Ne kadar açgözlüsün. Kızlara verdiğin yemek ağza alınır gibi değil."

Orada, kızlarla birlikte yemek zorunda değil. Yemekler değişmedi. Saime Hanımın odasında kendisini en güzel parçaların beklediğini biliyor. Yine de kızlarla oturmuş, önüne konan şeyleri atıştırıyor. Kepçekulaklı kızın dizinin dibinde olduğu için, yediklerinin farkında değil. Saime Hanımın sofrayı kurdurduğunu, kapının aralık çizgisinden kendisini izlediğini bilmesine karşın, masalarına oturduğu kızlara bir şeyler anlatıyor, onları güldürüyor. Saime Hanım onun bir yandan da dizini kepçekulaklının bacağına sürttüğünü görür gibi. Bilir onun bakışlarını. Yarı kapalı gözkapaklarının ucunda kalın bir çizgi gibi duran kirpikleri, gözün şakağa birleştiği yerde oluşan yığınla kara bir gölgedir. Onu çok çekicileştirir bu. Keşke hiç söylemeseydi kendisine.

Dayanamıyor, kapıyı açıp dışarı çıkıyor. Kirli, yağlı sular, çorbalar dökülmüş kırmızı ve yeşil formika kaplı masalardan yükselen koku içini bulandırıyor. Kızlar yakınıyorlar, ama hiçbiri, bir tek pirinç tanesi, bir salata yaprağı bırakmıyor tabağında, yemeği ziyan etmiyorlar. Kıtlıktan çıkmışlar sanki. Saime Hanım duymak için zorlasa kendini, vahşi hayvan homurtularını bile duyacak.

İlyas'ın oturduğu masaya yaklaşamıyor. İki masa ötede duruyor. Temizliği kontrol ediyormuş gibi parmağını

masaya sürüyor. Suyla ıslanıp şişmiş ekmek parçacığı eziliyor parmağının alltında. İlyas'ın yan gözle kendisini izlediğini fark edince uzaklaşıyor mutfağa doğru. Mutfağın koridora açılan kapısından çıkıp, hızlı adımlarla yine odasına geçiyor. Mutfakta tencerelerin karalığını, kirini, yerlere konmuş kapkacağın tiksindiriciliğini görmüyor bile. Bunları biliyor zaten. Herkes biliyor. Yine de yalvar yakar oluyorlar yurda kabul edilmek için.

Mutfağa girerken son kez dönüp baktığında İlyas'ın bacaklarının birbirine bitişik ve uslu durduğunu görüyor. İşte suçluluğunun kanıtı... Yemekhaneden çıkarken dönüp bakacağını biliyor, hazırlıklı. Kız eğiliyor, saçlarıyla onun yanaklarını okşayarak kulağına bir şeyler söylüyor, gülüyor. İlyas'ın gülüşü dudaklarında kesiliyor. Kesik su gibi, kesiliveren ışık gibi. Sürsün diye beklenen, ama sürmeyeceği bilinen bir tedirginlik ortamı.

Ona yaklaşmaya korkuyor Saime Hanım. Nicedir ilişkilerinde yerler değişti. İlyas uzun süre yadsıdı bunu. Güvenceler verdi, pişman olduğunu, başka şeylere öfkelendiğini söyledi. Ama sürdü ilgisizliği.

Saime Hanımın duygularının derinleştiğini, İlyas'ın giderek yanıtlarından hoşlanmadığı sorular sorduğunu ikisi de anladı. Saime Hanım ya kendini savunuyor, ya da bitmeyen gamlı geceler geçiriyor ne zamandır. Dünkü olay bunlardan biriydi.

İlişkilerinin başında İlyas onun nelerden hoşlandığını, ne beklediğini bir bakışta anlardı.

Şimdi, öfkelendiğini belli etmeye korkuyor Saime Hanım. Zayıflıklarını göstermekten ürkmezken, şimdi sevinçlerin yitişini ve kendisini kuşatıp boğan üzüntüyü belli etmeye çekiniyor.

Perdeleri çekerek karartıyor odayı. Böyle yapmanın

ona çağrı çıkarmak anlamına geldiğini biliyor. Biraz tedirgin, çokça mahcup edayla kapıda belirdiği günden beri ne değişti, zamandan başka? Duygular, bağlılıklar değişmedi. Neler oluyor İlyas'a? Önce Sinoplu kız çıktı ortaya. O yurttan ayrıldı, şimdi kepçekulaklı, beyazlar giyen sıska nazenin var. Önce, birinin varlığını algılıyor Saime Hanım. Kimliklerini daha sonraları çözüyor. İlyas hemen değişiyor. Aralarındaki yakınlığı saklamak için kapıyı vuruyor. Yıllarca, öfkeliymiş gibi sertçe kola yapışan, pat diye açıp paldır küldür odaya giren adam, şimdi vuruyor, bekliyor, bir kez daha vuruyor. İçerde olduğunu bilmesine karşın, dönüp gidiyor. Kepçekulaklı kızın, yurt müdiresiyle genç muhasebecisi arasındaki ilişkinin hiç de dedikodusu yapılan türden olmadığına inanmasına çalışıyor. İri balrengi gözleri çok saf kızın. Yüzünde tek çizgi yok. O kadar genç ki...

Karşılaştıklarında soruyor, uzak bir sesle:

"Arkadaşlarla merak ettik hocam. Uzun süre görünmediniz. Az önce, yemekte selam verdik, görmediniz. Sanırım o berbat migreniniz tuttu."

Kızların hepsi saf. Yürekleri saf, duruşları saf, ilgileri saf... Haydi canım...

"Rahatsız değilim İlyas. Migrenim yok. Seni özlemiyorum, kırgın değilim. Bu kızlar, diğerleri, yani yurdu dolduran kırk kız, hiç rahatsız etmiyor beni."

Küçük cadılar... Hakkında neler söylediklerini biliyor. Bildiklerini abartarak, bilmediklerini uydurarak, olmayan deneyimleriyle gerçekleri aptalca değiştirerek başkalarına satar bunlar. Yıllar geçer, çok değişmezler. Kıyıcılıkları artar. Şimdi nesnedir Saime Hanım. Kıyıcılıkta, nesnenin hiç önemi olamaz.

Biraz sonra kız çıkıp gidecek yurttan. Ardından İl-

yas, aşçı, yaşlı kapıcı ve en sonra da bulaşıkçıyla şakalaşıp Saime Hanıma iyi bakmalarını tembihleyecek, ıhlamurun içine bir karanfil atıp kaynatmalarını, iyi süzmelerini ve kırmızı güllü ince fincanda götürmelerini söyleyerek gidecek. Uzun tırnaklarını avucuna batırıyor, sıkıyor kendini... Kızla, Sedef Pastanesinde buluşacak. Sinopluyla da orada buluşurdu. Kendini yormaz, düş gücü de fazla çalışmıyor. El tutar, göz süzer, kaçamak öpüşler kondurur parmak uçlarına, uçuşan saçlara. Yeni kızlarla, yeni şeyler denemek aklına gelmez. Sedef Pastanesi yorulmadan gideceği kadar yakın, izlenmeyeceğini sanacağı kadar uzak.

İlyas bu kızları sevmiyor, sevemez. O sevmeyi bilmez!..

Onun sevgilisi olmak, ışığı olmayan bir gecenin içine asılı kalmak gibi bir şey. Sevinin sevincini veremez o. Kendisi de hiçbir zaman onun sevgilisi olmadı. İlyas bir armağandı. Armağanlar eskir hep. Canı cehenneme... Onun da, kızın da, dünyadaki bütün kızların da canları cehenneme. Onlar; ikisini daima kuşatmış, kanları hızlı, gözleri aç ve arsız, ahlaksız dişiler. Kim sever böylelerini?

O kızları ahırdan farksız bir evin kümes gibi odalarına doldurduğunu, üşümelerine, yetersiz beslenmelerine, sağlıksız koşullarına aldırmadığını söylüyor İlyas. Durmadan suçluyor iki yıldan beri. Sanki daha önceleri farklı mıydı koşullar? Görmüyordu gözü o zaman. Gelmesinler, kalmasınlar. Hangisini kolundan tutup zorla tıktı buraya? Belki doğru, o binaya hayvan bağlasan durmaz. Onlar hayvandan beterler. Kovulduklarında bile gitmiyorlar. Okumak istiyorlar. Analarının mutsuzluğunu oluşturan ne varsa, okuyarak onlardan kurtulacaklarını sanıyorlar.

Kim sokuyor bu saçmalıkları kafalarına, yüzyıldan beri? Ne kadar az şeyden kurtulur insan okuyunca. Bunu söylemek anlamsız. Anaları daha kötü koşullarda değil. Yarın, bunlar analarından farklı davranmayacaklar.

Güneş batıyor. Yemekhaneye geç kalanlar da yiyip yalanarak karşı binadaki ahırlarına gidiyor. Pekâlâ keyifliler.

Odasının kapısını bir kez daha sıkılıyor Saime Hanım. Gitsin herkes, ondan uzağa. Nereye olursa olsun. Kimse hatırını sormasın. Aşçı birazdan gelecektir. Şimdi merak içindedir. Tek dostu o. En çok azarlanmasına, ikide bir kovulmasına karşın... Saime Hanım bağırırken tınmıyor. Bekliyor, kovulduğunu duyunca arkasını dönüp beline bağlı pis önlüğü çözüp kapı arkasına asıyor. Mutfaktan çıkıyor, koridoru geçiyor, sahanlıkta bir an duruyor, on iki ayak merdiveni inip bir zamanlar bahçe olan çıplak toprağı adımlıyor, eskiden kömürlük olan, şimdi bulaşıkçıyla birlikte yattığı barakaya gidip eşyasını düzeltiyor. Kirliyi temizi ayırıyor. Yatağını havalandırıyor, düzeltip oturuyor. Mintanının iç cebindeki parasını sayıyor. Ortalık aydınlıksa eski, yırtık perde parçasını çekiyor, karanlıksa, kollarını başının altında kavuşturarak sırtüstü yatıyor tavan tahtalarını gözlüyor. Örümcekleri küçük parmağıyla itiyor yatağından uzağa. Tahtakurularını arıyor. Onların kuru ya da kanlı olmasına aldırmadan, nerede bulursa orada eziyor. Bu Saime Hanımın hırçınlığına karşı öfke izi taşıyan tek yanıt. Onun kovmasını ciddiye almıyor. Ciddi bile olsa gidemez. Babasına yıllar önce söz vermişti:

"Merak etmeyin Sadık Hoca. Bırakmayız Saime Hanımı. Bu can bu tende durdukça, Saime Hanım kollanır..."

O dertlendiğinde, sıkıldığında her haline katlanması gerektiğine inanıyor. Yapayalnız kalması haksızlıktır Saime Hanımın. Onun kendisine yaptıkları ise... Unutuyor aşçı. O da şimdiye unutmuştur. Yüreği temizdir. Kaç yıldan beri biliyor bunu.

Aşçıyı unutmuş Saime Hanım. Pencerelerden birini açmak, ciğerlerini patlatırcasına derin soluklar almak istiyor. Tam karşısında, kızların yatakhanesi. Pencereyi açıp gökyüzüne bakabilse, bir yıldız, bir bulut yahut ay, Samanyolu, burçlar, yazgılar, akla yakın, akıldan uzak bir şeyler arasa. Karşıdaki dört pencerenin ardındaki kızların, aralarında savaş varmış gibi sinsice kendisini izlemediklerine inansa.

Perdenin arkasına siperlenip kıyısından bakıyor. Ortalığın kararıp ışıkların yanmasına karşın perdeleri kapamamış, Saime Hanıma inat uzun uzun soyunuyor, don sutyen yahut incecik bir gömlekle o yana bu yana gidip geliyorlar. Gövdeleri ince, diri, memeleri küçük ve sert. Dişilikleri kendilerinin fark ettiğinden çok daha bağırgan. Tenleri bahar çiçeklerinin yaprakları gibi koku saçıyor. Kendi tenine her şey bir ağırlık gibi kolay geçmez çizgiler çekerken onlara dokunmamış gibi. Firik meyvenin tadında... Onlar, düşmanları...

"Kendi elimle koynuma doldurduğum yılanlar..."

Nasıl yaşar bir kadın, tek başına?

Yapayalnız ve yaşamın bundan sonra getireceği şeylere karşı ilgisiz kalarak, yahut onlardan korkarak? İlyas, evlenmek için yalvardığında korkmasaydı. Ne kalırdı şimdiye güvence olarak? Evlenmek yalnızlığa çözüm olmuş muydu hiç?

İçi öfkeyle doluyor. Kendisi gibi acı çekmeyenlere kızıyor. Topluma karşı görevler... Hangi görevler, boş

laf bu. İnsan kendisi için sürdürür yaşamını. Kendi koyduğu koşullar içinde olur biter her şey. Biraz kötülük, onu dengeleyecek kadar iyilik yapar. Üzülür, onunla denk tutulamayacak kadar az sevinir. Güzelliklerin tadını çıkarır, güçlüklerle boğuşur. Toplum niye çıkıyor karşısına? Eti, kanı, sevinci, yenilgisi, çürüyen bedeni, çözümsüz beğenileri mi var toplumun? Niye onun değerleriyle kelepçelensin insan?

Şu anda dünya kendisinden uzaklaşarak yeni bir yer buluyor. Herkes birlikte, sohbetinde, dersinde, dedikodusunda, sevgilisiyle sevi çoğaltıyor. Bir o yalnız...

Aklına düşüyor. O da yalnız. Aşçısı...

"Onu üzdüm. Gücüm kimselere değil, yalnızca ona yetiyor."

Yarın onun gönlünü almaya karar veriyor.

Buz gibi soğumuş biranın kapağını zorlukla açıyor, bira köpürerek parmaklarının arasından akıyor.

İlk birlikteliklerinde zangır zangır titriyor İlyas. Saime Hanım da titriyor. Korkudan değil, birden istek selinin boşanmasından ve gencecik delikanlıyı ürkütmekten... Onu uzun süre yanında istiyor. Düşünemeyeceği kadar uzun süre. Bunu düşünürken İlyas boşalıveriyor. Kendini tutamıyor Saime Hanım,

"Pis..." diye bağırıyor. Yankılanıyor sanki bu söz.

"Pis... Pis... Pis..."

İlyas'ın gözleri doluyor. Çok heyecanlı olduğunu anlatmak istiyor. Sözcükleri karmakarışık. İçinden çıkamayacağını fark edince ağlıyor. Gözyaşları patır patır dökülüyor beyaz çiçekli turuncu çarşafa. Saydam çiçekler açıyor çarşaf.

Yatağın kenarına oturtuyor İlyas'ı. Kendisi yere oturuyor. Kollarını çıplak, ince beline doluyor. Yüzünü ora-

sına gömüyor. Islaklık yüzüne bulaşıyor. Mısır püskülü kokusu uçuculuğunu yitiriyor, kalıcılaşıyor. Neden sonra başını kaldırdığında yüzünde kuruyor.

"Anlamıyor musun? Çok hoşlanıyorum senden. Dayanamıyorum, sabırsızlanıyorum."

Kalkıp yatağa uzanıyor. İlyas'ın gür, kıvırcık, sert saçlarının arasına sokuyor parmaklarını, asılıyor. Kafasını çekiyor, göğsünün üstüne gelince, ağzını yapıştırıyor meme başına. Onun acemi ağzı, acemi elleri, gövdesinde gezerken, toprakta başveren bir fidan gibi yeni istekler büyüyor içinde. Hızla, hızla... Titriyor gövdesi, ağlamaya başlıyor Saime Hanım. Bunca yıl tutmuş isteklerini. Neler sıkılmış bastırılmış, bu nelere mal olmuşsa... Hepsi köpüklenerek taşıyor. Bütün oda isteğiyle doluyor.

İlyas şaşırıyor.

Daha sonra coşkusunu frenlemeye özeniyor Saime Hanım. Genç bir çocuk karşısındaki. Gövdesi ince, bacakları çok uzun ve düzgün. Omuzları biraz dar. Göğsü kılsız. Kıllar göbeğiyle birlikte başlıyor, gövdenin alt bölümü kılla kaplı. Her şeyinden utanmaya hazır İlyas. Güzelliklerinden ve bilmediklerinden, hatta fark etmediği değişik yanlarından... Hiçbir şeyden utanmamaktan başka umarı olmayan bir Saime Hanım.

Daha o günlerde güzelliği geçkin. Çekirdeğiyle bağı gevşemiş bir olgun meyve. Titrerken etleri gevşekliğini belli ediyor. Karnı kat yapmaya başlamış. Bir erkeğin bakışlarına açılmamış gövdesinden, yıllar haksızca bir şeyler götürmüş.

İlyas ürkek ve taze... Üstelik, hiçbir şeyi ayırt edecek durumda değil: Hayran.

"Şimdi sen benim kadınım mısın?"

Çocuk... Tazecik ağzından öpüyor onu Saime Hanım. Kimseyi öpmemiş bir ağız bu.

"Sen de benim erkeğim..."

Mutlu gidiyor İlyas. Sabah oluyor, horozlar ötüyor kapıdan çıkarken. Odadan çıktıktan sonra defalarca dönüp Saime Hanımın rasgele yerinden öpücükler alıyor, mırıldanıyor, görmeyen gözlerini çevrede gezdiriyor. Ayakları yere basmıyor. Mırıldanıyor sürekli:

"Mutluyum, çok mutluyum. Ah Saime ah!..."

O gittikten sonra ağlıyor Saime Hanım. Bu geceye hiç yakışmadığını bile bile. Düğümlenmiş sıkıntı, ağu, çözülüp eriyor.

Ertesi sabah, güneşle birlikte, parlak bir Saime Hanım doğuyor yurdun içine. İri mavi gözleri, sarıya boyalı topuzlu uzun saçları, koyu mavi giysisiyle, bütün kızlardan güzel. Gerçekten güzel. Kızlardan övgüler alıyor, sevinçle kabulleniyor hepsini. Ondan sonraki yıllar boyunca eskiler, müdire hanıma yağcılık yapmanın insana yurt yaşamında büyük rahatlıklar sağlayacağını yeni gelenlere öğretiyor.

Aşçı anlıyor. Kırgın. Birliktelikleri süresince yalnızca o gün işi bırakıyor aşçı. Saime Hanımın yalvarmalarına, güzel sözlerine aldırmadan çekip gidiyor.

Bir hafta sonra dönüp geldiğinde bütün bu süreyi uykusuz ve acı içinde geçirdiği bellidir. Saime Hanımdan başka herkes görüyor bunu. O ise, mutluluktan uçuyor. Kimsenin mutsuz olabileceğini düşünemiyor. Aşçının gidişi önemliydi, ama dönmesine aldırmıyor.

Kızların çirkinleri bile, sabah saatlerinde dallarını titreterek açan goncalar gibi. Kendisi açamıyor. İlyas onların genç, körpe güzelliklerini görürken, Saime Hanım, en çok on yıl sonra yitip gidecek bu yanları yerine, göz-

lerinin içindeki hesapları görüyor. Gece konuştuklarını unutup her sabah yeni baştan Saime Hanımın çok parası olması gerektiğini, pisliğini, açgözlülüğünü, etlerinin sarkıklığını, boya ve kokuya avuç dolusu para verdiğini, İlyas gibi genç bir erkeği, üstelik ilah gibi yakışıklı –evet böyle diyorlar onun için– elinde tutmaktaki haksızlığı saatlerce konuşuyorlar. Saime Hanımın geç saatlere kadar bekleyişini, bütün beraberliklerden kopuk, yakınmayan ve tek başına olmakta direnen yalnızlığının acısını düşünen kimse yok. Niye düşünsünler ki?

İlyas, şimdi pastanede, kolunu boynuna attığı sevgilisine yalan yanlış bildiği şeyleri basitleştirip gülünçleştirerek anlatıyor.

"Ne kadar yalnız olduğumu bilseydin. Ardından on gün bile üzülmeyecek o kızı bırakırdın. Bu akşam gelmeyeceksin. Diyet borcunu ödedin. Kapıma geldin, dostça konuştun..."

"Günaydın hocanım," diyecekler yarın sabah. *"Bugün parlaksınız. Dün biraz rahatsız olduğunuz belliydi. Atlattınız değil mi?"*

Dünden daha iyi görünmediğini Saime Hanımdan daha iyi biliyorlar. Gözleri daha sağlam, sevgileri daha az çünkü. Açılmamış goncaların içleri gün yüzü görmemiş kurtçuklarla dolu.

Vicdanlı bir kadın olmasa... Keşke biraz daha güçlü olabilseydi. Aşçı sözünü dinler: Çaylarına, çorbalarına zehir... Zehir, ne çok zehir var çevresinde. Aşçı karşı çıkmaz, bakışlarını yüzüne diker, çözmeye çalışır içindeki duyguları. Döner gider, Saime Hanımın istediğini yapar.

"Kan beynime çıkıyor İlyas. Yükselip buharlaşıyor. Bir ölü evinin kalabalığı gibi ağır, durgun, sürekli akıyor öfkem."

Eğilip ayaklarından takunyalarını çıkarıyor. İlk kez

gördüğü bir şeymiş gibi altın renkli çapraz atkılarını, vernikli tahtadan ince yüksek topuklarını inceliyor. Ne yapacağını unutmuş, saplarından eline geçirdiği takunyalara bakıyor. Altının, yok yok, pırıltılı ucuz beğeninin ışıltısı gözlerini alıyor.

Öpüşleri giderek daha sıcaklaşıyordu. Özlediği, ama yaşamadığı şeyleri İlyas'ta bulduğunu düşünüyordu. Sonra İlyas birlikteliği kopardı. Artık, başkalarında başka hazlar arama gereğini duyuyor. Hatta hemen yakınındaki kırk kişilik yosma ordusunun tümüne duyuyor bunu. Araya zamansızlıktan söz ederek zamanı sokuyor Saime Hanımla ilişkilerinde. Bu geceki gibi, karanlığa bakar gibi korkuyla baktığı zamanı. Şimdi gelse, o sevinci verse, içinin bütün soğukluğu, kuşkuları, bıkmışlığı değişir.

"Sen yanındaki kızlarla kapının arkasında esmer yüzün, kıvırcık kara saçlarınla dururken, ağzını, alaycı bakışlarla parlayan gözlerini görmemem için yan dönmüşken, kapıyı ardına kadar açarak, sendeleyerek bütün varlığımla sana atılmak isteğiyle eline yapışacağım, içeri çekip çok sarhoş olduğumu sanmandan korkarak telaşla yalnızca iki şişe bira içtiğimi anlatacağım. Soğuk, uzak bir tavırla pay vereceksin: O kadar bile olsa içmemeliydin. Artık eskisi gibi değilsin. Dayanamıyorsun. Herkese gülünç düşmenden bıktım. Hele beni de sürüklemen yok mu? Dayanamıyorum artık, diyeceksin."

Yarın o kızı atacak yurttan. Onun verdiği paraya muhtaç değiller. Zaten bir öğrenciden kaç para kalıyor ki? Sıra bekleyen bir sürü kız var. İlyas'la kırıştırmak için sıra bekleyen kızlardan bile çok onlar.

"Sallama başını dudaklarını ısırarak. İnanma sözlerime. Bir daha kıskançlık etmem. Sen yokken içki de içmeyeceğim. İstersen kitabı getir, el basayım. Evet yalan söyledim. İki şişe değil içtiğim. Biraz votka koydum içine. Şişe yarılanmadı. Aşçı-

yı göndermiştim votka almaya. Küçük şişe yokmuş, büyük şişeye yarısını koymuşlar. Sor istersen. Bana inanmıyorsan çağır aşçıyı sor...

İlyas, gövdene yazılar yazardım senin. Hoşlanırdın. Gelsen, soyunsan... Ne derlerse desinler. Yapmasan da diyecekler. Beğenmeyen çeker, gider. Uzansan... Omuzların yuvarlak. Belin inceliyor, sırtın düz. Omuzlarının arasından başlarım, kuyruk sokumuna kadar, bütün omur kemiklerinin çevresini dolaşarak dilimle yol çekerim. Sırtının tuzunu, terini solurum. Sevinçle dolar içim. İlyas... Kürek kemiklerinin üstünden koltuk altından, bel oyuğundan, kalçanın üstünden soldan sağa düz çizgiler çizerim. Dilimle, evet. Parçalara ayırırım, bahçecikler oluştururum sırtında. Her bahçeciğe bir çiçek, bir dal, bir sevgi sözü, bir güneş, bir sevinç çizerim. Sevdiklerimdir bunlar. Senin bana taşıdıklarındır. Hepsinin üstüne yazı yazarım İlyas. SENİ SEVİYORUM, yazarım. SEN TEK ERKEĞİMSİN... Sonra da, onurumu hiçe sayarak: BENİ BIRAKMA."

Yok İlyas. Koptu, gitti, dağıldı. Onun sevgisine güvense, işinden, geçmişinden kopardı. Yalnızdı, haset içindeydi. Böyle olunca kimseler kendini yenileyemezdi.

"Saat ona geliyor. Kızlar döndüler. İlyas, gelmiyorsun sen."

Pencereye iyice yaklaşıyor. Pencere bir yaklaşıp bir uzaklaşırken bunu zorlukla başarıyor. Açıyor kanadı. İçeri kükürt ve is doluyor. Nasıl ferahlayabilir? Gül kapanır gibi kuru yapraklar kapanıyor üst üste ve hapsolup kalıyor küçücük yerde.

Birden kapalı yer korkusu üstüne bastırıyor.

Elindeki takunyalardan birini karşıdaki yapının kapısını nişanlayarak fırlatıyor. Takunya kapının üstündeki buzlu cama geliyor. Tuzbuz oluyor cam. Şangırtı uzuyor. İlk dökülenlerin ardından kenarlarda kalan cam parçaları

teker teker, son yağmur damlaları gibi aralıklarla iniyor, taşın üstünde yeniden parçalanıyor.

Konuşanlar sussun, uyuyanlar uyansın ve hepsi defolup gitsin.

Pencereden sarkıp elindeki takunya tekini sallıyor:

"Bu son geceniz... Yarın bu yurt kapanıyor. Sabah erkenden hepiniz siktirolup gideceksiniz. Umumhane değil burası. Ben çaça değilim. Şerefli bir yurt yöneticisiyim. Hepiniz orospusunuz, hepiniz. İsteyen şimdi, hemen gidebilir. Hesabınız hazırlanacak, ilişiğiniz kesilecektir."

Gözlerinin önünde, iki binayı ayıran yoldaki cılız cılız ağaçlar yaklaşıp uzaklaşıyor, dumanlanıp saydamlaşıyor. Ara yol inip çıkıyor. Karşıdan anlaşılmaz sözler yükseliyor. Bütün odaların ışıkları yanıyor. Kapı kızların üstlerine kilitli. Kırılan camdan soğuk ve is doluyordur içeri.

"İyi, donsunlar... Hepsini atacağım ve kurtulacağım. İlyas artık onları sömürdüğümü söyleyemez. Onları korumaktan, dertleriyle ilgilenmekten, alaylarından, dedikodularından usandım."

"Bıktım bu işten. Duyuyor musunuz beni kızlar?.. Orospular... Sevgililerinizden, hainliğinizden bıktım."

Hiçbiri yanıtlamıyor. Bitmeyen yalnızlığın içinde debelenirken, İlyas çekip gitmişken kimse konuşmuyor onunla. Hiç kimse...

Bu yandan görülmeyen, sokağa bakan pencerelerden ışık dökülmüştür dışarı. Şimdi perdeleri sıkı sıkı kapamış, fısıldayarak didik didik ediyorlardır Saime Hanımı.

"Yaktıkları benim ışığım. Işığın da ampullerin parasını da ben veriyorum."

"Haberiniz var mı ne kadar ampul harcandığın-

dan? Ya elektrik gideri ne kadar? Söndürün ışıkları. Ne oluyor, maymun mu oynuyor?"

Art arda söndürülüyor ışıklar, sokağın o bölümü kararıyor. Şimdi hemen atmalı hepsini. Kepçekulak döndü mü yurda, yoksa İlyas'la birlikte mi? İlk o gidecek. Sabahki keyfini düşlüyor ve gülüyor.

"Kibar aile kızı pozlarında haspam. Bir defa kenarın dilberi olmasa bu yurtta ne işi var? Beyazlar giyer. Beyaz düşkünü bu yurda ne kadar yakışıyor ya..."

"Hah hah hay?... Güldürmeyin beni. Bok içinde badem hanımlar."

Yine ses yok.

Yarın bütün ampulleri söktürmeli aşçıya. Işık o kadar gerekliyse kendileri alsın. Buranın ne kadar çok gideri olduğunu düşünmüyorlar. Yalnızca girişte, ortadaki salonda birer ampul kalsın. Yirmi beşer mumluk. O kadar yeter. Ders mi çalışırlar ki, yat kalk erkek konuşur bunlar. Erkekler bitince sıra Saime Hanıma gelir.

"Kendi paranızla bile altmış mumluktan büyük ampul alamazsınız."

Yarı beline kadar dışarı sarkıyor. Takunyasının atkısı işaretparmağında sallanıyor. Pencerelerin ardına sinerek kızların kimlerle geldiklerini izlemeyecek artık. İlyas'ın odasına gelmesi için hepsinin uyuduğundan emin olmaya çabalamayacak.

En acısı zamanın yıkımı, acımasızı ise bunu kırk genç kızın ortasında yaşayarak algılamak. Paraya gereksinimi yok. Bu yaştan sonra bir lokma bir hırka bile yeter. İlyas gittikten sonra...

"Yapıları boşaltıyorum. Yurt yönetmek zor işmiş. Zarar ediyorum. Nasılsa ben binaları boşalttıktan sonra siz, iki katı parayla kiralarsınız burayı."

Böylece mal sahibiyle de sorun çıkmıyor.

İşte bu kadar.

Küçük fındıkçıları koynuna sokmuş, ateşle barutu bir araya getirmişti. Erkeğe bu kadar güvenilir mi? Hele ellisini aşmış kadının sevgilisi yirmi dokuz yaşındaysa...

Titriyor. Çünkü giderek kanı soğuyor.

Karşı binadaki kızların duyguları bir ses büyütücüyle kulaklarına doluyor. İsrafil'in sûr borusuyla. İçi ölüyor, elleri buz kesiyor. İlyas, sûr borusu gibi yaşamına girdiğinde uyanmıştı, şimdi hesap gecesi geldi, defter açıldı.

Kızlar soğuktan korunmak için antreye yakın kapıların hepsini kapamışlardır. Kalorifer yıllardan beri ısıtmıyor. Öylesine kireç bağlamış ki dilimlerin içleri, su dolaşmıyor. İlyas'a kalsa elâlemin evinin ısıtma sistemini değiştirmesi gerekiyor. Öfkeleniyor. Kızlara değil bu kez. Bunu gülümseyerek söyleyen, ayaklarının ucunda yaylanan, elleri cebinde ve kaygısız İlyas'a bağırıyor:

"Kimden çıkacak o kadar masrafın karşılığı İlyas?"

Bağırınca onun görünümü balon gibi patlıyor. Korkarak kendini içeri çekiyor Saime Hanım. Nedeni ister soğuk, ister içkinin artırdığı öfke, ister korku, ister İlyas'ı yitirecek olmanın ürküntüsü olsun, üşüyor. Korkuyla birbirine sokulan kızları düşünüyor. Battaniyelerini başlarından atıp kendisiyle alay eden kızları değil.

"Tümü de olmaz olsun. Kimse yaklaşamıyor pencereye. Görür görmez bağıracağımı öğrendiler. Çevre apartmanlarda oturanlardan da çekinir haspalarım. Pöh!.. Ben kimseden çekinmem. Onlar... Düşünceli yavrularım, bir parmak bal yerine sunmazlar kendilerini komşulara. Ben... Harbi kadınım. Kolu kırıyorum şimdi ve yen içinde saklamıyorum."

Pencereye seğirtiyor yine. Elindeki tek takunya, fır-

latmak isterken elinden kayıp pencere dibine düşüyor. Elini pervaza vura vura bağırıyor:

"Aşağılık sinsi orospular... Yarın hepinizi süpüreceğim. Bu sokağın bozulan huzuru yerine gelecek o zaman. Her bir komşuyu ayrı ayrı dolaşıp siz fahişeleri burunlarına kadar soktuğum için özür dileyeceğim."

Yine sessizlik doluyor kulaklarına. Yalnız, çok yalnız.

"Yakın ışıkları..."

Bir süre geçiyor, teker teker yanıyor ışıklar. İstediği aydınlık değil bu. Az, çok az. Bazı pencereler ayı yansıtıyor karanlıklarında.

"Söndürün ulan!..."

Bütün ışıklar sönüyor. Açanlar düğmenin yanında bekliyorlar demek.

"Beni karanlıkta, yalnız karanlıkta değil, asıl zulmette yapayalnız koyarak... İlyas sen böyle yaptın. Işığımı söndürdün.

Eskiden ışığı söndürmemi istemezdin. Nicedir gövdemi görmeye dayanamıyorsun. Benim memelerim... Pembecik nisan gülüydü başları. Onlar bile karardı. Haklısın, kum dağlarının rüzgâr oynaşı tepelerine döndü memelerim. Karnım gevşedi, sarkıyor. Bunları görmeni ben de istemiyorum. Işığı kararta-lım, evet. Seni duymak, kokunu solumak, gücünü ve ıslaklığını algılamak için ışık gerekli değil. Sen yanımdasın da bakışların yok. Yalan olacağına varsın olmasın. Ah, beni sevmediğini, sevmediğin günden başlayarak hep bildim. Yeter mi bilmek? Yetmiyor, inanamıyor insan. Yanıldığını düşünüyor, değişeceğini umuyor.

İstediğim zaman seni kapının dışına koyacağımı biliyorsun. Son adımı bu yüzden atmıyorsun. Bir iş sahibi oldun yanımda. Geldiğinde, liseyi bitirememiş, askerden dönmüş, yaşam karşısında şaşkın ve umarsız bir delikan-

lıydın. Sana hiçbir hesabın sorulmadığı bir muhasebecisin şimdi. Biriktirmiyorsun benden sızdırdığın paraları. Seni paramla almak ve kullanıyor olmak, yüreğime taşıyamayacağım ağırlıklar bindiriyor İlyas.

Odamda çok ayna istemiştin ilk günlerimizde. Şimdi karanlıktayım. Aynalar ışığı artırdıkları gibi, yalnızlığı da büyütüyor. Cadılar doluyor odaya. Sen bana yakınlığını verir görünürken, dişlerini sıktığını belli ediyorlar. Çatırdıyorlar İlyas. Benim kadar üzgünler. Senin kadar da sıkıntı içinde."

Yorgun...

İsteksizliğini yenmekten kurtulmuş, belki o yüzden rahat yatıyor İlyas. Kokusu keskin. Bu kokuya alıştı, tutuldu Saime Hanım. Kurtulmak istemiyor. Saçlarını okşuyor İlyas'ın. Öylesine kıvırcık ki, gecenin karanlığında zenci izlenimi veriyor. Kendisinin uykusuz gecesi başlıyor. İlyas kollarında uyuyor çünkü. Uyandığında, yorgunluğunu bir sedefin iki kapağı arasındaki birleşme noktasında bırakıp çıkacak. Bu kez Saime Hanım uyuyormuş gibi yapacak. Onun gitmek için acele ettiğini fark etmemiş sayacak kendini. Donunu giyerken yatağa oturmayacak İlyas. Ayakta, seke seke, çarpışmanın olmayacağı bir açıklıkta durarak, düşerek, ürkerek çamaşırlarını ve çoraplarını giyecek. Sonrası kolay: Kapıyı yavaşça çekip duracak ve derin soluk alacak: "Oh!.. Bu gece de kurtuldum..."

Koridoru ayaklarının ucuna basarak geçecek. Kapıdan çıktığında içini isli, kükürtlü hava değil de sevinç dolduracak. Her zaman olduğu gibi, uzun kirli donu, yakası yana kaymış bisiklet fanilasıyla bir hayalet gibi yalnız ve uykusuz aşçıyla karşılaşacak. O, her koşulda Saime Hanımın penceresi altında bekliyor olacak. Üzgün, sessiz, kim bilir hangi çözümsüz duygularla dolu...

"İyi akşamlar..."

Yanıtlamayacak aşçı, gözleri uzaklarda, görmemiş gibi duracak.

Aldırmayacak İlyas. Cebinden çıkardığı sigarayı yakmak için bir an duracak. Dudağında inceden tüten sigara, cepleri iri yumruklarıyla dolu, ayakkabılarının altında kapının kırılan camları yeniden ezilerek gecenin içinde yitecek.

Kızlar, ışıksız pencerelerin görünmez kenarlarına sinmiş cadılara dönüşüyor. İlyas çıkar çıkmaz Saime Hanım kalkıp oturuyor yatakta. Yalnızlığını yok eden şey kızların sesleri, sorunları, üzüntüleri. Yarın onlar gidince öfkesi nereye boşalacak? Karanlık pencerelerin ardındaki bin renkli yaşam çekilince ev farelere ve eskiliğin çatırtılarına bırakılmış olacak.

Ne onlarla, ne yalnız... Bir arena sanki o bina. Parçalıyorlar Saime Hanımı. Hoşnutlukla ve saf bakışlarla yapıyorlar bunu. Ellerindeki üzüm salkımını, elma yarısını paylaşarak, gülerek, art niyetsiz, selülitlerini çekiştiriyorlar. Saçlarının ağarmışlığını, yüzünde günden güne artan kırışıkları, ellerinde çoğalan lekeleri... Hiçbir şey kaçmıyor gözlerinden. Ağızları yalanlar üretiyor sonra:

"Müdiranım, iyice parlaksınız bugün. Saçınızı bu kez harika yaptırmışsınız. Vallahi... Ha - ri - ka... Sizi çok gençleştirmiş."

Oturduğu yerde, kollarını bedenine sarıyor.

Havva, Lut Dağının tepesinde tam yetmiş yıl Âdem'i bekledi derler. Onun ömrünün sonbaharı da, beklemekten başka umarı da yoktu. Onun kanı buz kesmezdi yetmiş yılda. Yalnızca kaba etleri soğudu biraz. Oysa Saime Hanımın beş altı yılda soğudu her yanı. Elli yaşına vardın mı, işin bitiyor. Bütün siperleri düşmana bırakarak

çekilmek ve sonra karşı saldırı yapacağının düşlerine dalmak. Elinden gelen yalnızca bu.

Ardında kalan her şeyi ateşe verse?

Neden olmasın? Kapı üstlerinden kilitli, pencereler demirli. Onlardan da, daha sonra geleceklerden de kurtulmak bu kadar kolay. Düşmanın bir değilse ha iki olmuş, ha kırk, ha bin.

Bunu yapabilir. Aşçı tanık olur. Ne gerekirse onu söyler. Hatta suçu üstüne alabilir. O zaman...

O zaman İlyas bir daha gelir, gelecektir. Lut Dağında bekleyen Havva'ya Âdem'in geldiği gibi. Yarın bu odayı ve müdür odasını iyice temizletmeli. Koltuk yüzleri karanlık ve kirli. Değişsin. Turuncu güneşler doğsun. Oturduğunda insanı kucaklasın güneşler. Masanın gözleri düzenlenmeli, üstü cila istiyor. Bütün delikler, masa, sehpa üstleri, kızların basit, çirkin armağanları atılıyor: Deniz kabuğu kaplı vazolar, kuşlar, tüy çiçekler, plastikler, lastik, cam, bez, orlon bebekler, meyveler, kuru yapraklar, yastıklar, kalorifere varıncaya kadar her şeyi anlamsızca kapatmış örtüler, kurutulmuş balıklar, deniz hayvanları, dergilerden kesilmiş resimler, eski takvimler, çocuk ayakkabıları, ucuz alçı biblolar, bakır, pirinç ıvır zıvır... Hepsi gidiyor.

Yaşam yeni günle değişiyor.

Kalkıp son bira şişesini alıyor. Bu kez votka koymuyor içine. Kafasına dikiyor.

"Yarın sabah erkenden, kırılan camı onartmalı. Kızlarım kaloriferin az yanmasından yakınıyorlardı. Aşçıya söylemeli, yaktırsın namussuz. Önümüz kara kış. Tembel herif, üşeniyor. Yaksın, kızlarımı üşütmesin. Kendileri ve aileleri okumak uğruna ne özverilere katlanıyorlar. Onların sağlıkları, namusları bana emanet. Akıllı ve cici kızlar var içlerinde. Yürekleri gözlerin-

de şavkıyan goncalar. Onlar toplumumuzun umudu. İyi beslenmeliler. Odalarına yumuşak ampuller koydurmalı. Hatta iyi su içmeliler. Bidon koydurayım. Hamamı yaksın kapıcı. Koktu çocuklar. Helayı onartmalı. İkide bir tıkanır durur. Olur mu? Kırk kızım var, günah çocuklara."

Aşçı tahtakurularını yakıyor. Kızlar gerginliğin bittiğini anlayıp gruplardan birer ikişer çözülüyor odalarına dağılıyor. Yarı gece geride kalmış, yeni gün yaklaşıyor.

Saime Hanım rahat.

"İlyas'ın kimselerde gözü yok. Gençlik dediğin nedir ki gerçekte? Yaşandığının farkına bile varılmayan bir duyarlılık. Görünüşteyse, ablak suratlılık, çizgilerin belirsizliği, anlamsız çıkışlar, ağıtlar ve sevinçler... Velhasıl eblehliktir gençlik."

Onlar Saime Hanımı nasıl yenebilirler ki?

Binalar daha çok karanlığa gömülüyor. Sokak ışıkları parlıyor. Üç beş kuş, yakındaki karakolun bahçesindeki ağacın dalları arasında saklanmış sürekli ötüyor.

Saime Hanım gülümsüyor:

"Yatılı okulda da uykum kaçtığında sabaha kadar bülbül sesi dinlerdim. Ben, çok duygulu bir insanım..."

Kasım 1988

Can Kuşu

Kentin eski merkezindeki evler kendiliğinden yıkılıyor, bahçeleri bozulup yabanileşiyor, bahçe duvarları dökülüp dağılıyordu.

Garip kadının oturduğu evin duvarı tümden göçmüştü. Özenin zerresi bulunmayan yüzyıllık bir zaman binmişti taşlarla harçların üstüne. Zaman gevşetti, kuşlar gibi doluşan çocuklar çökertti. İncir çekirdekleri, arı ayaklarında, kelebek kanatlarında gelip çamur harca tutundular. Yağmur damlalarını biriktiren taşlardan süzüp aldıkları birer yudumcuk su, canlanmalarına, dal budak salmalarına yetti. Büyük, sert, kalın, pençe benzeri yapraklarını hızla uzatarak güneşe erişip ışık, yağmuru yakalayıp su aldılar. Gevrek gövdelerini kimselerin kırıp örselemesine bırakmadan kalınlaştılar. Duvarın çökmüşlüğü gözden yitti. Bahçeyle sokak arasını incir ormanı kapladı, arasını yüksek otlar bürüdü. İncirlerin arsız filizleri bahçeye yürümeye başladı.

Bahçe uzun süreden beri bel boyu otların barınağıydı. Yağsız kalmış paslı tulumba yüzyıldan beri çalışıyor, tuzlu ve çamur rengi suyu aşağılardan bağıra çağıra çekebiliyordu. Bir süre sonra sudaki çamur ve tuz kayboluyor, mavimsi soğuk su tulumbanın önündeki çimento kaplı yalağa ve incecik arka hızla dolup taşıyor, arsız otlara can suyu olarak koşuyordu. Su bahçede yayıldıkça üstüne daha çok gökyüzü, daha çok beyaz bulutlar düşüyordu. Çocuklar seviyordu bu görüntüyü. Oyunlarını yalnızca yerde değil, gökyüzünde de oynadıklarını düşünü-

yorlardı. Tulumbanın koluna asılıyorlardı boyuna. Yazın ortalarına gelindiğinde oyun bitiyor, tulumba yalnızca korkunç sesler çıkarıyor, gıcırdayıp yoruluyor, su kuyusu kuruyordu.

Yaz, çöl sıcağı gibi boğucu geçiyordu. Yaprak oynamıyor, insanlar gölgeli ve serin yerleri bulan ev hayvanlarını izliyordu biraz soluk almak için.

Koku belli belirsiz başladı. Her yeni günle keskinleşti. Sokağın o bölümünde, evin yabani incirlerle oluşmuş duvarına gelmeden koku algılandı. Yayıldı: Sokak koktu. Çocuklar meraklı ve ürkmeye hazır, bahçeye girdiler. Başlarını ve gövdelerini öne eğmiş iki ayaklı tazılardı her biri. En büyükleri yerde bulduğu bir sopayı eline aldı. Diğerleri deliler gibi sopa arandılar. Sopasız olmazdı bu araştırma. İncir dallarını kırdılar. Öbür ellerine birer taş alıp tepeden tırnağa silahlanmış oldular.

Bahçenin arka duvarına bitişik, arabalık olarak yapılmış penceresiz, tek göz ve yalnızca kapısından hava alan yapıydı kokunun kaynağı. Bütün çabalarına karşın, on beş, yirmi adımdan çok yaklaşamadılar oraya. Burnunun duyarsızlığıyla övünme olanağını kazandığını sanan bir çocuk, "Ben giderim," dedi. Üç adım sonra pişman oldu. Kusmaya başladı. Az daha boğulacaktı. Diğer çocuklar ağızlarından soluk alıp koştular, yere yıkılan arkadaşlarını uzağa çektiler.

İçlerinden biri, duvarın üstünden atlayan kedinin gölgesinden ürktü, avazı çıktığı kadar haykırdı. En büyükleri komut verdi: "Kaçın..." Hepsi çığlıklar atarak, ellerindeki sopaları, taşları fırlatarak bahçeden dışarı fırladı. O gün ve geceyi soluk soluğa geçirdiler.

Garip kadını kimsenin ne zamandan beri görmediği o gece evlerde konuşuldu. Bir nine, sekiz on gün önce, sabaha karşı, yıldızlar solarken çok iri bir gölgenin kapıdan çıkıp duvarda yürüdüğünü gördüğünü söyledi. "Yanlışın var nine. İncirler, evin dışardan görünmesini engelliyor. Hem biz şu genç gözlerimizle o kadar uzağı göremeyiz," dediler.

Çocuklar ise kadına inandılar.

Ertesi gün hiçbir çocuk oraya yaklaşmayı aklına getirmedi. Koku artık evlerin en kapalı bölmelerine bile sinmişti.

Öğleüzeri polis, birtakım görevliler geldi. Kapıyı kırarak açtılar, birbirlerini iterek, öğürüp kusarak kendilerini dışarı attılar.

Savcı, doktor vardı. Uzak insan öbekleri oluştu sokakta. Kadının ölüsü apar topar alınıp götürüldü. Adını bile öğrenememiş, "O kadın, garip kadın" demişlerdi. Adı garip miydi, yoksa yalnız, yoksul ve tanınmayan biri olduğundan mı böyle deniyordu, çözümlenemedi. Çukura kondu, üstü kapatıldı. Varlığı böylece yitti gitti.

Evlerdeki koku hemen kesilmedi. Yavaş yavaş toparlandı, yükseldi. Görünmez bir bulut olarak denizin üstüne gitti, güneşle birlikte suya döküldü.

Üç beş gün sonra, bomboş ev daha çekicileşti çocuklar için. Tulumbanın sapına bu kez korkusuzca asıldılar. Oymalı, üstü kuğu kabartmasıyla süslü kol, bir süre boşa indi çıktı, sonra hangi kaynaktan bulduysa buldu, bal gibi tatlı, hava gibi hafif su taşıdı yukarı. Yalak doldu yeniden. Taştı, ark doldu. Arkın çevresindeki semizotlarının gövdeleri kalınlaştı, kızarıp et rengine dönüştü. Yapraklarının yeşiline içi hava dolu sedef nakışlar karış-

tı. Boyu uzadıkça tohumu arttı, çiçekler açtı. Ebegümeçleri, yabannaneleri, lavantalar uzayıp yayıldı.

O günlerde Tehcirde anasız babasız kalan Ermeni dönmesi Fahrünisa'nın küçük kızı Meziyet birdenbire ses değiştirdi. Bir kadın gibi konuşmaya başladı. Kadınlar bu sesi tanıyacak gibi oldular. Dillerinin ucuna kadar geldi gitti kim olduğu. Fahrünisa önce güldü kızın konuşma biçimine. Ama hafifseyemeyedi. Başkaları, "Garip'in sesi bu..." demeden ön almak istedi. Eve çekti, sarstı, korkutmaya çalıştı:

"Kız sıçarım ağzına. Doğru konuş. Nedir bu kart orospu halleri?"

"Ne oluyor kız ana? Konuşuyoz ya işte."

Kalın, eskimiş, kurtlanmış bir ses bu. Fahrünisa'nın tepesi attı. Bacak kadar boyuyla anasıyla eğleniyor, aklınca cin olmadan adam çarpıyor... Bir kötek attı kıza. Etlerini ısırdı, saçlarını yoldu. Kız katılıp kaldığında, kolundan tuttuğu gibi mutfağa fırlattı. Dışardan tahta mandalla kapanan, tahtaları bozarıp çürümüş oynak kapıyı kapatıp altına katlanmış kâğıt koyarak mandalını sıkıladı.

"Baban gelene kadar burada kalacaksın, orospu dölü," dedi.

Meziyet uzun uzun ağladı. Eskiden sesi silkelenen ipek çilesi, akan dere şırıltısı gibiydi. O yitip gitmişti. Şimdiki kaba ve çirkin ses, Fahrünisa'ya hem acı, hem ürküntü veriyordu. Zamanla yavaş yavaş söndü, sonra da tümden kesildi ağıt. Fahrünisa attığı tokatlar yüzünden acıyan elini kıçına bir iki sildikten, parmaklarının arasında kalan bakırrengi saç tellerini fırlatıp attıktan sonra, toprak avlunun ortasında bir süre dikildi. O kadar öfkelendiğine şaştı, hayıflandı. Kapıyı hemen açması uygun kaçmazdı. Gitti, nakışının başına oturdu. Aklını işe

veremiyor, yanlış işliyordu. Tüm duyu ve düşüncesi kulaklarına yığıldı sanki. Kızının sesini duymak istiyordu. Onu özlemişti. "Anam," dese, ağlasa, kapıyı yumruklasa... Koşmaya hazır bekledi.

Epey bekledi. Dayanamadı kalktı. Kaşlarını çatarak öfkesinin geçmediğini hatırlatmaya hazırlandı. Yüz vermeyecek, tahta mandalı başını öte yana çevirerek açacak, kızın yüzüne hiç bakmayacak, topuklarını yere vura vura odaya gelip nakışın başına oturacaktı.

Mutfak kapısının önünde durup bir süre bekledi. Bir komşu, bir konuk, yahut müşteri gelseydi, ona açtıracaktı. Bir zaman da böyle geçti. Mutfakta hâlâ ses yoktu.

Dayanamadı, eğildi, kulağını kapıya dayadı, soluğunu duymadı. Gözünü deliğe yaklaştırdı: Kız uyuyordu.

Belli belirsiz sevinç duydu. Meziyet uyanınca bir karabasan geçmiş olacaktı. Doğrulup mandalı açacaktı ki, kızın gözleri açıldı, delikten gözlendiğini anlayınca öfkeyle kızıl kızıl parladı. Küflü, kalın sesle uzun uzun sövdü. Fahrünisa zorlukla çevirdi başını. Elleri titredi. Ne yapmalı, nedir bu dert? Doktora mı, bir hocaya mı götürmeli?

Kolu kanadı düştü. Kapıdan uzaklaştı. Hemen koluna asılıp götürmek olur mu? "Kol kırılır, yen içinde..." demişler. Götüreceği cadı karının dili dursa, neyse... Okuyup iyileştirirse herkese yayar. İyileştiremezse çocuğun içindeki şeytanın ve Fahrünisa'nın suçunun çok büyük olduğunu söyler. Doktora götürse... Deli diyecek kıza. Atsınlar tımarhaneye, sen de çıkaracağım diye kıçını yırt dur, işin yoksa. Hem bu acele niye? Babası var. Aklına daha iyi bir yol gelir belki. Bu derdi o da yüklenir...

Beklemeye karar verdi. Bu kararla rahatlayacak gibiyken... Korktuğu şey oldu: Omuzlarının arasından baş-

layıp kuyruk sokumunda sonlanan ter yağmuru başladı. Sırtındaki giysi bir anda ıslandı. Ter sürüyor, görüntü değişiyordu: Şişman, güzel yüzlü bir kadınla, kırmızı üstüne beyaz çizgili mintan, boz potur giyip kara kuşak sarınmış, kadından bir baş küçük, ama pire gibi hareketli bir adam geldi gözlerinin önüne. Bacakları titredi, tutmaz oldu Fahrünisa'nın. Yere çömeldi.

Her yanı kapatılan, penceresine kapısına mandal kilit vurulan, yüz keçe, yüz kilimli, iki katlı beyaz ev geldi. Evin iki köpeği, tavukları ve kazları; kedisiyle, kafes içindeki mavi beyaz kuşu geldi. Kısa bir karanlıktan sonra, düzülen göç kervanına kuş kafesini sallayarak katılan küçük bir kız geldi. Müthiş umutsuzluktu kervanın gittiği yol. Uzadıkça uzayan, yüzlerce erkek, kadın, çocuk, arabalı, yayan, sırtı şelekli, denkli, yalnız, hasta insan... Açlık, susuzluk, ölmek isteği ve duaları... Dolakları yitmiş, üstleri başları yırtık, tüfeklerinin namlusunu değil, dipçiğini kullanan kavruk yapılı jandarmalar her yanı sardı. Pire gibi adam, eğri büğrü, oturmamış taşlarla kaplı yolda, yokuşun ortalarında bir yerde akşam tanı inerken yere yıkıldı. Şişman, güzel kadın göğüs bağır yırtarak dövündü, yardım diledi. Birkaç kol, yolun dışına aldılar adamı. Gidip gelmeler, koşuşmalardan sonra kısa bir çığlık duydu küçük kız. Güzel yüzlü anneyi birisi kolundan çekti. Kadının yüzü bütünüyle korkuya keserek dondu. Çığlığı bile dondu. Gerdanında sallanan büyük altın haç koptu.

Uzun bir karanlık oldu sonra. Soluk alışlar, inlemeler, dualar, sirke ve gülsuyu karışımı kokular vardı karanlığın içinde. Gözlerini açtığında, daha önce kendisinin sandığı hiçbir şey yoktu. Herkes ve her yer yabancıydı. Ayaklarındaki müthiş yorgunluk, arabalarının bir

köşesinde nasılsa yer bulmuş, miskin miskin uyuyan kedisi, elinde taşıdığı kafes, kuşla birlikte yitmişti. Adı Fahrünisa'ydı. Beş altı yaş birden büyümüştü. Başında beyaz örtü, ayaklarında incelip aşınmış bir takunya, elinde ibrik, ak sakallı, saçsız bir adamın eline su döküyor, adam duaları yüksek sesle yineleyerek aptes alıyordu. Güzel şişman kadın, kadının önüne diz çöktüğü mum yanan köşe, geniş, engebeli göğsünde parlayan haç, pire gibi hareketli ve güleç adam, pencereleri ak perdeli, duvarları nakışlı keçelerle kaplı, yüksek sedirli odalar... Bir gelen, bir eserken kesilen, bir dokunan, bir acılarla uzaklaşan tuhaf rüyaya benzedi.

İçinde, Zeytun denildiğinde ürkütüp üşüten bir boran yer etti. Zaman zaman canlanan, küçücük bir ayrıntısı bile değişmeyen bir karabasandı bu. İbrikli ve omzu peşkirli Fahrünisa'yla son buluyordu. Gözlerini kapatıp ellerini dizlerine vurdu, kaldırdı, başını aralarına aldı, sıkmaya başladı. Beyninin fışkırırcasına çıkacağını sanıyordu. Mutfaktan yükselen sesi duydu:

"Kim var orada?"

Fahrünisa'nın bir şeyi kalmadı, fırladı, seğirtti:

"Meziyet, yavrum... Ne oldu sana?"

"Sen de kimsin?"

Kapıyı açtı, ağzında durdu Fahrünisa. İçerisi karanlıktı. Yürüdü, kızın saçlarını okşamak için çömeldi, elini uzattı. Küçük bir kızın olamayacak kadar sert ve güçlü parmaklar bileğine yapıştı.

"Dur dokunma... Dokunma diyorum. Paramı ver orospu dölü."

Fahrünisa ölecekti korkudan. Dizlerinin bağı çözüldü. Altında genişleyen, hızla soğuyan bir ıslaklık duydu. Hemen yanı başındaki kıvrık gövde doğrulmaya başladı. Fah-

rünisa ona bakamıyordu. Bakmaması gerektiğini de biliyordu. Bileğinin üstünde ezikler oluşmuştu. Ezikler kızardı, morarmaya başladı. Baksa şeytanı göreceğini biliyordu. Bu yaratık kızı olamaz. Meziyet on bir yaşında bir çocuk. İnce, esmer, sakin... Bakır saçları boyalı sanılır yüzüne bakılınca. Bu güçlü el kimin? Bakamıyor ki öğrensin.

"Kızım nerede?" diye sormak istedi. Sesi çıkmadı. Az önce bileğini örseleyenin kim olduğunu bilmiyordu.

"Kök salmışımdır toprağa... Can kuşuyla kurtulurum bütün ölümlerden..." diye kalın kalın konuştu Meziyet: "Köksüz yaşayamaz kişi. Alışılmış, bildik köklerden değildir köklerimiz. Can kuşlarıyla ne kadar yükselsek, ne kadar uzaklara gitsek yine de kopmaz."

Fahrünisa,

"Ne diyorsun sen?" diye bağırdı. "Allahım, cinler, şeytanlar bastı yavrumu. Yalnız onu değil, benim aklımı da ele geçiriyorlar neredeyse."

Nerelere kaçacağını bilmiyordu. Mutfaktan avluya attı kendini. Sokağa çıkmaya korktu. Çıkarsa bir daha eve giremeyecekti. Avluda deliler gibi dönendi durdu. Kızını her zamanki güleç, sevimli, sıcak haliyle düşledi.

Az önce hayal görmüş, yanılmıştı. Mutfak kapısına seğirtti:

"Yavrum... Yavrum..."

"Senin yavrun değilim ben. Benim adım..." durdu, derin soluklar aldı, hatırlamaya çalıştı, "Luna!.." diye bağırdı.

Fahrünisa dondu kaldı. Kendi adıydı bu. Unuttuğu ad. Nereden biliyordu kızı? Kendisi bile bilmiyordu şu âna kadar.

Kızın konuşmayı sürdürdüğünü, kendisinin dinlemediğini fark etti:

"Vermedi namussuz herif paramı. Hakkım, dedim. Şunu geçirdim elime, vurdum kafasına vurdum kafasına. Bana mısın, demedi. Çekti karyola eteğini, burdu, burdu... Kapının önünde duruyor gözleri kötü kötü parlıyordu. Anladım, daha önceleri de gelmişti başıma. Bir çukurda bırakmışlardı. Ayaklarım çıplaktı, çamurluydu, topuklarım çatlaktı. Kurudum ben orada, kurudum..."

Fahrünisa, kaçmaya başladı, bağırıyordu:

"Sus, sus... Yavrum ne olur sus!"

Ses onu izliyordu ama. Uzaklaşmasının yararı yoktu:

"Yalvardım o kadar. İstemiyorum, dedim. Helal olsun benden aldığın. Erkekliğine şan katar... Sefan olsun... Bırak geçeyim, dedim."

Acı çekiyor, boğuluyordu sesi. Ağlamaya başladı.

Fahrünisa soluksuz kaldı. Sesin anlattıkları onun dışındaydı. Hiç bilmediği, yaşamadığı şeylerdi. Bakışlarını indirdi. Yerde, kızın "şu" dediği nesne duruyordu. Ne olduğunu anlayamadı. Kullanacak mı, süs mü, bitki mi, hayvan mı, insan yapısı mı?... Yaklaşıp ayağının ucuyla itti, döndü yuvarlandı nesne. Korka korka uzanıp aldı. Kabuklu bir şeye benziyordu. Kurcaladı, açamadı. Kokladı. Kokusu tanıdık ten kokusu. Dalgalanarak gövdesine yayıldığını sandığı bir koku. Bildik... Kösnül ve yakın... Tüyleri ürperdi Fahrünisa'nın. Nesneyi elinden attı, koştu kocasının kirli gömleklerinden birini aldı, kokladı. Aynıydı. Gömlek elinden düştü.

"Vay başıma gelen, vay başıma gelen..."

Koştu mutfağa. Nesneyi aldı yerden.

"Kız gebermeyecesine... O orospu kadının evinden mi aldın yoksa bu soykayı?"

Çıldırdı Meziyet. Bağırarak fırladı yattığı yerden.

"Benim o... Beni o istedi. Çok istiyor. Beni istiyor..."

"O karının evinden mi aldın, diyorum."

"Yok, bahçedeydi. Sürünerek çıkmıştı dışarı."

"Nasıl ister? Bu cansız bir şey. Acayip bir kabuk."

"Bilmiyorum, içimde bir şey beni istediğini söyledi. Hem... Ben almadım sanki o bana koştu geldi, avucuma saklandı."

"Aklım sana emanet Tanrım. Başka umarım yoktur..."

Gökyüzüne baktı Fahrünisa. Yaşlı kadın, "Sabaha karşı, yıldızlar solarken çok iri birisinin kapıdan çıkıp duvarda yürüdüğünü," söylemişti. Ne soracaktı adamı geldiğinde? Ne derdi o cevap olarak? Öğrendiği şeyi saklarsa nasıl taşıyacaktı tek başına?

Ötede büyük hurma ağaçları kımıltısız duruyordu. Meyve tutmuşlardı. Sarı kaytan sapların ucunda küçük zeytin taneleri gibi yüzlerce meyve diziliydi.

Kocası giderse, kızını nasıl yetiştirirdi? Nakış işleyerek mi? Kocası... O garip kadın... Sokağı ve evleri dolduran suçun kokusu...

Meziyet'in dört ayak üstüne gelip sıçramaya hazırlandığını göremedi. Kız birden annesinin ellerine atıldı. Fahrünisa ne yaptığını bilmeden elindekini ötelere fırlattı. Meziyet inleyerek kendini yere bıraktı. Fahrünisa kızına baktı. Bu ses, ince, çocuksu, kırgın ve umutsuz ses? Ne olmuştu?

Çocuk küçülmüştü. Acıdı. Bütün bir öğleden sonrayı mahveden, annesini işinden alıkoyan çocuk bitkindi şimdi. Yaşı, kimliği belirsiz bir kadın mezardaydı. Liman hamallarından bir erkek işi bitirmiş, arkadaşlarıyla birlikte afyonlu şarap içiyor, açık saçık öykülere dizlerini döverek kahkahalarla gülüyordu. Birazdan evin yoluna düşecek, bakır saçlı kızına sakız alacaktı.

Avlunun ortasında, açıkta duran nesne bu sırada hızla biçim değiştirdi. Başı, ayakları, kanatları çıktı. Doğruldu, dengesiz yürüdü. Kısa uçtu. Gagası çıktı. Fahrünisa az önce onu nesne sanmasına şaştı. Bir bilinmez kuş olmasına inanamıyordu. Eliyle yem vermek istermiş gibi çağırdı, başparmağını avucunun içine sürtüp... Kuş avlunun öte ucuna kondu.

"Hey, hey..." diye bağırdı Fahrünisa.

Kuş acele etti. Bir iki sendelese de, gölgeli bir köşeye sindi. Meziyet, ıslak, küçük, tırnakları yenmiş elini annesine uzattı. Cılız bir sesle inledi:

"Anne..."

"Yavrum..."

Ses yüreğinden koptu Fahrünisa'nın. Eğildi kucakladı kızını. Dünyayı, olan biteni unuttu. İşini, akşam aşını, kuşa dönen o nesneyi, garip kadını ve toprağa saklanmış yalan öyküleri unuttu...

Kızını öperek odaya taşıyordu. Meziyet hızla eriyor, küçülüyordu. Can kuşu karanlıklardan çıktı, uçtu, Fahrünisa'nın avucuna sığacak kadar küçülen kızı yuttu, süzülerek avluyu, duvarı, sokağı geçti. Güneş kızıllığının yitmek üzere olduğu deniz yönüne uçuyordu. İlerde uzun, geniş, dalgalı bir deniz vardı. Bir ordu gibi hareketli akıyordu ötelere.

Kuş denizin üstüne geldiğinde, kanatlarını hızla çırptı. Gözden yitene kadar açık kanatları bir daha çırpılmadı. Ardıçkuşlarının o yüksek, insansız, sessiz tepelerine giden yolu o da biliyordu.

Aralık 1988
Ağustos 1990

Bütün Yeşiller...

Bütün Maviler...

Bu sabah, gözlerimi maviye boyadım. Kopkoyu bir maviye. Aklarını da boyamak isterdim, bebeğini de... Olmadı, gözün içine kalem girdiğinde insan kasılıveriyor çünkü. Tanrı, ya da doğa, farklı yapabilirdi, yapmamıştı. İçimde bir eksiklik, rahatsızlık duygusu oluştu. Bu tedirginliği gidermek için, çevredeki mavileri genişlettim, inceli kalınlı çizgiler yaptım. Büyütücü aynayla baktığımda içim ürperdi. Göz değildi baktıklarım, güney denizlerimizdeki anaforlardan biriydi. Gözbebeklerimse toprak renkli adacıklar. Düşünmedim böyle bir sonucu yine de beğendim. Kalktım masadan. Gözlüğümü aldım, köprüsü üstüne, boyayla aynı renkte ince kurdele bağladım. Fiyongunun düzgün olmasına özendim.

Bugünün dün olmadığını iyice biliyorum. Dün farklı bir kadındım. Otobüse binmiştim. Arkamdaki sırada hiç susmak bilmeyen iki kadın oturuyordu.

Benim gözlerim, istediğim şeyleri görür, istemediklerini görmez. Bunu ilk kez şöyle anladım: İnsan geniş bir açıyla çevreye bakar. Bense, sürekli olarak, insan olmasam nasıl görürdüm çevreyi diye düşünmüş, uzun zaman hep insan gözüyle görmüşümdür. Bir gün ansızın, kendimi derin bir denizde –galiba Kızıldeniz'de– bir istiridye olarak düşündüm. En altta bir mercan kayasına tutunmuştum, baktım: Mercanları, denizi, denize vuran ışıktaki bitmeyen dalgalanmayı, bu dalgalanmayla yayılan koyulukları, açıklıkları, renk değişimini gördüm. İnsanların, görülecek şeylerin çok azını görebildiklerini, al-

gıladıklarının zavallıca ve yetersiz olduğunu anladım. Öylesine kendilerini beğenmiş yaratıklardı ki, karşı çıkacaklardı. Sustum.

En çok gözlerimi denetlerim. Kulakların, dudakların, dilin, ciğerlerin anlamlandırdıkları nesnelerin gizleri çözülmüştür. Gözlerinki ise bitmeyecek giz yumakları oluşturmuştur ve oluşturacaktır. Bu, tarihin başladığı çağlarda böyleydi, şimdi de böyledir. Durunuz ve düşününüz.

Kulaklarım benden bağımsız. O yüzden boyamam onları. Sadedirler, kımıldamasını bilmezler. Yüzümün iki yanında, gereksiz iki küçük kepçe gibi dururlar. Yanaklarımın bitimindeki çizgiyi, kesin çizgiyi oluştururlar. Gülünçtürler. Siz ise, onlara alıcı gözlerle bakmayı aklınıza getirmediğiniz için gülünçlüğünü hiç algılamayacaksınız.

İnsanlar belki de hareketli organlarını boyuyorlar. Böylece doğanın verdiği çekicilik gücünü artırmayı hesaplıyorlar. Aslında, bunu uzun boylu düşünmüş değilim, şimdi, birdenbire aklıma geldi. Siz de düşünebilirsiniz.

Dün arkamdaki sırada oturan kadınlar... Açık mavi üzerine iri mor çiçekli örtü takmış olan kadın, sürekli olarak bu örtüyü düzeltmek gereğini duyuyordu. Dedi ki:

"Şimdiki kuşak çok şanslı..."

Diğeri yanıtlamadı onu. Sordum kendime:

"Şimdiki kuşak hangisi? Büyümüş olanlar mı, büyümekte olanlar mı?"

"Bizim zamanımızda... Ne oyuncak, ne kitap, ne televizyon, hatta ne radyo... Birinin topu varsa ardına takılır, onun her istediğini birbirimizi sumsuklayarak, itip kakarak, ayaklarımızı ezerek yapmaya çalışırdık..."

Böyle dedi.

Benim kuşağımı anlatıyordu.

Ekledim:

"Bir ip, beş tane küçük taş. Yere kömürle, tuğlayla çizilen çizgiler. Bunlarla başlayıp bitti benim de çocukluğum..."

Duymadılar beni. Söylememiş miydim, aklımdan mı geçmişti, aldırmıyorlar mıydı?

"Başlayıp bitti çocukluğumuz. Yoksullukla başladı, sürdü. Şimdi oğlanlar da, kız da, kutusunu beğenmedikleri boyaları bile kullanmıyorlar. Oyuncak ise, evin taşınması vazgeçilmez yükü..."

Benden de söz ettiğini sandım. Hafifçe döndüm. Gülümsedim. Her ikisiyle de gözlerimiz birbirine değdi.

Dün gözlerim yeşile boyalıydı. Kaşlarım da. Ağzım, mavi, derin bir denizdi.

Yeşil bakışlarım dünün aydınlık ışığına uygun olacak diye o renge boyalıydı. Bütün mavi ağzım ve bütün bembeyaz dişlerimle güldüm. Şaşırıverdiler. Sığ, gelişmemiş birer maymundular. Gözlerini kaçırdılar benden. Bakışlarını içlerine gömdüler.

Yararı yoktu, ağzımı büzdüm. İçimden taşmaya hazırlanan daha birçok gülüş olmasına karşın, hiçbirini dışarı bırakmadım. Ortaçağ engizisyon rahiplerinin insanların duygularını hapsettiği gibi kesin bir tavırla hapsettim. Bütün sevinçler dalgalar biçiminde üst üste geldiler ve yığılıp içimde ezildiler. Kadınların bakışlarına bu aşamada yeniden baktım: Renk, içlerindeki boşluktan geliyordu ve hiç anlam taşımıyordu. Işıksız, duyarsız bir boşluktu bu. O bakışları yıllardan beri biliyordum. Ne yazık, korkuyorlardı benden. Benden herkes korkar. Bunu çok iyi bilirim çünkü Frau Pfinter bunu öğretmiştir.

Varlığını algıladığım anda bakışlarımı çevirir, bulduğum herhangi bir yere saklar, onu neden sonra görmüş gibi yapardım. Delikler arasından sızan anlamsız ışıklara

benzerdi bakışlarım. Bu insanın kendini yitirmesidir ve başka hiçbir canlı böylesi bir anlamsızlığı yaşama gereğini duymaz.

Bir süre sonra aralarında konuşmaya başladılar. Fısıldaşıyorlardı artık. Birbirlerinin yüzlerini bile görmek istemiyorlardı. Ürkmüşlerdi. Belki de içlerinden bir gülüş yükseliyordu. Saklamalarına gerek yoktu, gülebilirlerdi. Ben onca baskıdan sonra da gülebileceğimi aylar sonra anlamıştım. Banyonun buzlu camından dışarı vuruyordu ışık. Frau Pfinter'in her zaman kıpır kıpır olan gövdesi yoktu. Bir gölgesi bile olmayacaktı artık.

Omuzlarım titriyor. Başım titriyor. Onlara bunu belli etmemek için dönüyorum. Dünyanın dönüşü gibi algılanmayan biçimde. Değişimin apansız fark edilmesi gibi fark edeceklerdi dönmüş olduğumu. Bütün yeşillerimi; bakış olarak, gülüş olarak, iç derinliği ve anlam olarak bütün yeşillerimi gömüyordum içime. Bir daha çıkarmayacaktım. Mor büyük çiçekler –konuşan kadının başörtüsündeki çiçeklerden söz ediyorum– hatmi gibi bayağı ve çığırtkandı.

Döndüm, eve geldim. Işığı yakmadan dolaştım evin içinde.

Masmavi gökyüzü bugün içim. Uzun yolda fark edilecek türden bir gökyüzü.

Sevdalınızla gidiyorsunuzdur ve öylesine âşıksınızdır ki, ne olsa güzel görmeye hazırsınızdır. İşte, öyle bir duygu deryasında, yol kıyısındaki elma bahçelerinin meyveyle yıkılan dalları arasından görebileceğiniz gibi bir mavidir bu. Sürüp geçersiniz, aklınız oraya takılmış, yahut sevincinize o mavilik takılmış olarak.

Az önceki kadar mutlu değilim. Gözlerimin çevresinden alnıma kadar yükselen sarmalların maviliği tam ak-

tardığından kuşkuluyum şimdi. Kaşlarımı eklediğimde de olmadı. Mavi lenslerim olsaydı keşke. Lens alacak param yok. Olsa zaman bulamazdım belki. Çünkü zaman, sen ne almış olursan ol, tüm renkleri renksizliğe boyayarak geçiyor üstümüzden.

Mavi ağaçlar, parklar, çocuklar yaratabiliyorum. Şimdi karşımdalar. Gazeteler yırtıldıkça mavi kâğıt parçacıklarına dönüşerek yitiyor gökyüzünde. Kar taneleriyle lacivertten maviye dönüşmüş olarak iniyor gökyüzüne, ama hava o kadar ılık ki, su yığınlarına düştüğünde eriyiveriyor, çünkü zaman geliyor.

Zaman iki bölümdür: Biri beklenen zamandır, istediğiniz renk ve uzunlukta, istediğiniz kokuda, uzunluktaymış gibi düşleyebilirsiniz. Diğeri... –Bunu mutlaka yapınız. Çünkü bir de ikinci kısmı vardır– Gerçek zaman, renksiz ve hızlı geçen bir insafsızdır.

Mavilerle işim bittikten sonra gülüşümü bütün dünyaya sunmak için büyütücü aynayı elime aldım. Yeşile boyadım dudaklarımı. Her bir ince kıvrımın boyanmasına özen gösterdim. Dudaklarım yeşermeye başlayacak ve bir süre sonra tomurcuklar patlayacaktı. Aynaya gözlerimi diktim, soluk almadan bekliyor, dudaklarımdaki patlamayı o anda görmek istiyordum. Öylece, donuk yeşil kaldı, dünya büyümedi. Çiçek olmaktan çok uzağa düşmüştü yüreğim. Sonbahardan kışa geçiyorum. Farkındayım.

Plastik bir çift lensim olmalıydı benim. Mavi istiyorum. Bütün dünyaya uyum sağlamanın yolu onunla gerçekleşebilirdi.

Unutamadığım, yanımdan –hatta içimden de diyebiliriz– ayrılmayan küçük kıza sordum: Suzan'a... İstediği zaman, genellikle gecenin geç saatlerinde sessizliğin yo-

ğunlaştığı zamanlarda, uzaklardan ışık hızıyla gelebilir Suzan. Sitem etmeyi bilmez. İnsanları iğnelemeyi öğrenecek kadar yaşamadı. O günlerde her şeyine özendiğim bir kızdı Suzan. Değişmedi. Saçları lüle lüle hâlâ. Oyuncaklarıyla oynuyor. Evlerinde kolalı beyaz örtüler üstünde yemek yeniyor. Teni beyaz, gözleri kara, huyu iyi, sabırlı ve inanılmaz derecede eliaçık Suzan'ın. Suzan olmayı deliler gibi istemişimdir.

Suzan bütün gülüşleriyle gülüyor, boyuna gülüyor. Kaçırmıyor gözlerini. Bomboşluğu karanlık bakışlarından anlaşılan biri değil... Şaşkınlıkla dönüyor, ağzı ve gözleri giderek daha fazla açılıyordu. Sonra kapandı, gözkapakları düşüverdi, kirpikleri göz çukurunu aşıp, giderek daha da beyaz olan yanaklarının üstüne gece karası gibi indi. Oradan ayrılmadan önce, iki parmağımla açtım bir gözünü, ama artık içinden gelen ışık kalmamıştı. Ayrıldım.

O yılların çocuğu olmasına karşın, istediği kadar meyve, şekerleme, giysi, defter, kitap, oyuncak, boya çeşitleri elinin altındaydı. Başka çarem olmadığı için, dağları ikide bir kırılan Nur kalemle karaya boyarken, o öyle istediği için turuncu, mor, yeşil boyuyordu. Onun dağları daha çok dağa benziyordu. Resimlerine bakarken sevinç duyuyordum, herkes duyuyordu. Benim resimlerim, bitti dediğim anda soluyordu, eskiyordu.

Yeşil lenslerim yok, mavi lenslerim yok. Suzan olsaydı, değişirdi bir şeyler. O, istediğinizi değil kendi istediğini verirdi de siz onun tam özlediğiniz şey olduğunu düşünürdünüz. Onunla birlikteyken baharın geleceğini bilirdiniz: Bir yolun köşesini dönünce, bir ilişkinin sonunda, unutulmuş bir şeyi ansızın hatırladığınızda... Bahar gelirdi. Önemli saydığınız, alıştığınız her şeyi değiştirerek gelirdi.

Beni dinlediniz, sağ olunuz. Vardığınız bir sonuç var, o sonucu biliyorum. Sağ olmayınız. "Bu kadın deli..." dediniz. "Bu kadın kimdir?" diye soruyorsunuz kendinize. Kimim ben? Frau Pfinter'in; boynuyla gövdesinin birleşme çizgisine vurgun olduğunu söylediği kız. Yıllar öncesinin öğrenci pansiyoner kızı.

Dikkatle baktığınızı biliyorum broşuma. Güzeldir. Bir zamanlar Frau Pfinter'indi. Elimi sürerim, armağan olduğunu düşünmek isterim. Metal zincirler ve çiçekler taktığımız günlerden kalma tek değerli şeydir.

Doğrusu, Frau Pfinter'den ilk günden başlayarak hep korkmuşumdur. Tuhaf bakardı insana. Genç kızları kurt gibi gözlerdi. Kolunu boyunlarına dolar, başlarını çekerdi, kuru göğsüne dayamak için. Bıkmak bilmeksizin saçlarını öperdi. Soyunma, gecelikleri giyme zamanını hep bilmiştir. Kapıdan gözlemezdi, kaç kez kontrol etmişizdir.

"Rahatına bak yavrum, sen de yavrum, bakmıyorum size, arkamı dönüyorum."

Dönmezdi. Soyunmayı sürdürseniz bir türlü, sürdürmeseniz ayıp olurdu. Güvensizlik göstermek bir şeyleri ima etmek sanılabilir...

Uzattım sözü: Bu broş, iri ayakları, kalın çorapları, domuz yağı kokan önlüğü, erkek ayakkabıları ve kuru göğsüyle korkunun ve sevecenliğin sınırlarında bizi fırıldak gibi çeviren Frau Pfinter'den.

Bana deli dediniz. Belki de haklısınız. Aklımı almışlardır, yerine ne verdiklerini görüyorsunuz. Boyun ve gerdan çizgilerim de benimkiler değil. İnce ince çizgilerle, genişlemiş bir ten verdiler bana. Görmemek için gözlüğümü çıkarmam yeterli. Takmak zorunda kaldığımda ise gözlerimin ve kaşlarımın renginde fiyonklar bağlıyo-

rum köprüsüne. Ağzıma konuşmayı yasaklamış bulunmaktayım. Gözlerim fazlasıyla konuşmaktadır.

Babaannem de böyle konuşurdu. Saplı gözlüğünü gözünden uzaklaştırırken yahut yaklaştırırken hep aynı düz çizgi üstünde tutmaya özen gösterirdi. Zaten geometri bunun için gereklidir. Geometri gereklidir, Frau Pfinter'den kalan broşun hekzogen olması o sayede mümkün olabilmiştir. Akşamüzeridir. Mutfağın hemen yanındaki, penceresi koridora açılan karanlık odasındadır. Işığı yakmış, önlüğünü, erkek ayakkabılarını çıkarmıştır. Oraya bakmadan mutfağa girmek istersiniz. Bakarsanız sonsuz mavi ve yeşil sarmallar –onun gözleri– sizi bir anafora çekip yutacaktır. İsterse seslenecektir, artık bakmamak olmaz, bakmayacaksanız, ertesi gün kendinizi kapının önünde bulursunuz. Bir daha, öldür Allah almaz. Bakarsanız, boğulursunuz o zaman. İşaretparmağı bir usturanın keskin yanı, ya da biçilmeye hazır kumaş üstünde gezdirilen sabun gibi çenemin altında, gerdanımda gezdirilecektir. Ses çıkmayacaktır. Yalnız ölmek istenebilir, sessizce... Dünya bulanacaktır. Görmemeyi, koku almamayı öğrenmek şarttır.

Babaannemin gözleri giderek aşağılara inen sis gibi yüzüme yaklaşır ve bulanırdı. Bu bulanıklığı görmemek için gözlerimi kapatıverir, sımsıkı yumardım. Hep beni döveceğini sanmış, hepsinde de yanılmışımdır. Yine de ilk gelecek şey tokat mı, tekme mi, yoksa tükürük mü, bilmemek için kapatmışımdır. Fırlak damarlı kuru bir el, yanağımın üstünde, kulaklarıma en yumuşak, en sıcak sözleri düşürerek dolaşmıştır. O zaman geometri bitmiş, normal yaşam başlamıştır.

Yıllar sonra, Frau Pfinter, gövdemdeki çizgileri önce örtünün üstünden, sonra altından, daha sonra da geceli-

ğimin içinden çizmeye koyulduğunda da öyle sıkıyordum gözlerimi. Yorulacak kadar sıkıyordum. Yanağımdan öpmeye başladığında midem bulanıyor, daha sonra bütün dünya bulanıklaşıyordu. Yatağımda, uzandığı sağ yanımda ağır bir zambak kokusu, bozulmuş çarşaf ve bir de... ne olduğunu çözemediğim hayvansı ve kösnül bir koku bırakarak kalkıp gidince gözlerimi açıyor, o zaman yeşile boyamak istiyordum her şeyi. Uzak, yitik rüzgârlı ve yağmurları sürekli olarak üstüne çiseleyen denizlere benzeyen gözler de olabilirdi. Ama ikisinin karışımı? Asla!..

Yaşamımda kimseye "hayır," diyemediğimi daha önce söylemiş miydim? Bunu ilk anlayan Frau Pfinter'di.

Babaannem yatar yatmaz uyurdu. Yatmadan önce gözlüğünün işlemeli bağa sapını üste katlar, başucuna koyar, sonra iyice kıyıya çekilerek yan dönerdi. Soluk almadığımı sanarak bekler, yavaşça gözlüğe uzanırdım. O an horlaması yükselmiş gibi gelirdi. Elimi çeker, sonsuza kadar sayardım. İnsanın sonsuza kadar sayamayacağını, bir sayıdan sonra, boşa dönen bir çember gibi, hep aynı sayıyı yinelediğini erken öğrendim. Neden sonra solukları gerçekten de düzgünleşirdi. Uzanır, alır, Gülliver'in devler ülkesinde yolculuğa çıkardım. Babam uzaklarda değilse, çok keyif alırdım bu mercekten. Ama her zaman uzakta olmazdı. Gelirdi, çok büyük gelirdi. Uzun yol kaptanıydı, iri ve kabaydı. Geldiği yerde karanlık olurdu, gölge değil. Zaten üstüme gölgesi düşse korkudan ölürdüm belki. Karanlık o kadar çabuk uzanıyordu ki, elimdeki gözlüğü yerine bırakacak zamanım olmuyordu. Geliyor, ne yaptığıma bakmadan ışığı söndürüyordu. Işık kolay sönmüyordu, düğmeyi üç beş kez sağa çeviriyordu.

"Allah kahretsin," diyordu. "Bir türlü düğmeyi ne yana çevireceğini öğrenemedi bu kız."

Ben, ters yöne çevirmeye alışmıştım.

Sarı ışık sonunda yitiverirdi. Yatağa gövdemi kaydırmış, bacaklarımı dümdüz uzatmış, örtüyü boğazıma kadar çekmiş, ellerimi yalnızca parmaklarımın görüneceği kadar dışarı çıkarmış olurdum. Babam bana bir kez "Allah rahatlık versin," demedi. Bir kez de "Günaydın..." Belki bunu kimseye söylemezdi. O sefere çıktığında, sabah uyanırdım, dünya çok güzel olurdu:

"Günaydın babaanne, günaydın kanadını yolduğum sinek, günaydın karınca, günaydın reçel, zeytin, günaydın sokaklar, günaydın yaşlı incir ağacı, sokak taşları, günaydın her şey!..."

Sofraları, hiç öğrenilemeyen nedenlerle deviren babalar bugüne kadar gelmemiştir umarım.

Sofra hazırlayan, eline sağlık denilen, kıçına şap şap vurularak kaba şakalar yapılan bir annenin ne işe yaradığını bilemedim. Belki de o yüzden özlemedim. Babamın ahlaksız karısı, kırkı bile çıkmamış kızını atıp kaçmıştı. O yüzden anne denmeye değer olmazdı. Anne, Suzanların evindeki güzel, mor giysisinin göğsüne uçuk pembe ipekle işlenmiş L harfi mi, yoksa sarmaşıklarla bezeli bir dal mı olduğunu anlamadığım kara saçlı, kırmızıya boyalı ağızlı, Leyla adlı kadın olabilirdi. Bizim evde böyle bir kadının resmi olabilirdi ancak. Duvarlarımız babaannemin Kuran kabının bulunduğu kitap torbası dışında bomboştu.

O anneyi son kez gördüğümde ağlıyordu. Yüzüne bakamadım. Külrengi giysisinin eteği üstüne bırakılmış elleri kıpır kıpırdı. Zaman zaman kenetleniyordu parmakları birbirine ve ben o ellerin ağladığını gördüm.

Sonraları düşündüğümde, babamdan o kadar korkmamın nedenini çözemiyorum. Sofrayı bir kez devirmiş-

ti. Bir depremdi sanki o olay... Masayı devireceği, her şeyi kıracağı korkumu babaannem hep gündemde tutuyordu. O gün okuldan çıktığımda bana sarılan kadın yüzünden çıkmıştı deprem. Ertesi gün, o kadını ittim ve bağırdım:

"Yaklaşma bana, dokunma, annem yok benim. Anne istemiyorum."

Bir daha görmedim. Babaannem beni çarşıya götürdü, kırmızı fiyonklu beyaz rugan bir ayakkabı aldı.

Giymeme izin vermedi. Sonra "Kışın olmaz," dedi, "bayramda" dedi... İzin verdiğinde, topuklarım içine girmedi.

Babamın evde olduğu günlerde sabunlu sularla yıkayıp uzun uzun çalkalayarak şarap almam için elime tutuşturduğu kırkdokuzluk rakı şişesinin kırılacağından, sofrada bekleyen babamın öfkeleneceğinden korktum yıllarca.

Babaanne bu uzun temizlikten sonra şişeyi kesekâğıdına koyuyordu:

"Getirirken düşürme. Kırarsan bu eve adım atamazsın."

Sokağı geçer, sola dönüp caddeye çıkar, birinci değil, ikinci dükkândan, Bakkal Nimetullah'ın bir kovuk kadar küçük dükkânından açık kırmızı şarap doldurturdum. Bazen cebime babaannem için beş tane –paket değil, açık beş sigara– Gelincik koyardı Nimetullah. Şarabı elime verdiği anda iki elimi şişeye adamış olurdum. Nimetullah sigaraları cebime koyarken caddede durmama aldırmaz, kaşıyormuş gibi elini birkaç kez karnımdan aşağı indirir, yukarı çekerdi. Ses çıkaramazdım. Şişeyi kırmamalı, çok özenli yürümeliydim. Akşam ezanı okunmuştu, radyoda fasıl bitmiş, radyo, haberlere kadar

kapatılmıştı. Kapılar örtülmüş, sokaklar daralmıştı. Her adımı sakınarak atardım: Birinci adım... Bitti demeye kalmadan ikinci, üçüncü de atılmış olurdu. Yedinci adım... Daha yüz seksen adım vardı ve kesekâğıdını babaannenin eline tutuşturmadıkça adımların bitmesinin anlamı yoktu. Yüreğim ağzımdaydı, kendime şarabın neden sulu olduğunu sorardım. Niçin beni gönderdiklerini sormazdım, aklıma gelmezdi. Neden ekmek, kömür, maydanoz, tatlı patates, şekerkamışı, keçiboynuzu gibi değildi? Hatta buz gibi bile değildi? Seksen dokuz adım... Cam niçin kırılıyordu? İncecik, yakınmalı bir ses çıkarıyordu, toplanamıyordu. Ekşi narlar ötelerdeki sokakların bir yahut iki yanına sıralanmışlardı. Turunçlar caddelerde çiçek açıp meyve veriyor, isteyen de topluyordu. Otuz beş adım... Benim de bir gün kazağım olduğunu sanmaları için ne yapabilirdim? Babaannem hiç çare bulamaz mıydı, düşünse biraz? Çok düşünse? Eski, parça yünlerden önlüğümün kolundan taşacak kadar iki ucu açık onar santim boyunda parçalar örse, yeterdi. Bu yün parçalarını kollarıma geçirsem, kazağı önlüğümün altına giydiğimi sanabilirdi çocuklar. Suzan'ın tiftikten yapılmış, taranarak kabartılmış, yumuşacık, bulutlar gibi mavi bir üstlüğü vardı.

"Böyle şeyler soğuk yerler içindir. Ben babam özenip aldığı için giyiyorum," diyordu.

On iki adım kaldı... Şişe terleyen elimde, hâlâ düşmedi. Bir adım... Şişeyi yüksek eşiğe koyduktan sonra kapının zilini çevirirdim.

Babam "aferin" demedi, bin kezden çok şarap almama ve kırmamama karşın. Belki de bin beş yüz kez almışımdır. Nimetullah her kezinde sıvazladı gövdemi. Babamı bana yanlış mı anlattı babaannem, kaptan olmadığı

halde kaptan diye yalan mı söyledi, yoksa ben mi büyüttüm her şeyi?

Şimdi işte öykümü anlatıyorum. Boyuna ve herkese, yüksek sesle değil içimden, öykümü anlatıyorum. Duymuyorsunuz. Eski bir gazete kâğıdı kadar inceliksizsiniz.

Şapka giyiyorum, gülüyorsunuz. Nedenini öğrenmek aklınıza gelmiyor: Önce bir yün eşarp sarıyorum başıma, üstüne bir türban, onun üstüne bere geçiriyorum. En üstte bir bebek şapkası var. İnsanın ağaçlar gibi katmanlarını içinde taşıyamadığını başka nasıl kanıtlayabilirim?

Tanıdınız, tanıyorsunuz beni. Görmemiş gibi yapmış, yahut göz göze geldiğimizde otobüsteki kadın gibi gözünüzün ışığını esirgemiştiniz. Bakmıyor gibi baktığınızın, benden söz etmiyormuş gibi fısıldaştığınızın da farkındayım. Siz nonstop otobüslerdeki mutluluğumu anlamak istemiyorsunuz.

Bir şeyin daha ayırdında değilsiniz: Dünyada o yana bu yana ne kadar çok şeyin taşındığının. Rujlar, kalemler, mendil, çiçek, resim, çanta, sandalye, çöp torbası, cezve, sigara, banka cüzdanı ve bıkkınlıklar... Bence, sebzeler, koyunlar taşınmalıdır. Bizden bağımsız da kalabilecek olan şeyler yani. Kırılmayacak şeyler: Hela çukurları, hayvan postları, ipek kozaları... Ben bunları taşıyorum. Bir yerde bırakıp gittiğimde, arkalarından hayıflanmayacağım. Bunlar sizin alıp sakladıklarınızdan, kullandığınızı sandığınızdan, çürüttüklerinizden daha az mı anlamlı?

Zalimliklerinize dayanamadığım zamanlarda, günlerce eve kapanıyorum. İçimdeki kadın bağırana kadar dişimi sıkıyorum. İçindeki çocuğu hiç büyütmemiş olan, o çocuğun korkularını hâlâ yaşayan, genç kızlığında Frau Pfinter'in elinden geçmiş, tiksintisini balgam gibi çaresiz-

likle yutmuş olan kadın "Sıkıldım, sıkıldım," diye bağırıyor. "Çıkalım o zaman. Biraz soluk al. İnsanları suçlamayı bırak. Onlar sana hoşgörüyle bakmak için gelmediler dünyaya. Kendilerini beğenmek için yaşarlar. Acımasızlıkları ondan..." Bunları duymuyor. Sayıklar gibi konuşuyor yine: "Onları dinlemeye hazırım, bir türlü bağ kuramıyorum insanlarla. Çevremi saran yalnızlık kırılabilir, bir el uzatsalar. Ben her şeyi görüyor, algılıyor ama onlarla bağ kuramıyorum. Bunun bilincindeyim, her şeyin bilincindeyim..."

Günler sonra ürküntüyle dışarı çıktığımda, karanlıklara kaçan parazitli bir hayvan gibi derinlerime saklanıyor yine. Nonstop otobüs kartını çıkarıp herkese gösteriyorum. Bakışlarını külrengi çeviriyorlar, bıkkın ve isteksizler. Önemsemiyorlar bir kentte istediğin yere gidebilmenin özgürlüğünü.

Özgürlüklerinin farkında olmayan insanların arasında kimse özgür olamıyor. Ben de eğiyorum başımı. İçimdeki kadını görmesinler diye fark edilmez bir devinimle onlara sırtımı dönüyorum.

Mavi gözlerim, mavi kaşlarım ve toprak rengi adacıklar oluşturan gözbebeklerimle pencereye yaklaştım. Erkendi. Güneş bakır çalıyordu gökyüzüne. Gökyüzü, mavisinin üstündeki bunca çok kırmızıdan şaşkına dönmüş gibiydi, bir çocuk güzelliği saçıyordu. Tenekelerin, bidonların dibini koklayarak yiyecek arayan bir köpek devrildi. Tüfek sesi daha sonra geldi, birikti kulağımda, tortulandı, gitmedi. Köpek ayaklarını, yahut ayaklarının gölgesini yukarda bırakıp yere doğru düştü. Kara, ödünsüz, kuru ve katı toprağa indi. Koklamanın ve yiyecek bulmanın sevinci bir anda yitmişti. Gözümle gördüm.

Bunu kırma tüfeklerle, sabahın erken saatinde yapı-

yorlar. Çoğu kez de yaraladıkları köpeklerin acıyla kesilen "Kıy... Kıy..." seslerine ve ağırlaşıvermiş gövdelerine sırıtarak yaklaşıyor, başlarında durup gülüyor, tekmeliyorlar. Çok uzaktan, hiçbirimizin göremeyeceği kadar uzaktan o gözlere bakıyorum, insanların boş, köpeklerin ışığı tükenmekte olan gözlerine: Uçsuz yeşillikler görüyorum. Yeşillikler köpeğin gözlerinde yavaş yavaş kararıyor, sisleniyor, siliniyor. Gözleri kapanmadan önce, gövdeleri son kez, titrer gibi kasılıyor. Işıkları birden kesiliyor.

Bütün çocukluklarımı atıyorum yaşamımdan. Bütün kulaklarımı, mavi ağızlarımı... Yastığımın üstüne bütün yüzümü saklayıp duyu sinirlerimin, ses tellerimin ve ölmüş köpeklerinkine benzeyen reflekslerimin durmasını bekliyorum.

Yaşam sürüyor. Kalkıp gözlerimi ve ağzımı karaya boyuyorum.

Kırma tüfeklerle çocuk saflıklarım vuruluyor benim.

Suzan vuruluyor.

Taştan yapılmış yazlık evlerinin önünden vadideki ağaçlığa kadar uzanan koyu yeşil çayırları bitmek bilmezdi. Çocuk koşularımız bile bitiremezdi o yeşilliği. Ormana doğru otlar kararıp uzamaya başlardı. Suzan bulunduğunda, vadideki kızılçam pürenleri altındaki otlar kadar çürümüştü. Kimse oraya onunla indiğimizi görmemişti. Benim yalnız çıktığımı da. Frau Pfinter benim banyoma girdi. O bunun son girişi olduğunu bilmiyordu. Ben biliyordum. Hazırlanmıştım. Sonra... Yıllar sonra da olsa, çığlıklardan, zincire vurulu olanlardan ve çırılçıplaklıklarında müthiş gizler taşıyanların arasından kurtuldum. Yeryüzü ve yeraltı griydi orada. Başsız, sonsuz bir umutsuzluk vardı.

Bu sabaha kadar o yüzden dünyaya bazen yeşil, bazen mavi bakıyordum. Gülüşüm mavi ya da yeşil: Bu yüzden... Siz, hiçbir şeyi öğrenmek gereğini duymuyor, bakışlarınızı benden kaçırıyorsunuz.

Yaşamın çemberi budur kutsal kitaplarda: İnsan topraktan gelir toprağa gider. Arada can denilen, sürgit kanat çırpan bir kuş vardır yalnızca. Kuş düşer, yaşam biter. Benim farkında olduğum, sizin unutmayı yeğlediğiniz yalnızca budur.

1988

Ay ve Su

Merhaba!.. Yerasim doktorlarla konuşuyor senin için. Beklememi o istedi. Hatırladın mı beni? İskenderunluyum ben. Seninle aynı sınıfta okuduk bir süre. Okulu, hatta ders yılını bitirmeden ayrıldın. Kayınbiraderin Yerasim'in yakın arkadaşı olduğumu unuttuğunu sanmam. Kocan Hristo büyüktü bizden. On sekiz, on dokuz yaşlarında, çalışan, ev geçindiren bir erkek koca adam sayılırdı. Onlar bizim gibi oğlanlara yüz vermezdi.

Bayramlarımız birbirine karışır, katışırdı. Oradan ayrılana kadar sürdü bu birliktelik. Artık her yerde insanlar koptu birbirinden. Bayramların ve sevinçli günlerin paylaşılması unutuldu. Özümleme diye bir sözcük attılar ortaya. Bir edimin zorla kabul ettirilmesiydi özümleme. İnsan olmak nedeniyle istediğin bütünleşme dileğini elinin tersiyle ve bir kalemde iten bir sözcüğe dönüştü sonradan. Özümlemeden tiksiniyorum. Beni yaşam sevincinden ve özlediğim dostluklardan ırağa attı...

Seninle bir gün bir odada ve ikimizin kalacağını söyleseler, inanmazdım. Ne var ki, bu koşullarda bunu kimse istemez.

Su ister misin? Pencereyi açayım mı? Konuşamadığını biliyorum. Gözlerinin dilini anlamıyorum. Çok yıllar girdi aramıza. Paylaşmadığımız şeyler günler geçtikçe arttı. Hiç mi kımıldamıyor kolların, bacakların?

Çok şişmanlamışsın. Yerasim, hastalıktan dedi, onu çok değişmiş bulacaksın dedi ama, yine de...

Seni görmek yıllar öncesine götürdü beni. Mahalle-

mizin kızıydın. Ağabeyim sana âşıktı. Büyük, harap bir evde babanla oturuyordunuz. Yerasim ile Hristo daha ortalıklarda yoktu.

Araları, özeli ırmak çamuruyla doldurulmuş, yuvarlak taşlarla örülü, çoğu yeri artık yıkılmış duvarla çevriliydi eviniz. Dar bir çıkmaz sokaktaydı. Bahçenin sonundaki evin duvar dibinde japongülü ağaçları vardı. Ben küçüktüm, ağaçlar büyüktü. Ben büyüdüm, ama ağaçlar küçülmedi. Bir daha o kadar gelişmiş japongülü ağacı görmedim, inan. Oysa görmediğim tek yer Çinhindi'ydi dünyada. Sizin gülleriniz başkaydı.

Sokağı gören tek pencere senin odanın penceresiydi. Bahçe kapısından eve kadar soğan, patlıcan, domates, nane, tere, turp dikiliydi. Sebzelerin arasında öbeklerle şebboylar, kuskuslar açardı. Onların tohumlarını avuç avuç saçan sendin. Mor patlıcanların, kırmızı domateslerin arasında, sarı ve foşa şebboylarla, siklamen ağızlı pembe kuskuslar fışkırır, çiçekler, sebzeleri silip süpürürdü.

Yıllarca, gençliğimin düşleriyle orta yaşımın kazancı arasındaki farklılığı, çiçeklerle sebzelerin savaşı olarak gördüm ben. Hep o çiçekleri özledim.

Japongülleri, her sabah binlerce çiçekle ala boyanırdı. Dil büyüklüğünde beş yapraktan oluşan tomurcuklar hızla açar, akşamları aynı hızla kapanır, bir sonraki gün yeni bir al dalgası ağacı sarar, üç gün içinde solan çiçekler ağaç altındaki toprağa kızılımsı bir ölüm damgası basardı.

Soluk soluğa kalırdım.

Akşamları, yemekten sonra ağabeyimin işaretiyle kalkar, ellerimizi ceplerimize sokarak büyümüş erkek edasına bürünür, evden çıkardık. Deniz kıyısına gittiğimizi sanmasını isterdik ev halkının. Caddeye çıkardık.

O yüzden yol uzardı. Olsun...

Döner, kapımızın önünden eğilerek ve yakalanma korkusuyla geçerdik. Başka serüven yoktu ki yaşamımızda.

Lambayı görürdük önce. Senin odandaydı. Baban, arka odada idare kandilinin titrek, karanlığı kovmayan, yalnızca karşısına çıkan ışığında içerdi şarabını. Sen, köşedeki ikonanın önüne diz çökmüş olurdun. Başın hafifçe kalkmış olurdu. Bağışlanmasını dilediğin ne günahın olabilirdi ki?

Lamba seni saydamlaştırırdı. Açıp fırçaladığın saçlarını belinin hemen altında yitirirdik. Daha aşağılara akıyordu, topuklarını sarıp iki yana açılıyordu, yerlerde sürünüyordu. Bilirdik...

Gecenin, başkalarının duyamayacağı müziği çevremizi kuşatırdı. Kendi soluklarımızı duymazdık da senin soluklarını duyduğumuzdan kuşkumuz olmazdı. Babanın içkiden vazgeçmesi için dua ettiğini düşünürdük. Bir kara ırmak gibi akan saçların ve başın eğik olduğu için ışığı sürekli saklı duran gözlerin ağabeyimi gecelerce uykusuz bırakırdı. Yağmurlu günlerdi. Puslu ve ıslak bir sonbahardan farksız kışları yaşardı kent. Evinizin önünde sokak çukurlaşırdı. Yağmur o çukura birikir duvar diplerinde incecik çizgiler kuru kalırdı. Ay hilal ya da dolun, suya vururdu. Dalgalandırmak istemezdik, suya usulca dalardık. Bileklerimize kadar ıslanırdık, ama ayın sudaki görüntüsünü bozmazdık. Adımlarımızın oluşturduğu salıntıyla suyun yüzeyi kırışırdı. Ay altındı, su gümüş... Karıştırırdık onları ve yalnızca bu karışımın inanılmaz güzelliğini gözlerimizle görürdük. Bütün sesler yiterdi o an. Senden alırdık gözlerimizi, kırışan suyun içinde dalgalanan altın ayın gökyüzünde bir karanlıkta yerini almasını

beklerdik. Bir adım daha atınca çıkardık gümüş sudan. Geri döner, yine suya dalar ve ancak birkaç adım sonra ayaklarımızın üşüdüğünü fark ederdik.

Kış ortasında yağmurlar süreklilik kazanırdı. Çukurları doldurmakla kalmaz, bütün sokakları bir parmakla bir karış arasında su kaplardı. Kanal gibiydi sokaklar. Tahta parçaları yüzerdi en çok. Şekerkamışı kabukları ve harnuplar... Tahta parçalarının renkleri koyulaşır, yanları köpüklenirdi. Dar kaldırımların bir çıkıntısına takılır, beklerlerdi. Zaman geçerdi, sokaklar kuruduğunda, çürümüş olan parçacıklardan kurtlar dökülür, kumların arasına sokulup hemen yiterlerdi.

Niçin gözlerini açıyorsun? Bir şey mi istiyorsun? Yoksa sıkıldın mı? Hiçbir organının varlığını duymuyor musun? Bir yerini kaşısam? Gıdıklasam? Ellerin ne kadar yıpranmış? Su, kötü sabun, zifir, soğuk çatlağı vardı ellerinde. Onları görmek istemezdim. Yaşamın değişmemiş demek.

Havalar serinlemeye başladığında baban leblebişekeri yapma mevsiminin geldiğini bilirdi. Yemeği evlerimizde yemiş, okul yoluna düşmüş olurduk. Sabahtan beri önünde ter döktüğü sac leblebi kazanının kapağı açılınca, biraz ıslak, biraz sıcak leblebişekerleri yarı saydam bir beyazlıkla Tanrısal armağan bolluğuyla dökülürdü.

El yakmazlardı. Ceplerimize koyduktan kısa süre sonra bacaklarımızın üstünde bir sıcaklık oluşurdu. Bu sıcak, varla yok arasında karanfil kokusuyla çeşnilenmiş tat hızla buharlaşırdı ağızda. Okulun sıkıntısı savrulurdu ipince yağmurlara karışıp...

Dört mevsim yoktu orada. Öyle yoğun, yaygındı ki yeşilliği, zamanın geçmediğini sanırdı insan. Günden geceye, yazdan kışa dönülürdü. Boylar uzar, sınıflar değiş-

şir, sesler kalınlaşır, bilinmedik duygu ve istekler yaban tayları gibi içimizin ovalarında koşmaya başlardı.

Leblebiyi hazırlarken yorulan baban bitişik bakkalda üç beş bardak şarap içmeye durduğunda, sen hepimizden geç, çoğu kez öğretmen sınıfa girdikten sonra gelirdin. Burnunun üstü ve şakaklarında kıvrılan zülüflerin terlerdi. Gözlerin iri, uzun kirpikli ve utangaç bakışlıydı. Saçlarını sıkı sıkı örerdin, yine de tutam tutam bukleler taşardı kulaklarının üstünden, ensenden... Onları biçimsizce keserdin. Bela gözüyle baktığın belliydi.

Göğüslerinin büyümesini, gövdenin biçimlenmesini, dudaklarının dolgunlaşmasını baban istemezdi. Gelişmen seni yitireceği anlamına geliyordu.

Yerasim telefonda söyledi:

"Yengemle geliyorum. Balıklı Rum Hastanesinde bul beni. Mutlaka gel..." dedi. Yengem dediğinin sen olabileceğin aklımın ucundan geçmedi. Felç gövdene burada yayılmış öyle mi? Ne oldu? Konuşamadığını biliyorum. Sen hiç konuşmadın zaten. Çok gerekirse, en az sözcükle en az şeyi anlatmayı yeğlerdin.

Yerasim bir an yalnız kalmanı istemiyor. Kocan bu akşam geliyormuş. Biliyorsundur.

Baban dükkânın arkalarından bir yerden çıktığında oradaydım. Paralarımız ellerimizde senin ölçüye, tartıya aldırmadan bonkörce şeker vermeni bekliyorduk. İçkisine, öfkenin yok edici buharı karışmıştı. Seni kıyasıya, acıma bilmeden dövdü. Hiçbirimize bir şey söylemedi, yine de korkuyla, çil yavrusu gibi kaçıştık. O öğleden sonra okula gelmedin.

Bir daha hiç gelmedin. Leblebişekerlerini başın önünde sattın. Paramızın karşılığı ne kadarsa, o kadar vererek. Kimseyle konuşmadın.

Bahar geldi, yaza döndü. Bahçemizdeki gülibrişim ağacı açınca, yere yönelen pembe sarmallarını senin başına kurdele olarak taktığını düşledi ağabeyim. Her sabah yenilerini takıyordu. Coşkusu ve düşü önceleri bana gülünç geldi. Kısa sürede alıştım: Karanlık dükkânda müşteri yokken, hasır iskemleye ellerini dizlerinin üstüne serip oturduğunda dalgalarla aşağılara inen saçlarının üstünde, kıvrık, pembe gülibrişim dallarını gördüm.

Ağabeyim haklıydı. Sevi her zaman haklıydı. Güzelliği yakalayınca onunla birlikte yaşamak kadar sevinçli şey yoktur.

Evden çıkıp caddeye yöneldiğimizde ağabeyim, köşedeki lambanın altında durur, başını kaldırıp ışığa bakardı. Ona göre ölgün sarı ışık yüzünün rengindeydi. Doğruydu. Daha sonraları lambanın altına geldiğimizde başımızı birlikte kaldırırdık. Ağabeyim sana sevdalanmama izin verdi.

O assubay okuluna gitti. Çocukluk aşkını kısa sürede unuttu. Ben unutmadım.

Okula gelmiyordun. Ağabeyim uzaktaydı. Baban küçük bir oğlan aldı çırak olarak. Çocuk işi öğrenince sen eve kapandın. Bütün büyüler bozuldu. Japongülleri evinizin önünü kıpkızıla boyuyordu. Sen, karanlık dükkânın, karanlık sokak kıvrımlarının ışığı değildin artık. Seni kimselerle konuşamamak yüzünden boğuluyordum. Ay suyun üstüne düşüyordu. Ben yalnız başıma ve hoyratça suya giriyordum. Ayı titreştiriyor, üzüyordum. Suyun içinden geçip, ayın yeniden yerine yerleşmesini beklemeden bahçe kapınızın önünde duruyordum. Seni göremiyordum. Evin ön bülümünü Yerasim'lere kiraya vermiştiniz. Bilmiyorum, Yerasim'le belki o yüzden arkadaş olmak istemişimdir. Nedeni ne olursa olsun, sonucu iyi oldu.

Yerasim'le şeylerimizin bile boyunu ölçtük biz. Onun şeyinin kabuğu duruyordu. Ben güldüm. Çocukluktu. O da çocuksu bir eziklik duydu. O yüzden bir daha ölçüşmedik. Babaannem doğuştan sünnetli ve Müslüman doğan gâvurlar olduğunu söylerdi. Bunu ona anlatmak içimden hep geçmiştir. Sonra unuttum.

Gülebilsen, gülerdin...

Yerasim'in anası... Maro'ydu adı, değil mi? Kaynanan. Sıcak zeytinyağlı yemekler yapardı. Nohutlu, bol naneli, biber domates dolmaları, midyeli pilav, adını bilmediğim bir sürü ottan bir daha yiyemediğim güzel salatalar... Yemez, yutardık.

Geceleri ellerim ceplerimde, tek başıma içinde ay yüzen suya girerdim yine. Seni göremeyeceğimi bilmek engellemezdi beni.

Sen o'sun Hristo'nun gencecik karısı.

Zaman, kentten ayrılınca yürümeye başladı. Büyüdüm. Sen o kentte ve o yaşta –sanırım on yedi yaşında– kaldın benim için.

Mutlu oldun mu, çocuğun var mı? Hiç kımıldayamıyorsan gözlerini aç kapa... Ooo... Dört çocuk mu? Senin tek çocuk doğuracak nazlılardan olacağını sanmışım. Yoksul bir leblebici kızı, nasıl nazlı bir kadın olabilir, düşünmemişim.

Seni kilisede gördüğüm gece önemli bir gecedir. Sabahı sabah etmiş, bütün bir gün konuşmamıştım. Noel ayininden sonra Yerasim'le yeni evlenen bir garsonun yatak odasını seyretmeye gidecektik. Çok bekledim kilisenin dışında. Giren çıkmıyordu. Dinimi yitirmekten korkarak içeri girdim. Cilalı tahta sıralarda oturanlar arasında aradım seni. Yerasim'i değil, seni. Ayaktaydınız. Duvara yaslanmıştın sen. Başına kapkara bir dantel örtü at-

mıştın. Yüzün açık sarıydı. Yaz güneşi kuru otlara vurduğunda onları sedefe çevirir ya, o renkti. Yerasim sıkıntıdan patlıyordu.

Sevinin aşka dönüşmüş olduğunu o kara örtüyle çerçeveli sedef yüzü gördüğümde anladım. Yerasim'le çıktık. Serin hava Yerasim'in terini soğuttu. Benim gerçeğimi hafifleteceğini umuyordum havanın. Oysa yüreğimi ağrıtıyordu. Artık canım her gece karısını çırçıplak soyup döven, sonra sevişen öfkeli garsonu seyretmek istemiyordu. Seni düşünmeliydim. Kendimi çok suçlu saydığımdan Yerasim'in yüzüne bakamıyordum.

Çok uzun sürdü Yerasim'in doktorla konuşması.

Bomboş sanki hastane. Yerasim belki de ilaçlarını almak için dışarı çıktı. Niye öyle bakıyorsun, gözlerin faltaşı gibi açık? Gözlerin yeşil senin. Kara değil miydi?

Başkası mısın yoksa? Gülümsemedin, aşinalık göstermedin anlattıklarıma. Hoş bir aşk öyküsü dinleyen küçücük bir kız gibi baktın durdun. Gözlerinin rengini yanlış hatırlıyor olabilirim.

İzninle dokunacağım sana. Şu âna kadar hiç dokunmadım. Ellerim titriyor. Heyecanlıyım. Gözlerini kapatmalı. Hah şöyle... Ellerin göğsünün üstünde kavuşmalı.

Seni süsleyecekler...

Ne denir böyle bir durumda? Hoşça kal...

Haziran 1990

"SEN DE GİTME TRİYANDAFİLİS" ÜSTÜNE AYLA KUTLU İLE SÖYLEŞİ

Şemsettin ÜNLÜ

Görmeyen okurlar için söylüyorum; biri uzun dokuz öykü var son kitabınızda. Kitaba adını veren öykü; "Sen de Gitme Triyandafilis" uzun, üstünde özellikle durulası olanı. Şöyle diyeyim Sayın Kutlu; okurun nesine gerek demezseniz, öyküdeki çok yönlü duyarlıklar nereden geliyor? Yazarın kendi yaşamından olanları vardır hiç kuşkusuz... Söylencelerden, çocukluk gözlemlerinden (esinlenmelerinden) olanı da... ne dersiniz?

Sen de Gitme Triyandafilis öykülerindeki her parçada İskenderun'un yapısından ve doğasından gelen pek çok özellik var. Şöyle diyebilirim sanırım: İskenderun'da değil de bir başka kentte yetişmiş olsaydım, bu öyküler çıkmayabilirdi. Başka türlü öyküler çıkardı da, bunlar çıkmazdı belki. Neden? Nedeni çok açık: Bir bölge, bir kent düşününüz: Eski kitaplarda KENAN ÜLKESİ diye geçen bolluk diyarının üst sınırında. Bütün dinlerin çıkıp yayıldığı bölgedir burası. Zenginlik buralarda ticaret yapmak isteyen uzak ülke insanlarını çektiği gibi, burada yaşayan insanları uzak ülkelerle içli dışlı hale getirmiştir. İmparatorluğun en çok ırk, din ve mezhebinin bulunduğu bölgesidir buralar. Örneğin Antakya Kilisesi, çok önemli bir merkezdir. Doğu Hıristiyanları için, Fener, Kudüs'ten sonra üçüncü önemli merkez... İslamlığın da bütün kolları var. Ayrıca ırklar...

Osmanlı yıkıldıkıan sonra, Fransız Mandası altında kalmış, batı insanıyla bire bir ilişki kurmuş bir toprak öte yandan. Özgürlüğün savaşını vermiş ve dünyayı titreten ikinci genel savaşın hemen öncesinde barışa kavuşmuş. İnsanlar birlikte yaşamayı öğrenmişler. Kültürün çeşitlenmesini düşünebiliyor musunuz? Her kapı yemeğiyle, giysisiyle, aile kurumuyla, beğenisiyle ayrı bir dünya. Öte yandan başka ka-

pılardan girmiş duvarları aşıp sinmiş başka güzellikler var. En önemlisi, birbirine dost olmanın gerekliliğine duyulan inanç var.

Bunları algılamış olmalıyım. Algılamanın en yoğunu çocukluktadır. Bu, bilinen bir şey. Ancak, yetmez. Daha sonra, okuyarak, gözleyerek, düşünerek algılamalarınızı bir temele oturtursunuz. Siz de bilirsiniz, yazma gerçekte bir taşma olayıdır. Biriken taşar. Yazdığım için bu taşma yazıya dökülmüştür. Çizebilseydim, resim olurdu, melodiye de dönüşebilirdi. Bir şeyi fark ediyorum: Yüzler ve tipler giderek daha belirginleşiyor. İnsan, toplum ve çevre bağları kuruluyor giderek. Böyle bir bütünleşme, bölük pörçük olan, unutulmuş olan, önemsenmeyen pek çok şeyi taşma noktasına getirecektir.

Triyandafilis'in mutsuzluğu insan yazgısı ile özdeş mi? Neden? Öykünün, öbür öykülerin de iletisi bu anlatımdan mı çıkarılacak? Nasıl?

Bu soru, *Sen de Gitme Triyandafilis* öyküsüne özgü ise, yanıtım farklı, kitabın bütününe ilişkin ise farklı olacak. İlk öyküye ilişkin olarak sorulduysa, şunları söyleyebilirim: Triyandafilis'in mutsuzluğu doğanın yanlışlığıyla başlar biliyorsunuz. Onun, doğayı yenecek bilimsel ve tıbbi olanakların henüz bilinmediği bir dönemde doğması trajedisinin ilk nedenidir. Ancak, asıl neden, birbirini izleyen karışık dönemlerle savaşların, böylesi çalkantılarla hiçbir ilişkisi, ilintisi olmayan insanlara bulaştırdığı talihsizliktir. Savaşların en acı öykülerini o nedenle suçsuz insanlar yaşar. Ne çıkmasında, ne sürmesinde, ne de yönetiminde hiçbir katkısı olmayan insanların dramlarıdır, savaşları korkunçlaştıran.

Triyandafilis tipindeki bir kişinin kimseye zararı dokunamaz. Ama siyasal yeğlemeler, kararlar sonucunda, Triyandafilisler yabancı bir ortamda yapayalnız kalırlar. Şimdi bir bakış, böylesi olayların çok az olduğunu söyleyebilirsiniz. Oysa, ülkemizde, milyona yakın sahipsiz çocuk var. Bunların bazılarıysa zihinsel özürlü. Bu çocuklar yaşama savaşımının ortasındalar. Hesapları tutulmuyor. Triyandafilis, nedenleri farklı da olsa, savaşa bulaşmış bir özürlü insan.

Bir yazgı mı? Hayır, niye olsun? Bununla birlikte bazı insanlar için tam zıddı söylenebilir: Niye olmasın?

Diğer öykülere gelince... Böyle bir yazgıcı tavır içinde değilim. Masalsı uzunlukta, masalsı bir anlatım biçimiyle insanı yakalamaya ve aktarmaya çalıştım. Zaten yazarlar Moira değil ki, insanlara kader biçsin. Onlar kendi tiplerine, kahramanlarına bile kaderi kısıtlı olarak biçerler.

İletiye gelince... Önceden belirlenmiş bir mesaj vermekten özellikle kaçınıyorum. İnsan olma durumlarıdır anlattıklarım. Bu öykülerin tümünde özellikle vurgulamak istediğim tek şey vardı. Hani o ayrıntı olarak, figüran olarak, renklendirme aracı olarak cinsellik nesnesi olarak görülen ve gösterilen *kadınlar* var ya... Onlar sizin gördüğünüz ve gösterdiğiniz gibi değildir... Bunu vurgulamayı amaçladım. Geri kalanı ise öyküdür.

Yazar yaşamı yüceltsin, aşsın... Bu iş koca bir ağacın bin dalından biri ise, siz hangi daldasınız? Gerçek, gerçeküstü, doğal... Hangisi?

Sanatçı yaşamı yüceltsin, sanat izleyicisini duygu, düşünce ve derinlik yönünden yukarılara çeksin... Bu görevidir ve aynı zamanda sevincidir. Bu ağacın bin dalı mı var? Dal sayısını yaprak sayısı kadar çoğaltsın. Bunun da hesabını tutmasın. Böyle düşünüyorum. Bence sanatçı hangi dalda yer aldığını bilmeye çalışmak yerine, kaç dalı uzattığını, yaprakladığını düşünmeli. Her yerde olabilir o. Ya da tek dalda bulunabilir. Başkaları söylesin bunu. Ben yapacağım kadar çok şeyi yapmakla yükümlü sayıyorum kendimi. Bu yapacağım şey, insanı zenginleştirip derinleştirmek. Satın alınabilir şeyler dışında ve insanın kendi içinde güzellikler olduğunu keşfetmesini sağlamak... Yer, dal, tutunduğu yöntem... Bunlar değişebilir...

Bir çocuksu, arı, savunmasız bakış, algılayış, Triyandafilis'in yaşamı algılayışı. Ama savaşı var; açlığı, işsizliği, cinselliği var yaşamın?..

Bana sorarsanız, dokuz öykü içinde kadın olmanın sevincini ve onurunu yaşamış olan tek kadın Triyandafilis'tir. Mutsuz? Evet. Yetersiz? Evet... Ama kadınlığı onurla yaşadı o. Bence, cinselliğini acıyla yaşayan Gülperi ile, bir dönem için Nesim'dir. Onlar toplum tarafından dişi edilmiş, itildikleri bu yerden kadınlığa ve insanlığa yükselmeyi başaramamışlardır. Çünkü insan tek başına başaramaz her şeyi. O eskidendi. Tek kahraman vardı: Güçlü, akıllı, iyi, güzel, yakışıklı, mert ve cengaver (!). Şimdi öyle kahramanlar yok. Olamaz.

Sen de Gitme Triyandafilis öyküsünde, bir anlamda Triyandafilis için yaşam bazı şeyleri görmeyerek, bazı şeylerin üstünden atlayarak sürüp gitmiştir. Neydi onun duyguları, sorunuzdaki gibi; açlığı, işsizliği, cinselliği? Bunu bilemeyiz. O yüzden yazar kendini onun yerine koymaz hiç. Verildiği kadarıyla yetinmeyi öğrenir Triyandafilis. Ardını kurcalamaz. Nedir onun algıladıkları? Yani gerçekte nedir? Bunu na-

sıl bilebiliriz ki? O yüzden, davranışlar anlatılır yalnızca. Başka bir anlatım olabilir miydi? Olursa gerçek olur muydu? Kuşkuluyum. Yaşadıklarıyla yetinmeliyiz sanırım.

Her yazarın kendi biçemi vardır derler. Nasıl olur, nasıl oluşur bu biçem? "Sen de Gitme Triyandafilis"in anlatısı düşle gerçeğin kesiştiği flu bir düzlemde. Bu boyut anlatıdan mı, biçemden mi, konulardan mı geliyor?

Bunu ben de çok düşünmüşümdür Sayın Ünlü. Bütün genel doğrularda kullanılan alışılmış sözcükleri kullanıp bu soruya yanıt verebilirim: Yazarın yaşam koşulları, algılama ve gözlem yeteneği, sınıfsal konumu, kültür düzeyi gibi. Bunlar, sorunuza karşı neyi açıkladı? Bana sorarsanız hiçbir şeyi. TV'deki şablonları hatırlatıyor. Yahut bazı politikacıların sözlerini. Hani "el emeği, göz nuru," derler. Yahut, "Sayın (ya da muhterem) halkımız bunu anlar" derler... İnsanda bir şey çağrıştırmaz bunlar.

Peki o zaman etken olan ne? Belki okur. Kime seslendiğinizi bilmezsiniz yazmaya başladığınızda. Ancak kitaplarınız yayımlanmaya başladıktan, siz okuru tanıdıktan sonra, belli bir okur kitlesini yeğlediğinizi ayrımsarsınız. Sanırım bu her yazara göre değişir. Kimi, öğretmen olan okura seslenir daha çok. Kimi nostalji tutkunlarına. Kimi kadınları yeğler, onları eyleme sürüklemeyi görev edinir, kimi kent kökenli gençleri. Biçemi oluşturan belki de budur.

Peki yazardan bir şey yok mudur, dış etkiye yanıt vermek yazmanın amacı olursa bu kısa dönemli bir yazma isteği ve başarısı olmaz mı, diyenler bulunabilir. Benim söylemek istediğim böylesi değil. Birleştirici medyadan söz etmek istiyorum. Rahat, dingin, görevini yapmış, yazma sevincini yaşamış olmak durumu varsa, biçem işte o noktada oluşur... diyebilirim belki... O nokta ise sürekli değişir. Değişmelidir. Doğrusu budur... Çok zorlandım bu soruyu yanıtlarken. Sanırım, *böyle düşünülebilir...* sözcükleriyle bitirsem daha iyi olacak. Belki de bu biçem, yaratıcı yanın ayrılmaz parçasıdır ve o yüzden tam olarak anlatılamıyordur. Değişkendir, siz de bilirsiniz. Çözümsüzdür: Gelip giden bir yapısı vardır, kalıba, sözcüklere sığmaz hiç.

Öykülerin bazıları gerçekle düş düzleminde. *Altın* ve *Can Kuşu* öyküleri bir tür insanlık hesaplaşmasıdır. Bu hesaplaşmada suçlu ve suç, cezalanması gereken ve cezanın türü konusunda bir çözüm getirilmemiştir. Toplum vicdanı yönünden de, hukuk sistemleri yönünden de. Bu konuda az yol gittiğimizi düşünüyorum. O nedenle, belki de

çok uzun süreyle acıların sınırlarının çizilmediği, hesapların kapatılmadığı durumlarda düşsel anlatımlara gidebileceğiz.

Bireyin önem taşımadığı toplumlarda, roman yoktur sözü gerçektir. Öyküleme, masal, söylence, aktarma gibi işlevlerle toplum yönlendirilmeye ve iç dünyası geliştirilmeye çalışılır. Bazı öykülerinde, hâlâ varolan bu ilkellik yüzünden gerçeküstü motifler kullanılmış olabilir. Sayın Ünlü, beni çok zorladınız. Bu konu üstünde uzun boylu düşünmek, düşünceyi geliştirmek gerek. Çok ilginç bir yazı konusu verdiniz bana.

Sayın Kutlu, yayımlanmış altı romanınız, iki öykü kitabınız var. İlk romanınız Kaçış 1979'da yayımlandı. On bir yılda sekiz kitap... Yazarın işlevi, çağdaş Türk kültürü içindeki yeri için bir sözünüz var mı?

Bu kitaplara bir de çocuk romanı *Merhaba Sevgi*'yi eklemek gerek. Dokuz ediyor. Ancak benim burada söylemek istediğim şey bu hesabın doğru olmadığı. Böyle bakıldığında hızlı ve verimli çalışan bir yazar olduğum sonucu çıkıyor. Olsaydı bununla çok övünür, şişinirdim. Nedeni derseniz, yılda bir roman yazılabilir. Ben de öyle yapabilseydim çok hoş olurdu.

Bakın hesap neden yanlış? Kaçış'ın yayım tarihine bakarak on bir yıl diyorsunuz. Oysa Kaçış'ın yazılışına 1976'da başlandı. Yani süre on beş yıl.

Bir başka neden de şu: Ben bir öykü kitabı hazırlamadım hiç. Doğrusu, öyküler birikip bir kitap kalınlığına erişince kitaplaştı. Öykü için özel bir zaman ayırmıyorum demek istiyorum. Öykü kendiliğinden çıkıyor. O sırada roman yazıyor oluyorum. Ama bir yan dal çıkıp sıkıştırıyor, yaz diye zorluyor. Asıl görevimin roman olduğunu düşünüyorum ve bundan çok büyük bir tat alıyorum. Bu sırada öyküler oluşuyor. Yine de asıl işimin öykü yazmak olmadığını her zaman biliyorum.

Yazı yazmam ben. Dergilerde adımı göremezsiniz. Buna da zaman ayırmak gerekir. Önemli bir iştir. Bunu yapmıyorum. İşte... Hep anlatı üstüne çalıştığım için... Çalışkanmışım gibi görünüyor. Oysa kendimi beğenmiyorum, suçluyorum, azarlıyorum. Daha verimli çalışmam gerektiği konusunda...

Buradan... Sorunuzun ikinci kısmına geçebilirim: Yazarın işlevini küçültmeye çalışan pek çok kişi ve neden var. Yine de ben, bunun çok önemli olduğu kanısındayım. Yazarlar, insanı insana anlatıyor. Tarihini, coğrafyasını, değerlerini ve yanlışlarını insanlara anlatıyor, bunu ortak değeri olan dil aracılığıyla ve dili, imgeleri zenginleştirerek

yapıyor. O yüzden çok önemli görevleri var. Bizim kendi sıkıntılarımız bizde kalsın, ama topluma yönelik olarak etkinliğimiz küçümsenmeyecek kadar önemli. Ülkede her yıl daha çok kitap basılıyor. Kültür gelişmesine ben sen diye bakmadığımızda, kitabın, dolayısıyla yazarın ne kadar yayılmış, kabullenilmiş ve saygın yer almış olduğunu algılarız. Bütün içinde bizim sorunlarımız çok önemli değil. Kitap yazılıyor, yayımlanıyor, tüketiliyor ve bunlarla gelişmiş değerler oluşturuluyor. İyimserim.

Kitap yayımlanıp okurun önüne konulduktan sonra kendi başınadır. Yine de yazarın diyeceği bir şey yok mu?

Kitap yayımlanıp okurun önüne geldiğinde kendi başına. Çok doğru. Bütün tartışmalar bir iki yıl içinde bitiyor. Hakkında yazılanlar unutuluyor, savunmalar, saldırılar hatta kavgalar üç beş yıl sonra gelen kuşağa erişmiyor. Öyleyse bunları çok önemsememek gerek. Önemsenmesi gereken -kanımca asıl yardımın başlayacağı noktaunutturulmaya çalışılan yapıtların unutulmamasını sağlamak. Yayınevlerine, edebiyat tarihçileri ile araştırmacılara, hatta devlete düşen görevdir bu. Zararlı kitaba inanmam ben. Hiçbir işe yaramayan bir kitaba da inanmam. Öyleyse, hepsini korumak, yaymak. Sevdirmeye çabalamak ve unutulmasını önlemek bireylerin ve kuruluşların birincil görevidir. Çünkü kültür en çok, kuşaktan kuşağa, yüz yüze insanlar aracılığıyla aktarılır, özümletilir.

Unutulacak olmakla birlikte, bu yazıyı okuyanlara *Sen de Gitme Triyandafilis* kitabım için söylemek istediğim bir sözüm var: Bakmayın, yazarları güncel konuların, sloganların içine çekmeye çalışan, altına imza attığı yazıyı yarın yadsıyacak olanların sözlerine. Onlar, bir sanat yapıtından sanat tadını alamadıkları için hemen kendi dünya görüşlerine uygun bir ortama çekmeye çalışırlar. Olmuyorsa karalarlar. Bakmayın onlara, sanatın birincil görevi insanları yüceltmek, iç yapılarını zenginleştirmek ve çeşitlendirmektir. Güzellik, iyi anlatım ve insan... O yüzden sanat yapıtlarının vazgeçilmez araçlarıdır.

Son kitabımda eğer özetlemek olanağı varsa, sevgi ve sevgisizliği işledim. Birinin zenginleştirici gücünü, öbürünün çoraklığını. Hepsi bu kadar. Teşekkürler Sayın Ünlü.

(Çağdaş Türk Dili, sayı 37, Mart 1991)

AYLA KUTLU, 14 Ağustos 1938'de Antakya'da doğdu. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten (1960) sonra çeşitli kamu kuruluşlarında 20 yıl çalıştı. 1975'te profesyonelleşen edebiyat çalışmalarını, emekli olduğu 1980'den beri yoğunlaştırarak sürdürüyor. Edebiyatın çeşitli dallarına ilgi duyuyor: Roman, hikâye, çocuk romanı, film hikâyesi, senaryo, tanıtma yazıları, belgesel, sohbetler, radyo oyunları...

Basılı romanları: **Kaçış** (1979), **Islak Güneş** (1980), **Cadı Ağacı** (1983), **Tutsaklar** (1983), **Bir Göçmen Kuştu O** (1985) *(1986 Madaralı Roman Ödülü),* **Hoşça Kal Umut** (1987) *(1987 Mülkiyeliler Birliği Rüştü Koray Ödülü),* **Kadın Destanı** (1994), **Emir Bey'in Kızları** "Bir Göçmen Kuştu O- 2" (1998).

Basılı hikâyeleri: **Hüsnüyusuf Güzellemesi** (1984), **Sen de Gitme Triyandafilis** (1990) *(1990 Sait Faik Öykü Ödülü),* **Mekruh Kadınlar Mezarlığı** (1995) *(1996 Yunus Nadi Öykü Ödülü).*

Basılı çocuk kitapları: **Merhaba Sevgi** (1989), **Yıldız Yavrusu** (1993), **Başı Kuşlu Çocuk** (1995), **Beceriksizler Sirki** (1995), **Gezgin Kertenkele ile Kutup Ayısı** (1995), **Çiçek Elli Robot** (1995), **Küçük Mavi Tren** (1995), **Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar** (1995), **İkizlerin Sırrı "Harika İkizler/1"** (1997), **Artık Çok Oldunuz "Harika İkizler/2"** (1997).

Ayrıca, 13. Antalya ve Sinema Tarih Buluşması 1. Film Hikâyesi Ödülleri, Altın Koza Senaryo (Tunç Başaran ve Macit Koper'le) Ödüllerinin de sahibi olan Ayla Kutlu'nun 5 yapıtı film oldu.

Ayla Kutlu'nun "Sen de Gitme Triyandafilis" adlı öyküsünden sinemaya uyarlanan (1996); yerli ve yabancı birçok festivalde çeşitli ödüller kazanan SEN DE GİTME filminden bazı sahneler...

SEN DE GİTME TRİYANDAFİLİS, düşsel güzelliklerle kurulmuş dokuz öyküyü içeriyor. Değişik bir doğa ve binbir parçadan oluşan kültür mozayiğinin bireşimiyle oluşan bir çevrede; renkli, duyarlılıklarla ve masalsı coşkularla dolu bir Türkçeyle çoğunlukla kadınları konu alan öykülerini sunuyor **AYLA KUTLU. SEN DE GİTME TRİYANDAFİLİS,** gönüller çelen, duygulandıran, gönendiren ve öte yandan gizil bir kaynak olarak yürüyüp giden hüznüyle, doyulmaz tatlar veren bir kitap. Elinize almanız yeterli, sonrasında **KUTLU**'nun kadınları –ki onlar dışlanmışlıklarına karşın yaşama tutunmayı başarmışlardır– sizi zaten bırakmayacak.

Kitabın ilk öyküsü olan **SEN DE GİTME TRİYANDAFİLİS**, yazarına (Tunç Başaran ve Macit Koper ile birlikte) **'En İyi Senaryo'da Altın Koza Ödülü** getirdiği gibi, **SEN DE GİTME** adıyla çekilen film, **1996 Altın Portakal ve Altın Koza Film Şenlikleri**'nde görülmemiş bir başarı kazanarak, toplam 14 ödülü taşıma ayrıcalığını elde etti.

Bu kitabı beğenmeyen, ondan etkilenmeyen çıkmadı.

ISBN 975 - 494 - 201 - 3
2000 . 0 . Y . 010 666

KDV d

9 789754 942019